

583.44

๙/๒๙ ๓

๖. ๖

การศึกษาทางอนุกรมวิธานของพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เกลา และอินทผล
ในประเทศไทย

ปริญญาโท

ของ

นพรัตน์ พัดเงิน

๕-๖ พ.ศ. 2535

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ธันวาคม 2528

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

178311

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาโท
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

Jan Jitประธาน

Ornt-1102กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

Jan Jitประธาน

Ornt-1102กรรมการ

Ornt-1102กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำแนะนำ
ข้อคิดเห็น และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.ชวชัย
สันติสุข และอาจารย์อรพินท์ แก้วลาย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์ของ
ท่านทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์กองกานดา ยฤชมาภัย คุณวีรชัย ณ นคร และ
เจ้าหน้าที่หอพระมโหรี กองบำรุง กรมป่าไม้ทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกจน
ให้คำแนะนำในการศึกษาพันธุ์ไม้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่อนุเคราะห์เรื่องทุนในการทำวิจัยครั้งนี้
อีกทั้งยังช่วยให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คุณสุพจน์ พงษ์รัตน์ ที่ช่วยอนุเคราะห์เรื่องอุปกรณ์ ในการถ่ายภาพ
สไลด์และค่าน้ำมัน ฯ เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ น้อง พี่ และเพื่อน ๆ ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ
จนทำให้ปริญญาโทพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดี

นพรัตน์ พัฒนเงิน

สารบัญ

บทที่	หน้า	
1	บทนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษา	3
	ความสำคัญของการศึกษา	3
	ขอบเขตของการศึกษา	3
	คำจำกัดความและนิยามศัพท์เฉพาะ	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	เขตการแพร่กระจาย	6
	สภาพธรรมชาติที่พบ	6
	ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	7
	ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	15
4	ผลการศึกษาค้นคว้า	18
	ลักษณะนิสัย	18
	ลักษณะถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ	19
	ลักษณะเปลือกไม้	21
	ลักษณะของใบ	21
	ลักษณะช่อดอก	25
	ลักษณะดอกและส่วนประกอบของดอก	26
	ลักษณะผล	28

รูปวิธานแยกชนิดโดยใช้ลักษณะดอก ผล ลำต้น และใบ	32
รูปวิธานแยกชนิดซึ่งใช้ลักษณะที่แตกต่างกันของผล และใบ	36
รูปวิธานแยกชนิดซึ่งใช้ลักษณะที่แตกต่างกันของดอก และใบ	40
<i>L. indica</i>	44
<i>L. venusta</i>	47
<i>L. villosa</i>	50
<i>L. ovalifolia</i>	54
<i>L. undulata</i>	57
<i>L. speciosa</i>	60
<i>L. macrocarpa</i>	64
<i>L. duperreana</i>	68
<i>L. tomentosa</i>	71
<i>L. loudonii</i>	74
<i>L. balansae</i>	78
<i>L. calyculata</i>	84
<i>L. floribunda</i>	87
5. สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	93
สรุปและอภิปรายผล	93
คานอนุกรมวิธาน	93
คานลัทธิฐานวิทยา	94
ถิ่นกำเนิดและเขตการกระจายพันธุ์	97
ขอเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	105

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เขตการกระจายของพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เตลดา และอินทนิล ในประเทศไทย	20
2 ตารางสรุป ชื่อชนิดญาติ และชื่อชนิดที่ซ้ำ	99

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลักษณะเปลือกของพืชสกุลตะแบก เสดา และอินทนิล	22
2ก ลักษณะใบของพืชสกุลตะแบก เสดา และอินทนิล ในประเทศไทย	24
2ข ลักษณะใบของพืชสกุลตะแบก เสดา และอินทนิล ในประเทศไทย	25
3 สูตรดอกและภาพตัดตามยาวของดอก	29
4 ยี่เข่ง (<i>L. indica</i>)	46
5 เสดาเปลือกบาง (<i>L. venusta</i>)	49
6 เสดาเปลือกหนา (<i>L. villosa</i>)	53
7 ตะแบกคอง (<i>L. ovalifolia</i>)	56
8 เสดาคำ (<i>L. undulata</i>)	59
9 อินทนิลน้ำ (<i>L. speciosa</i>)	63
10 อินทนิลบก (<i>L. macrocarpa</i>)	67
11 ตะแบกเปลือกบาง (<i>L. duperreana</i>)	70
12 เสดาใบเล็ก (<i>L. tomentosa</i>)	73
13 เสดาใบใหญ่ (<i>L. loudonii</i>)	77
14ก ตะแบกเกรียบ (<i>L. balansae</i>)	81
14ข ตะแบกเกรียบ (<i>L. balansae</i>)	82
14ค ตะแบกเกรียบ (<i>L. balansae</i>)	83
15 ตะแบกใหญ่ (<i>L. calyculata</i>)	86
16ก ตะแบกนา (<i>L. floribunda</i>)	91
16ข ตะแบกนา (<i>L. floribunda</i>)	92

พันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิล (*Lagerstroemia* Linn.) เป็นพันธุ์ไม้ที่จัดอยู่ในวงศ์ Lythraceae มีประมาณ 50 ชนิด ขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปแถบประเทศอินเดีย พม่า จีนตอนใต้ ไทย อินโดจีน มาลายา หมู่เกาะอินเดียตะวันออก ไปถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์และออสเตรเลีย (Parkinson. 1931 : 5) พันธุ์ไม้สกุลนี้ส่วนใหญ่เป็นไม้ยืนต้น มีช่อกิ่งที่สวยงาม สีม่วง ม่วงอมชมพูหรือสีขาว เป็นพันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญมากอีกชนิดหนึ่ง สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายด้านดังนี้

1. ด้านการก่อสร้าง เหมาะสำหรับการก่อสร้างทั่วไปในสภาพที่ไม่ถูกแสงแดดมากหรือใช้ทำเป็นแผ่นกระดานกรอบหน้าต่างและประตู อาจใช้ในการก่อสร้างเรือที่มีขนาดเล็ก ไม้ใช้ได้ดีในแม่น้ำทั่วไป แต่ไม่เหมาะกั้นน้ำทะเลเพราะเนื้อไม้ไม่ทนต่อความเค็ม (Everett and Whitmore. 1973 : 277)

2. ใช้ทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์ เนื่องจากสีของเนื้อไม้สวย แก่นไม้ (heart wood) เป็นสีน้ำตาลแดงค่อนข้างคล้ำ ส่วนกระพี้ไม้ (sap wood) มีสีน้ำตาลอ่อนจนออกสีเหลืองแกมเทาจึงใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ที่สวยงามน่าดู (Everett and Whitmore. 1973 : 277)

3. ปลูกเป็นไม้ประดับ เนื่องจากมีช่อกิ่งขนาดใหญ่ สีสรรสวยงามเด่นสะดุดตา ขณะออกดอกจะออกพร้อมกันเกือบทั้งต้น ช่อกิ่งจะออกตรงปลายยอดเหนือพุ่มไม้จึงดูสวยงามมาก โดยเฉพาะสีของกลีบดอกที่มีสีขาว ชมพู และสีม่วงสลับ รวมทั้งกลีบดอกที่แผ่บางและยับย่น (Lawrence. 1968 : 628) นอกจากนี้ยังเป็นพันธุ์ไม้ที่ไซเมิลปลูกและเติบโตได้เร็วโดยไม่ต้องคอยดูแลรักษาหรือเอาใจใส่ ชนิดของพันธุ์ไม้ที่นิยมปลูกเป็นไม้ประดับในประเทศไทยได้แก่ ยี่เข่ง (*L. indica*) นิยมปลูกเพราะ

เป็นไมพุ่มขนาดเล็ก นอกจากนี้ก็มีไม้ยืนต้นหลายชนิด เช่น อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*) อินทนิลบก (*L. macrocarpa*) เสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*) และตะแบกนา (*L. floribunda*) เป็นต้น (Pimsai Amranand. 1970 : 76)

4. คำนอาหาร ประเทศมาเลเซียได้นำผลของ *L. grandiflora* ซึ่ง มีรสเปรี้ยวมาใช้รับประทานได้ (Steenis. 1954 : 289)

5. ใช้เป็นสมุนไพร พบว่าพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิลบางชนิดมีสรรพคุณเป็นยารักษาโรคต่าง ๆ ได้ เช่น ตะแบกขาวใหญ่ (*L. calyculata*) ส่วนของเปลือกมีสรรพคุณเป็นยาแก้บิดและมูกเลือด หรือแก้อาการลงแดง (ปราโมทย์ ศรีภิรมย์ 2524 : 61) อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*) มีสรรพคุณแก้โรคเบาหวาน โดยใช้ส่วนของใบ 7 - 10 ใบมาตากแห้ง ถ้าเป็นเมล็ดใช้ 2 - 3 ผล ต้มกินแทนน้ำชา กินติดต่อกันประมาณ 2 - 3 สัปดาห์แล้วให้แพทย์ทำการเจาะระดับน้ำตาลในเลือด ถ้าลดลงก็หยุดกิน (พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ 2524 : 101) นอกจากนี้ก็ยังมี ตะแบกนา (*L. floribunda*) ใช้ส่วนของเปลือกซึ่งมีฝาคสมาน (tannin) แก้อาการท้องเสีย รากแก้ไข้เนื่องจากปวดกล้ามเนื้อ และยี่เซ่ง (*L. indica*) รากมีฝาคสมาน รากใบ และดอกเป็นยาถ่าย ส่วนเปลือกแก้ไข้กระตุ้น (สัตคาวลัย บุญรัตนกรกิจ และ ถนอมจิต สุภาวิตา 2522 : 59 - 60)

การเรียกชื่อพันธุ์ไม้สกุลนี้ตามภาษาพื้นเมืองของประเทศไทยพอจำแนกออกได้ เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มตะแบก กลุ่มเสลา และกลุ่มอินทนิล ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้ยังมีชื่อเรียก แต่ละชนิดแตกต่างกันออกไปอีกในแต่ละท้องถิ่น เช่น *Lagerstroemia calyculata* มีชื่อสามัญดังนี้ คือ ตะแบก (ภาคกลาง) ตะคู้ฮอ (กระเหรี่ยง - แม่ฮ่องสอน) ตะแบกขาวใหญ่ (ปราจีนบุรี) แลนไห้ (เชียงใหม่) เปลือยคง (นครราชสีมา) อ้าย (สุราษฎร์ธานี) เป็นต้น (เต็ม สมิตินันท์ 2523 : 199) นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่ คล้ายคลึงกันมากจึงทำให้เกิดการสับสนในการเรียกชื่อพันธุ์ไม้ ตลอดจนการนำไปใช้ ประโยชน์กันต่าง ๆ อาจเกิดการผิดพลาดได้ จึงเห็นสมควรว่า ประเทศไทยน่าจะ

การศึกษาพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เกลา และอินทนิล ในแง่ของอนุกรมวิธาน สัมฐานวิทยา การกระจายพันธุ์ และถิ่นกำเนิด เพื่อนำข้อมูลตลอดจนความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เกลา และอินทนิล ในประเทศไทย ในแง่ของอนุกรมวิธาน (Taxonomy) สัมฐานวิทยา (Morphology) ถิ่นกำเนิด (Habitats) และเขตการกระจายพันธุ์ของไม้ (distribution)
2. เพื่อสร้างรูปวิธานแยกชนิด (key to species) สำหรับพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เกลา และอินทนิล ในประเทศไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาจะทำให้ได้รับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เกลา และอินทนิล ในแง่ของอนุกรมวิธาน สัมฐานวิทยา ถิ่นกำเนิด และการกระจายพันธุ์ของไม้สกุลนี้
2. ผลที่ได้ เทคนิค และวิธีการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา สาขาพฤกษศาสตร์ เช่น วิชาพืชมีท่อลำเลียง (Vascular Plants) อนุกรมวิธานของพืช (Plant Taxonomy) รวมถึงการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
3. ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อาจใช้เป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยในแง่ของอนุกรมวิธาน สัมฐานวิทยา และการคัดเลือกพันธุ์ไม้สกุลนี้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ถูกต้อง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษากำหนดเฉพาะพื้นที่ที่พันธุ์ไม้ปรากฏในธรรมชาติตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยซึ่งได้แก่ ป่าไม้ผลัดใบ (deciduous forest) ป่าดิบแล้ง (dry evergreen forest) และป่าดิบชื้น (tropical rain forest) โดยถือเอาสถานที่ต่าง ๆ ที่เคยมีรายงานไว้ในเอกสารและที่มีปรากฏในตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งของหอพรรณไม้ ศึกพืชพรรณ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหอพรรณไม้ กองบำรุง กรมป่าไม้เป็นสำคัญ

2. การศึกษาดังกล่าวศึกษาเฉพาะด้าน สัณฐานวิทยา อนุกรมวิธาน ถิ่นกำเนิด และการกระจายของพันธุ์ไม้

2.1 สัณฐานวิทยา ได้แก่ รูปร่าง ลักษณะและขนาดของลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด

2.2 อนุกรมวิธาน โดยการจำแนกพันธุ์ไม้ในระดับชนิด

2.3 ลักษณะถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ ได้แก่

2.3.1 สภาพพื้นที่ ได้แก่ สภาพดิน และความสูงจากระดับ

น้ำทะเล

2.3.2 ชนิดของป่า

2.3.3 สภาพของอุณหภูมิ และแสงสว่าง

2.4 การกระจายพันธุ์ไม้ ศึกษาการกระจายพันธุ์ของไม้

คำจำกัดความและนิยามศัพท์เฉพาะ

1. พันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และ อินทนิล หมายถึง พันธุ์ไม้ที่เป็นพันธุ์ไม้ยืนต้นหรือไม้พุ่ม ใบเป็นใบเดี่ยว การจัดเรียงตัวแบบตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ หรือเยื้องทะแยงกันเล็กน้อย ดอกบานเห็นโคนหัด มีสีขาว ชมพู และม่วง กลีบดอกบางเป็นรอยยับย่น และเรียวเข้าเป็นก้านกลีบดอก กลีบรองกลีบดอกเชื่อมกันและปลายแยกเป็นแฉกจำนวนเท่ากับ

กลีบดอก ผลแบบ capsule รูปทรงกลม หรือรูปไข่ ยื่นออกมาจากกลีบรองกลีบดอกซึ่งติดอยู่ เมื่อแห้งผลจะแตกตรงกลางระหว่างผนังของรังไข่ตามยาว เป็นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติในเขตป่าไม้ดงดิบ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้นของไทย

2. ป่าไม้ดงดิบ หมายถึง ป่าที่มีพันธุ์ไม้ที่ดงดิบขึ้นอยู่เป็นองค์ประกอบสำคัญ เช่น ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าทุ่ง ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ หรือตามเนินเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 50 - 600 เมตร ดินเป็นไปไค้ตั้งแต่ดินเหนียว ดินร่วน จนถึงดินลูกรัง ปริมาณน้ำฝนไม่เกิน 1000 มิลลิเมตรต่อปี พันธุ์ไม้จะดงดิบมากในระยะผนังช่วงนาน ๆ อาจสลัดทิ้งใบหมดทั้งต้นหรือเป็นบางส่วน และเริ่มผลิใบอ่อนเมื่อเริ่มฤดูฝนใหม่

3. ป่าดิบแล้ง หมายถึง สภาพป่าที่อยู่ตามที่ราบเรียบหรือตามหุบเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 500 เมตร ปริมาณน้ำฝนระหว่าง 1000 - 2000 มิลลิเมตรต่อปี พันธุ์ไม้ที่ขึ้นส่วนใหญ่มีใบเขียวตลอดปี และมีพันธุ์ไม้ของป่าไม้ดงดิบขึ้นปะปนอยู่

4. ป่าดิบชื้น หมายถึง ป่าที่มีอยู่ตามภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ของประเทศไทย ที่มีความสูงตั้งแต่ระดับเดียวกับน้ำทะเลจนถึงระดับ 100 เมตร มีฝนตกเกือบตลอดปี ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 2500 มิลลิเมตรต่อปี

5. สันฐานวิทยา หมายถึง ลักษณะภายนอกที่ปรากฏให้เห็น เป็นลักษณะเด่นของพันธุ์ไม้ที่สามารถนำไปใช้ประกอบการทำรูปวิธานแยกชนิดได้ เช่น รูปร่างลักษณะ และขนาดของลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด

6. อนุกรมวิธาน หมายถึง การจัดจำแนกพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิลในประเทศไทย จนถึงระดับชนิด

7. เขตการกระจายพันธุ์ไม้ หมายถึง แนวเขตการกระจายพันธุ์ของพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิล ที่ปรากฏในประเทศไทย

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ลินเนียส (Linneuse) เป็นผู้พบและให้ชื่อพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทิล ว่า *Lagerstroemia* โดยมีเพื่อนร่วมงานและเพื่อนของเขาที่ชื่อว่า ลาเกอร์สเตรียม (Lagerstroem) ซึ่งเป็นผู้จัดการของบริษัทสวีตซ์ อีสต์ อินเดีย (Swedish East India Company) เป็นผู้จัดหาตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่หายากจากแถบอินเดียตะวันออกเฉียงใต้ และ *Lagerstroemia indica* ก็เป็นชนิดหนึ่งที่ลินเนียส ค้นพบและตั้งชื่อให้พร้อม ๆ กับการตั้งชื่อสกุลของพันธุ์ไม้ชนิดนี้เมื่อ ค.ศ. 1759 (Parkinson. 1931 : 5)

เขตการแพร่กระจาย

พาร์กินสัน (Parkinson. 1931 : 5) พบพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทิล ประมาณ 50 ชนิด กระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ประเทศอินเดีย จีนตอนใต้ พม่า ไทย อินโดจีน มาลายา และหมู่เกาะอินเดียตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงหมู่เกาะฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย

อีเวอเรทท์ และ ไวท์มอร์ (Everett and Whitmore. 1973 : 277) พบพันธุ์ไม้สกุลนี้ขึ้นกระจายเป็นบริเวณกว้างตั้งแต่คาบสมุทรมลายา อินเดีย พม่า จีน อินโดจีน ไทย มาเลเซีย และออสเตรเลียเหนือ

เฟอร์ทาโค และ มนเทียน (Furtado and Montien. 1969 : 185) พบพันธุ์ไม้สกุลนี้กระจายอยู่ในแถบอินโดนีเซีย หมู่เกาะบอร์เนียว นิวกินี และหมู่เกาะซีลีเบส

สภาพธรรมชาติที่พบ

พันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสดา และอินทิล พบขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ที่เป็นบริเวณที่แห้งแล้งมีระยะฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน เช่น แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแถบลุ่มแม่น้ำของมาลายา หรือบริเวณที่ราบที่มีน้ำไหลมา ยกเว้น Lagersteoemia ovalifolia ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง จะขึ้นได้ในบริเวณที่ราบลุ่มสูงจากระดับน้ำทะเลได้ไม่เกิน 6 เมตร และชอบขึ้นรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ อาจดัดใบทั้งต้น หรือมีใบเดี่ยวตลอดปี (Everett and Whitmore. 1973 : 277)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เป็นไม้ยืนต้นหรือไม้พุ่มที่ตั้งตรง (Backer and Bakhuizen Van Den Brink. 1963 : 255, Kanjilal. 1928 : 246, Kanjilal, Das and Kanjilal. 1938 : 309) ปลูกเป็นไม้ขนาดเล็กจนถึงขนาดกลาง เรือนยอดแผ่กิ่งก้านออกเป็นพุ่ม ลำต้นมักบิด หรือเป็นพุ่มไม้ตั้งตรงขึ้นไป บางชนิดเช่น Lagerstroemia ovalifolia พบว่าลักษณะของลำต้นมีพูพอน (buttresses) ที่โคนของลำต้น (Everett and Whitmore. 1973 : 277)

เปลือกไม้ (bark) บางชนิด เช่น กลุ่มที่เรียกว่า เสดาใบใหญ่ (Lagerstroemia loudoni) เปลือกไม้จะเป็นร่องขรุขระ (Pimsai Amranand. 1970 : 25) บางชนิดเปลือกไม้จะเรียบเป็นมัน หรือเป็นเกล็ดแตกเป็นแผ่น ๆ เปลือกนอกมีสีเทานวล เทาแกมเหลือง และสีน้ำตาล เปลือกในมีสีเทาแกมเหลือง ที่แคมเปียม (cambium) จะติดสีม่วงเป็นเส้น ๆ (Everett and Whitmore. 1973 : 277) ลักษณะการเปลี่ยนสีเป็นสีม่วงที่แคมเปียมนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากออกซิเจนเข้ารวมและทำปฏิกิริยากับเนื้อไม้ จึงทำให้เนื้อไม้ที่อยู่ใกล้กับกระพี้ไม้ขณะถูกตัดส่วนของเปลือกไม้ที่ออก มีผลเกิดแกมสีม่วงอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะแบบนี้มี

มีเฉพาะในพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสดา และอินทิลเท่านั้น (Parkinson. 1931 : 5) นอกจากนี้ยังพบว่าที่เส้นใยในเปลือกของอินทิลน้ำ (*L. speciosa*) มีน้ำยางไหลซึมออกมา (Singh and Jain. 1981 : 265)

ใบ (leaves) เป็นใบเดี่ยว (Parkinson. 1931 : 5) ใบอยู่ตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ แบบ opposite หรือ sub opposite หรือบางชนิดจัดเรียงตัวแบบสลับเยื้องตะแยงกันแบบ distichous ซึ่งเมื่อมองจากด้านบนจะเห็นเป็นสองแถว ซ้ายกับขวา ขอบใบเรียบ (Kanjilal, Das and Kanjilal. 1938 : 309) ใบมีก้านแข็งและสั้น ขนาด 3 - 8 มิลลิเมตร (Steenis. 1954 : 289) รูปร่างลักษณะของใบเป็นแบบรูปขอบขนาน (oblong) หรือรูปไข่ (ovate) แผ่นใบหนาและเป็นมันคล้ายหนัง (Ridley. 1967 : 822)

ดอก (flowers) ช่อดอกมีขนาดใหญ่ ดอกบานเห็นเด่นชัด (showy) ดอกมีสีขาว ชมพู และม่วงสดใส (Furtado and Montien. 1969 : 185, Parkinson. 1931 : 3) ช่อดอกแบบ raceme หรือ panicle มีใบประดับและใบประดับย่อยอย่างละสองใบอยู่บนก้านช่อดอก (Nicolson. 1978 : 272) ขณะดอกกำลังบานจะมีสีสดใส และเมื่อดอกแก่สีจะซีดลง (Parkinson. 1931 : 5) ดอกมีสมมาตรแบบ actinomorphic เกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียอยู่ในดอกเดียวกัน (Singh and Jain. 1981 : 263)

กลีบรองกลีบดอก (sepals) เชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย มีสันนูนขึ้นหรือเรียบ (Ridley. 1967 : 822) ปลายของกลีบรองกลีบดอกแยกเป็นแฉกที่มีลักษณะมนรูปไข่ (ovate) ปลายหู่ (subacute) มีจำนวน 6 แฉก บางครั้งพบ 7 - 9 แฉก ใบซ้อนกัน (Furtado and Montien. 1969 : 185) สันหรือแนวริ้วของกลีบรองกลีบดอกที่ยื่นออกมามีจำนวนเท่ากับแฉกของกลีบรองกลีบดอก สันของกลีบรองกลีบดอกซึ่งพบใน *Lagerstroemia venusta* จะมีระยางค์คล้ายเขาสัตว์ (horn like) ที่อ ๆ ยื่นออกมา (Parkinson. 1931 : 6)

กลีบดอก (petals) ส่วนมากจะมีจำนวน 6 กลีบ, หรือมากกว่า มีริ้วรอย และขยิบ (crumple) ขณะที่ดอกคลี่บาน (Everett and Whitmore. 1973: 277, Furtado and Montien. 1969 : 185) แขนของกลีบดอกจะเรียวยาวลงมาจนมีลักษณะเป็นก้านกลีบดอก (claw) ก้านของกลีบดอกอาจจะสั้นหรือยาว แขนของกลีบดอกจะสอดอยู่ในกลีบรองกลีบดอกรูปถ้วย โดยตำแหน่งของกลีบดอกจะอยู่ระหว่างแฉกของกลีบรองกลีบดอก (Parkinson. 1931 : 6)

เกสรตัวผู้ (stamens) มีจำนวนเท่ากับกลีบดอก หรือมากกว่า (Furtado and Montien. 1969 : 185) หักอยู่ที่ฐานของกลีบรองกลีบดอก ก้านเกสร (filaments) มักจะงอและขอมบาง มีบางอันที่เป็นหมัน (sterile) ก้านเกสรติดอยู่กับด้านหลังของอับเรณู ไม่นานนักสามารถแกว่งได้ เรียกการติดของก้านเกสรแบบนี้ว่า versatile (Kanjilal, Kanjilal and Das. 1938 : 309) เกสรตัวผู้ อาจมีขนาดเท่ากันทั้งหมด หรือแบ่งเป็นวง ๆ วงนอกมีขนาดใหญ่จำนวนเท่ากับกลีบดอก วงในมีจำนวนมาก (Everett and Whitmore. 1973 : 277) อับเรณูจะหันเข้าหากัน (introse) และเมื่อดอกเจริญเต็มที่ อับเรณูจะแตกตามยาว (Singh and Jain. 1981 : 272)

เกสรตัวเมีย (pistils) รังไข่ประกอบด้วยผนังช่องรังไข่จำนวน 3 - 6 ช่อง เชื่อมติดกัน (syncarpous) รังไข่ตั้งอยู่บนฐานรองรูปถ้วย (hypanthium) บิดเวียนหรือมีสิ่งปกคลุม (Singh and Jain. 1981 : 272) คอเกสรตัวเมีย (style) ยาวและโค้งงอ ยอดเกสรตัวเมีย (stigma) มีลักษณะเป็นตุ่ม ไข่อ่อนจำนวนมาก ผนังรังไข่แต่ละช่องจะเว้าเข้าข้างในจนเชื่อมติดกัน และมีไข่อ่อนติดอยู่ตรงแกนกลาง เรียกการติดของไข่อ่อนแบบนี้ว่า axile placentation (Furtado and Montien. 1969 : 185)

ผล (fruits) เป็นผลเดี่ยวแห้งแบบ capsule เปลือกหนาและเป็นมัน ฝักยาวทั้ง ส่วนมากผลติดอยู่กับฐานของกลีบรองกลีบดอก (Kanjilal, Kanjilal

and Das. 1938 : 309) ลักษณะของผลทรงกลมหรือรูปไข่ ผิวเรียบหรืออาจมีขนปกคลุมผลเมื่อแก่จะแห้งและแตกระหว่างกลางผนังของรังไข่ตามยาว เป็น 3 - 6 ช่อง (Furtado and Montien. 1969 : 185) ผลของพันธุ์ไม้สกุลตะแบกเสลา และอินทนิล นี้ ปกติจะแก่เต็มที่ระหว่างช่วงฤดูหนาว หรือต้นฤดูร้อน ซึ่งช่วงนี้จะพบผลที่แตกจนไม่มีเมล็ดเหลืออยู่แล้ว ผลนี้อาจจะติดค้างอยู่บนต้นจนกระทั่งฤดูออกดอกของปีถัดไป (Parkinson. 1931 : 6)

เมล็ด (seeds) จำนวนมาก มีลักษณะแบนยาว และมีปีกงอกคล้ายขนหรือเคียว (Nicolson. 1978 : 272)

การผสมเกสร (pollination) ผสมเกสรโดยอาศัยผึ้ง และมีการแพร่พันธุ์ของเมล็ดโดยอาศัยลมพัดพาไป (Singh and Jain. 1981 : 264)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พาร์กินสัน (Parkinson. 1931 : 9 - 16) สํารวจพบพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิลในประเทศพม่าทั้งหมด 9 ชนิด ดังนี้คือ

1. Lagerstroemia calyculata Kurz
2. L. floribunda Jack
3. L. flos - reginae Retz.
4. L. indica Linn.
5. L. macrocarpa Kurz
6. L. parviflora Roxb.
7. L. tomentosa Presl.
8. L. venusta Wall.
9. L. villosa Wall.

มาเฮศวารี (Maheshwari. 1963 : 162 : 163) พบพันธุ์ไม้สกุลนี้
ที่เมืองเคลลี 3 ชนิด ได้แก่

1. L. indica Linn.
2. L. speciosa (Linn.) Pers.
3. L. thorelii Gagnep.

อีเวอเรทท์ และไวท์มอร์ (Everett and Whitmore. 1973 : 277)
กล่าวว่า ที่ออสเตรเลียเหนือ พบพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิล ประมาณ 53 ชนิด
ที่มาเลเซีย 6 ชนิด ซึ่ง 3 ชนิดเป็นพันธุ์ไม้ที่หายาก อีก 3 ชนิดพบได้ทั่วไปคือ

1. L. floribunda Jack
2. L. ovalifolia Teysm. et Binn.
3. L. speciosa (Linn.) Pers.

แกงเนเปียน (Gagnepian. 1921 : 938 - 961) ได้ศึกษาพันธุ์ไม้
สกุลตะแบก เสลา และอินทนิล ในแถบอินโดจีนทั้งหมด 26 ชนิด ซึ่งพบได้ในประเทศไทย
12 ชนิดคือ

1. L. flos - reginae Retz.
2. L. macrocarpa Wall.
3. L. undulata Koehne
4. L. villosa Wall. ex Kurz
5. L. siamica Gagnep.
6. L. floribunda Jack
7. L. loudonii Teijsm. et Binn.
8. L. balansac Koehne
9. L. tomentosa Presl.
10. L. calyculata Kurz

11. L. collettii Craib

12. L. hossei Koehne

क्रम (Craib. 1931 : 718 - 728) พบพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา
และอินทนิล ในประเทศไทยทั้งหมด 18 ชนิด ได้แก่

1. L. balansae Koehne

2. L. calyculata Kurz

3. L. collettii Craib

4. L. collinsae Craib

5. L. cuspidata Wall.

6. L. duperreana Pierre

7. L. floribunda Jack

8. L. flos - reginae Retz.

9. L. indica Linn.

10. L. Loudonii Teysm. et Binn.

11. L. macrocarpa Wall.

12. L. noei Craib

13. L. ovalifolia Teysm. et Binn.

14. L. siamica Gagnep.

15. L. spireana Gagnep.

16. L. tomentosa Presl.

17. L. undulata Koehne

18. L. villosa Wall. ex Kurz

เฟอร์ทาโด และมอนเทียน (Furtado and Montien. 1969 :
190 - 333) ศึกษาพบพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิล พบกระจายอยู่

ทั่วไปในประเทศจีน อินเดีย พม่า ไทย อินโดจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย หมู่เกาะซีลีเบส
มอร์เนียว นิวกีนิ ออสเตรเลียเหนือ และหมู่เกาะฟิลิปปินส์ทั้งหมด 53 ชนิด ซึ่งพบใน
ประเทศไทย 20 ชนิด ได้แก่

1. L. venusta Wall.
2. L. villosa Wall.
3. L. subangulata (Craib) Furtado et Montien
4. L. ovalifolia Teysm. et Binn.
5. L. undulata Koehne
6. L. speciosa (Linn.) Pers.
7. L. costa - draconis Furtado et Montien
8. L. macrocarpa Kurz
9. L. duperreana Pierre ex Gagnep.
10. L. tomentosa Presl.
11. L. loudonii Teysm. et Binn.
12. L. calyculata Kurz
13. L. collinsae Craib
14. L. noei Craib
15. L. balansae Koehne
16. L. spireana Gagnep.
17. L. anisoptera Koehne
18. L. siamica Gagnep.
19. L. cochinchinensis Pierre
20. L. floribunda Jack

เต็ม สมิตินันท์ (เต็ม สมิตินันท์ 2523 : 199 - 201) ได้รวบรวม
ชื่อพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิล ที่พบในประเทศไทย 17 ชนิด ได้แก่

1. L. balansae Koehne
2. L. calyculata Kurz
3. L. collinsae Craib
4. L. cuspidata Wall.
5. L. duperreana Pierre
6. L. floribunda Jack
7. L. siamica Gagnep.
8. L. ovalifolia Teijsm. et Binn.
9. L. macrocarpa Wall.
10. L. speciosa (Linn.) Pers.
11. L. loudonii Teijsm. et Binn.
12. L. tomentosa Presl.
13. L. undulata koehne
14. L. venusta Wall.
15. L. villosa Wall.
16. L. spireana Gagnep.
17. L. indica Linn.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การสำรวจพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสดลา และอินทนิล (*Lagerstroemia* Linn.) ในประเทศไทย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร โดยค้นคว้าจากเอกสารที่มีอยู่ทั้งหมดเท่าที่จะหาได้เกี่ยวกับพืชสกุลตะแบก เสดลา และอินทนิล รวมทั้งเอกสารที่อ้างอิงถึง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานศึกษาทางอนุกรมวิธานของพืชสกุลตะแบก เสดลา และอินทนิล ในประเทศไทยใกล้เคียงกับไทย ได้แก่ พม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ อินเดียน และอินโดจีน นอกจากนี้ได้ใช้บัญชีรายชื่อพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสดลา และอินทนิล ที่พบจากการสำรวจในประเทศไทยในอดีตเป็นแนวทางในการสำรวจต่อไป เอกสารเหล่านี้ได้จากห้องสมุดพิพิธภัณฑ์พืชงานพฤกษศาสตร์ป่าไม้ กองบำรุง กรมป่าไม้ (หอพรรณไม้) ห้องสมุดแผนกพฤกษศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. ศึกษาตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง ตรวจสอบและศึกษาลักษณะของพืชสกุลตะแบก เสดลา และอินทนิล จากตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์พืชของไทยอันได้แก่พิพิธภัณฑ์พืชสาขาพฤกษศาสตร์ กองพฤกษศาสตร์และวัชพืช กรมวิชาการเกษตร พิพิธภัณฑ์พืชงานพฤกษศาสตร์ป่าไม้ กองบำรุง กรมป่าไม้ ทำการบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ที่มีโดยใช้แวนขยายที่มีกำลังขยาย 10 เท่า และ 20 เท่า วาดภาพแสดงรายละเอียดของพืชสกุลนี้แต่ละชนิด พร้อมทั้งบันทึกนาม และเลขประจำตัวผู้เก็บ แหล่งที่เก็บ และสถานที่เก็บรักษาตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งนั้นไว้ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงต่อไป

3. ศึกษาพันธุ์ไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติ

4. สำรวจและรวบรวมตัวอย่างพันธุ์ไม้ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 การเตรียมอุปกรณ์สำหรับสำรวจและเก็บพันธุ์ไม้ ได้แก่

- 4.1.1 แฉงอัดพันธุ์ไม้ขนาด 12x18 ตารางนิ้ว
- 4.1.2 เชือกหรือเข็มขัดรัดแฉง
- 4.1.3 กระจกอัดพันธุ์ไม้ เช่น กระจกฟาง หรือกระจก

หนังสือพิมพ์

- 4.1.4 มีด กรรไกรตัดกิ่งไม้ ถุงพลาสติกขนาดใหญ่
- 4.1.5 แอลกอฮอล์ 70% ขวดความจุประมาณ 80 - 100

มัลติลิตรา

- 4.1.6 คินสอคำ หรือคินสอเกือบปี และคินสอเขียนไม้
- 4.1.7 ป้ายกระจกแข็งที่มีเชือกผูกสำหรับเขียนหมายเลขไม้
- 4.1.8 เครื่องวัดระดับและเครื่องวัดความสูงของต้นไม้
- 4.1.9 สมุดบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้

4.2 การเก็บและทำตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง ใช้วิธีการของ จำลอง
เพ็งคล้าย และชวรัชชัย สันติสุข (จำลอง เพ็งคล้าย และชวรัชชัย สันติสุข 2516 :
14 - 20)

5. บันทึกลักษณะโดยละเอียด เขียนคำบรรยายลักษณะพันธุ์ไม้สกุลตะแบก
เสลา และอินทนิลแต่ละชนิด รายละเอียดเกี่ยวกับการกระจายพันธุ์ ถิ่นที่พบตามภาค
ต่าง ๆ ในประเทศไทย ถิ่นกำเนิด ประโยชน์และโทษของพันธุ์ไม้สกุลนี้

6. บันทึกลักษณะพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิลเป็นภาพสีโปร่งแสง
(color slides)

7. วิเคราะห์หาชื่อชนิดของพันธุ์ไม้ที่เก็บมาได้จากเอกสาร จากนั้นนำไป
เปรียบเทียบกับตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งจากหอพรรณไม้ กองบำรุง กรมป่าไม้ และให้
ผู้เชี่ยวชาญทางอนุกรมวิธาน สาขาพฤกษศาสตร์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง จัดทำรูปวิธาน
แยกชนิด (key to species) พร้อมทั้งบรรยายลักษณะพันธุ์ไม้อย่างละเอียด

สถานที่และระยะเวลาที่ทำการศึกษา

1. สถานที่ศึกษา ได้แก่

1.1 ป่าไม้ผืนลัดใบ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้นในประเทศไทย โดยยึดถือเอาตามที่มีปรากฏในบัญชีรายชื่อพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิลจากการสำรวจในประเทศไทยในอดีต ของพิพิธภัณฑสถานพฤกษศาสตร์ป่าไม้ กองบำรุง กรมป่าไม้ (หอพรรณไม้) เป็นแนวทางในการสำรวจ และเก็บพันธุ์ไม้ต่อไป

1.2 ห้องปฏิบัติการภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และพิพิธภัณฑสถานพฤกษศาสตร์ กองบำรุง กรมป่าไม้

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ลักษณะนิสัย (habit)

พืชสกุลตะแบก เสลา และอินทนิลที่พบในประเทศไทยทุกชนิดเป็นพันธุ์ไม้ผลัดใบ และเป็นไม้ยืนต้น ยกเว้น ยี่เข่ง (L. indica) ซึ่งเป็นไม้พุ่มหรือไม้พุ่มกึ่งไม้ต้น และเป็นไม้ที่ได้นำมาปลูกจากต่างประเทศ ฤดูกาลผลัดใบของพันธุ์ไม้สกุลนี้มักจะเริ่มจากช่วงฤดูหนาวจนย่างเข้าฤดูฝน คือตั้งแต่ช่วงเดือนมกราคมจนถึงเดือนเมษายน พืชที่ผลัดใบช่วงนี้ได้แก่ เสลาใบเล็ก (L. tomentosa) เสลาใบใหญ่ (L. loudonii) เสลาเปลือกบาง (L. venusta) เสลาเปลือกหนา (L. villosa) เสลาคำ (L. undulata) ตะแบกคง (L. ovaifolia) อินทนิลน้ำ (L. speciosa) อินทนิลบก (L. macrocarpa) ตะแบกเกรียบ (L. balansae) และตะแบกใหญ่ (L. calyculata) ชนิดที่ผลัดใบราวเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน ได้แก่ ตะแบกเปลือกบาง (L. duperreana) และตะแบกนา (L. floribunda) เป็นต้น ระยะเวลาการผลัดใบนี้มักจะแปรผันไปตามสภาพแวดล้อมอันได้แก่ สภาพพื้นดิน สภาพภูมิอากาศ ความสูงจากระดับน้ำทะเล และถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ พืชสกุลนี้หลายชนิดผลัดใบหมดทั้งต้นจนคล้ายไม้ตาย เช่น ตะแบกนา (L. floribunda) บางชนิดใบจะเปลี่ยนเป็นสีแดง สีเหลือง และสีแดงแกมเหลืองก่อนผลัดใบ เช่น อินทนิลน้ำ (L. speciosa) และอินทนิลบก (L. macrocarpa) เมื่อผลัดใบแล้วพืชบางชนิดอาจแตกช่อดอกออกมาพร้อม ๆ กับผลิใบอ่อน เช่น เสลาใบเล็ก (L. tomentosa) และเสลาใบใหญ่ (L. loudonii) ชนิดที่เมื่อใบอ่อนผลิเขียวเต็มต้นแล้ว จะแตกช่อดอกตามมา เช่น อินทนิลน้ำ (L. speciosa) อินทนิลบก (L. macrocarpa) และตะแบกนา (L. floribunda) เป็นต้น

2. ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ (habitat)

พืชสกุลตะแบก เสลา และอินทนิล เป็นพืชที่พบได้ตามป่าไม้ผลัดใบทุกชนิด โดยเฉพาะป่าไม้เบญจพรรณ ได้แก่ เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*) เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*) เสลาคำ (*L. undulata*) เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) เสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*) ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*) ตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*) และตะแบกคอง (*L. ovalifolia*) นอกจากนี้ยังพบได้ตามป่าดิบแล้งตลอดจนป่าดิบชื้นในประเทศไทย ทั้งสภาพพื้นที่ที่เป็นที่ราบ และที่ราบลุ่มใกล้แหล่งน้ำ พืชที่พบ เช่น อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*) และตะแบกนา (*L. floribunda*) นอกจากนี้ยังพบได้ตามที่ราบไหล่เขา และบนเนินเขาที่ไม่สูงมากนัก สภาพพื้นดินมีทั้งดินปนทราย ดินร่วน ดินลูกรัง ดินเหนียว และดินหินปูน

พืชสกุลนี้พบได้ในพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 0 - 100 เมตร แต่ส่วนมากจะพบในระดับความสูงจากน้ำทะเลในช่วง 0 - 700 เมตร (ตาราง 1) แต่ที่สามารถพบได้ในระดับความสูงจากน้ำทะเล ตั้งแต่ 0 - 1045 เมตร ได้แก่ เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*) และเสลาเปลือกหนา (*L. villosa*)

เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*) เก็บตัวอย่างโดย ดิน (BKF. 5973) จากป่าภูกระดึง จังหวัดเลย ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 100 เมตร

เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*) พบได้ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 300 - 1045 เมตร เก็บตัวอย่างโดย กาพย์ มีสถาน (BKF. 11223) จากหน่วยป่าเป้า อำเภอท่าว จังหวัดลำปาง ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 300 เมตร เต็ม สมิตินันท์ (BKF. 14638) เก็บตัวอย่างจากคอยเชียงควา จังหวัดเชียงใหม่ ระดับความสูงจากน้ำทะเล 1000 เมตร และดิน (BKF. 5950) เก็บตัวอย่างจากหลังแป ภูกระดึง จังหวัดเลย ความสูงจากระดับน้ำทะเล 1045 เมตร

ตาราง 1 การกระจายพันธุ์ของพืชสกุลตะแบก เฮลา และอินทนิลในประเทศไทย

ลำดับที่	ชนิดของพันธุ์ไม้	เขตการกระจายพันธุ์							ความสูงจากระดับน้ำทะเล (เมตร)
		N	NE	E	SE	SW	C	PEN	
1	<i>L. indica</i>								พันธุ์ไม้ต่างประเทศ
2	<i>L. venusta</i>	X	X			X	X		0 - 1000
3	<i>L. villosa</i>	X	X			X			300 - 1045
4	<i>L. ovalifolia</i>					X		X	750 - 850
5	<i>L. undulata</i>		X		X		X		50 - 150
6	<i>L. speciosa</i>	X		X	X	X	X	X	0 - 170
7	<i>L. macrocarpa</i>	X	X	X		X			350 - 850
8	<i>L. duperreana</i>		X	X	X		X		60 - 325
9	<i>L. tomentosa</i>	X				X			10 - 800
10	<i>L. loudonii</i>			X	X	X	X	X	30 - 400
11	<i>L. balansae</i>	X	X	X	X	X	X	X	10 - 700
12	<i>L. calyculata</i>	X	X	X	X	X	X	X	120 - 700
13	<i>L. floribunda</i>	X		X	X	X	X	X	10 - 500

หมายเหตุ N = ภาคเหนือ NE = ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 E = ภาคตะวันออก SE = ภาคตะวันออกเฉียงใต้
 SW = ภาคตะวันตกเฉียงใต้ C = ภาคกลาง PEN = ภาคใต้

3. ลักษณะเปลือกไม้ (bark)

เปลือกของพืชสกุลตะแบก เสดา และอินทนิล จัดว่าเป็นลักษณะที่สำคัญที่ใช้ในการจัดแบ่งกลุ่มของพืชสกุลนี้ได้อีกอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เปลือกของพืชสกุลนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันเป็น 3 กลุ่ม คือ (ภาพประกอบ 1)

1. กลุ่มที่มีเปลือกแตกเป็นร่องตามยาว เปลือกค่อนข้างหนา ดอกหูดขาก สีของเปลือกค่อนข้างคล้ำ หรือสีเทา ลำต้นตั้งตรง อาจมีพุ่มที่โคนต้น เรียกกลุ่มนี้ว่า เสดา เช่น เสดาเปลือกบาง (*L. venusta*) เสดาเปลือกหนา (*L. villosa*) เสดาคำ (*L. undulata*) เสดาใบเล็ก (*L. tomentosa*) และเสดาใบใหญ่ (*L. loudonii*)

2. กลุ่มที่มีเปลือกค่อนข้างเรียบ อาจลอกเป็นสะเก็ดบาง ๆ มีเหลี่ยมมุม ลำต้นมักเป็นปุ่มปม พืชกลุ่มนี้มักเรียกว่า อินทนิล เช่น อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*) และอินทนิลบก (*L. macrocarpa*)

3. กลุ่มที่มีเปลือกเรียบ สีนํ้าค่อนข้างขาว หรือนํ้าตาลอ่อน มักหูดเป็นสะเก็ดทำให้เห็นเป็นค่างดวง หรือมีรอยแฉลเป็นหลุมตื้น ๆ อยู่ทั่วลำต้น เห็นได้ชัดในต้นที่มีอายุมาก ลำต้นส่วนมากมักแตกเป็นง่ามหรือเป็นคาคบ เรียกพืชกลุ่มนี้ว่า ตะแบก เช่น ตะแบกเปลือกบาง (*L. duperreana*) ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*) ตะแบกคอง (*L. ovalifolia*) ตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*) และตะแบกนา (*L. floribunda*)

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของพันธุ์ไม้สกุลนี้คือ รอยตาของเปลือกทุกชนิดเมื่อสับลงไปใหม่ ๆ จะมีริ้วรอยสีม่วงเกิดขึ้น

4. ลักษณะของใบ (leaves)

พืชตระกูลตะแบก เสดา และอินทนิลนี้ ใบเป็นใบเดี่ยว ขอบใบเรียบ การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม (opposite) กึ่งตรงกันข้าม (sub opposite) หรืออาจพบแบบสลับ (alternate) พบได้ในช่วงปลายยอด มักมีตาติดอยู่ตามง่ามใบ

A

B

C

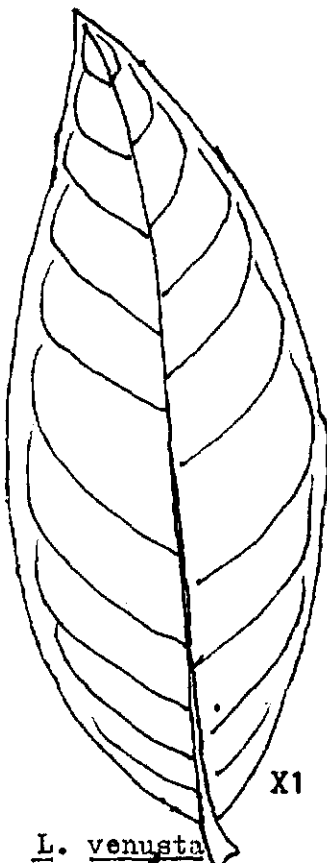
ภาพประกอบ 1 ลักษณะของเปลือกไม้สกุลตะแบก เสดา และอินทนิล
A: เปลือกตะแบก B: เปลือกเสดา C: เปลือกอินทนิล

รูปทรงของใบอาจแปรผันไปจากรูปรี (elliptic) รูปขอบขนาน (oblong) และรูปไข่ (ovate) หรือรูปไข่กลับ (obovate) ได้เป็น 5 กลุ่มคือ (ภาพประกอบ 2)

1. รูปทรงแบบขอบขนานแกมรี (elliptic - oblong) ได้แก่ เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*) เสลาดำ (*L. undulata*) ตะแบกเปลือกบาง (*L. duperreana*) อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*) เสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*) และตะแบกนา (*L. floribunda*)
2. รูปทรงแบบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) หรือรูปไข่กว้าง ๆ (broadly ovate) ได้แก่ อินทนิลบก (*L. macrocarpa*)
3. รูปทรงแบบรูปหอก (lanceolate) หรือรูปหอกแกมรี (elliptic-lanceolate) ได้แก่ เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*) เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) และตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*)
4. รูปทรงแบบรูปไข่กลับ (obovate) ได้แก่ ยี่เซ่ง (*L. indica*) และตะแบกคอง (*L. ovalifolia*)
5. รูปทรงแบบรูปรีแกมรูปไข่ (ovate-elliptic) ได้แก่ ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*)

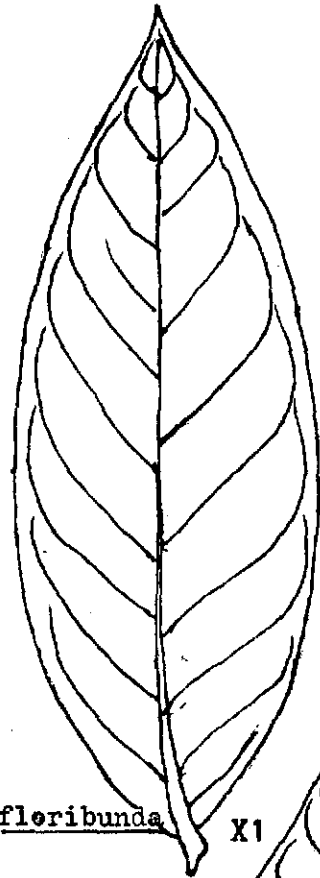
ขนาดของใบของพืชสกุลนี้มีขนาดตั้งแต่ขนาดเล็ก ยาวประมาณ 3 เซนติเมตร จนถึงขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 40 เซนติเมตร แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ใบขนาดเล็ก ยาวประมาณ 3 - 8 เซนติเมตร กว้าง 2.5 - 4 เซนติเมตร ได้แก่ ยี่เซ่ง (*L. indica*) และตะแบกคอง (*L. ovalifolia*)
2. ใบขนาดกลาง ยาวประมาณ 8 - 20 เซนติเมตร กว้าง 2.5 - 8 เซนติเมตร ได้แก่ เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*) เสลาดำ (*L. undulata*) เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) เสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*) ตะแบกเปลือก-

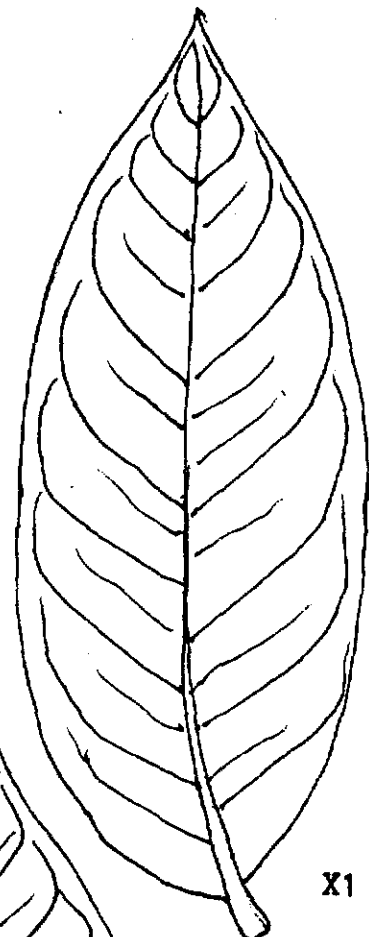
L. venusta

X1

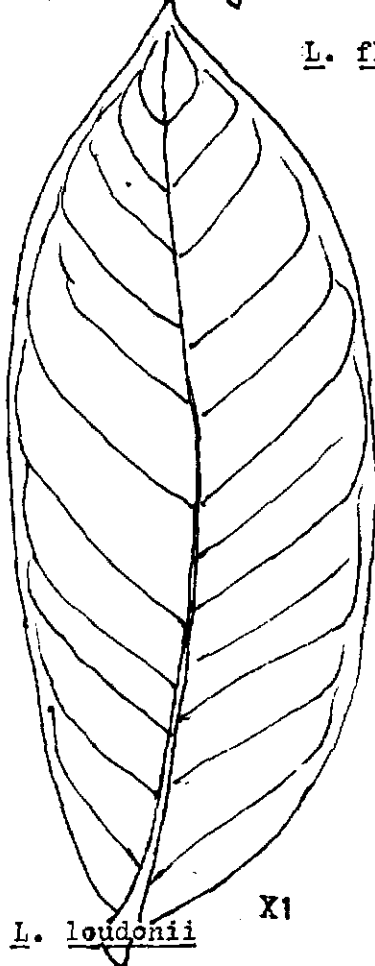
L. floribunda

X1

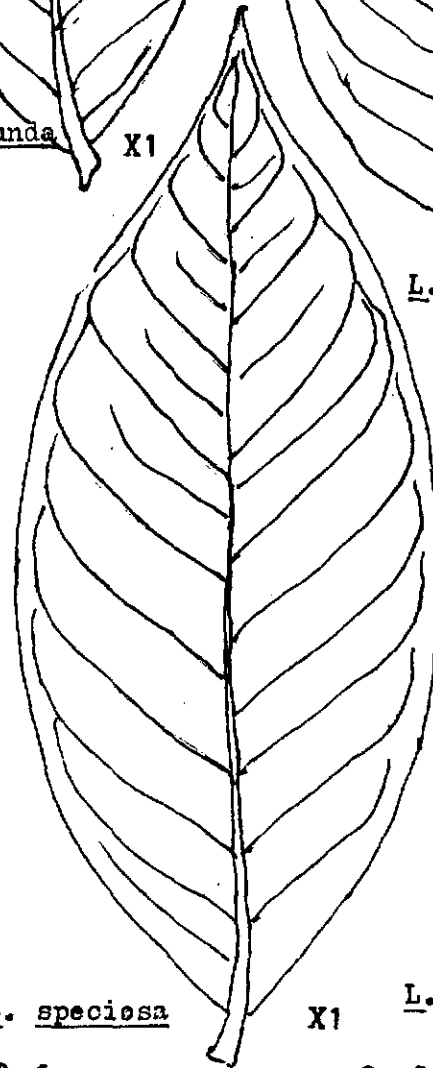
X1

L. duperreana

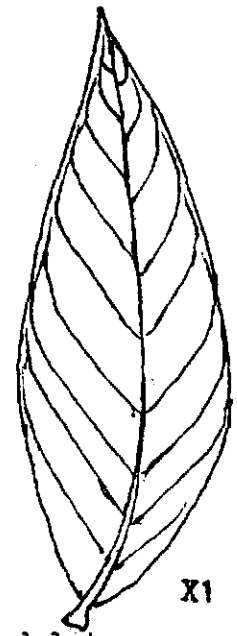
L. loudonii

X1

L. speciosa

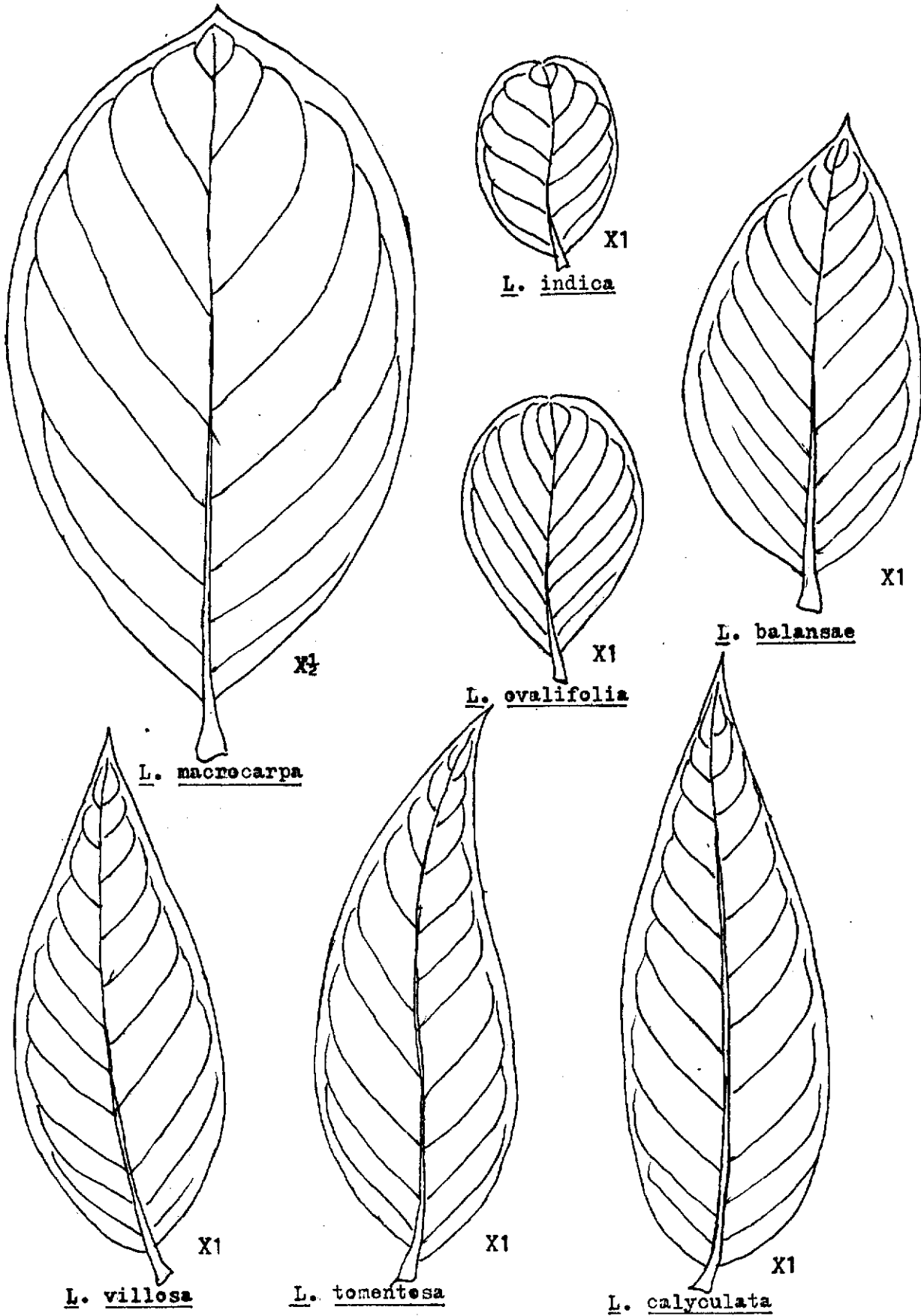
X1

L. undulata

X1

ภาพประกอบ 2ก ลักษณะของใบพืชสกุลตะแบก เสนา และอินทนิล

ภาพประกอบ 2๗ ลักษณะของใบพืชสกุลตะแบก เสลา และอินทผล

บาง (*L. duperreana*) ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*) ตะแบกใหญ่ (*L. loudonii*) ตะแบกนา (*L. floribunda*) และอินทนิลน้ำ (*L. speciosa*)

3. ใบขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 10 - 40 เซนติเมตร กว้าง 5 - 20 เซนติเมตร ใต้แก่ อินทนิลบก (*L. macrocarpa*)

5. ลักษณะช่อดอก (in floescence)

พืชสกุลนี้ดอกเป็นช่อดอกแบบ panicle ความยาวของช่อดอกตั้งแต่ 10 เซนติเมตร จนถึง 50 เซนติเมตร เช่น ตะแบกนา (*L. floribunda*) ช่อดอกปกติ แตกออกที่ปลายยอดหรืออาจพบแตกจากง่ามใบ ตามกิ่ง เช่น เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) และเสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*)

ช่อดอกบางชนิดเกลี้ยงไม่มีขนปกคลุม เช่น อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*) อินทนิลบก (*L. macrocarpa*) และยี่เข่ง (*L. indica*) ที่มีขนปกคลุมประปราย เช่น เสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*) และเสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) หรืออาจมีขนปกคลุมหนาแน่น เช่น ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*)

6. ลักษณะของดอกและส่วนประกอบของดอก (flowers)

ดอกของพืชสกุลตะแบก เสลา และอินทนิลนี้ เป็นดอกสมบูรณ์เพศ (perfect flowers) มีเกสรตัวผู้และตัวเมียอยู่ในดอกเดียวกัน ส่วนประกอบของดอกครบทั้ง 4 วง กลีบดอกมีจำนวนเท่ากับกลีบรองกลีบดอก คือ 5 - 7 กลีบ แต่ปกติพบ 6 กลีบ กลีบดอกบาง ยับย่น สีม่วงสด ม่วงปนชมพู ม่วงซีด หรือสีขาว บางชนิดขอบกลีบดอกเป็นคลื่นมาก บางชนิดเป็นคลื่นเล็กน้อย และบางชนิดขอบเรียบ ลักษณะแผ่นกลีบดอกมีทั้งรูปหอกหรือรูปรี บางชนิดกลีบดอกค่อนข้างกลม มีขนาดตั้งแต่ ขนาดเล็ก 0.1 เซนติเมตร เช่น เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*) จนถึงขนาดใหญ่ ประมาณ 2.5 - 5 เซนติเมตร เช่น อินทนิลบก (*L. macrocarpa*) ฐานกลีบดอกจะเรียวเข้าเป็นก้าน

กลีบดอก (claw) บางชนิดอาจเรียวยาว บางชนิดอาจสั้นและหนา กลีบรองกลีบดอกเป็นรูปด้วยปลายแยกเป็นแฉก อาจมีขนปกคลุมทั้งด้านนอกและด้านใน สำหรับด้านในจะอยู่ที่ปลายแฉกเท่านั้น เช่น ตะแบกเปลือกบาง (*L. duperreana*) ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*) ตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*) ตะแบกนา (*L. floribunda*) และเสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*) บางชนิดมีขนละเอียดปกคลุมเพียงด้านนอก เช่น เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) นอกจากนี้อาจไม่มีขนปกคลุมทั้งสองด้านหรือมีประปราย เช่น ยี่เข่ง (*L. indica*) อินทิลิน้ำ (*L. speciosa*) อินทิลบก (*L. macrocarpa*) ตะแบกคอง (*L. ovalifolia*) เสลาคำ (*L. undulata*) เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*) และเสลาเปลือกหนา (*L. villosa*)

นิ้วด้านนอกของกลีบรองกลีบดอกอาจมีสันหรือกรีบ จำนวนเท่ากับกลีบดอก คือ 5 - 7 สัน ได้แก่ ยี่เข่ง (*L. indica*) เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*) ตะแบกคอง (*L. ovalifolia*) เสลาคำ (*L. undulata*) บางชนิดสันมีจำนวนลดลงของกลีบดอกคือ 10 - 12 สัน ได้แก่ อินทิลิน้ำ (*L. speciosa*) อินทิลบก (*L. macrocarpa*) ตะแบกเปลือกบาง (*L. duperreana*) ตะแบกนา (*L. floribunda*) เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) และเสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*) บางชนิดนิ้วเรียบไม่มีสัน ได้แก่ ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*) และตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*) และมีบางชนิดที่มีกรีบยื่นออกเฉพาะส่วนปลายของดอกตูม หรือระหว่างรอยแฉกของกลีบรองกลีบดอก ได้แก่ เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*) เป็นต้น

เกสรตัวผู้จำนวนมาก อาจมีขนาดเดียว เช่น อินทิลิน้ำ (*L. speciosa*) และอินทิลบก (*L. macrocarpa*) หรืออาจพบมี 2 ขนาด แยกเป็น 2 วง วงนอกมีขนาดยาวจำนวนเท่ากับกลีบดอก คือ 5 - 7 อัน วงในมีขนาดสั้นมีจำนวนมาก ได้แก่ เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*) เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*) เสลาคำ (*L. undulata*) เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*) เสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*)

ตะแบกคอง (L. ovalifolai) ตะแบกเปลือยกบาง (L. duperreana)
 ตะแบกเกรียบ (L. balansae) ตะแบกใหญ่ (L. calyculata) ตะแบกนา
 (L. floribunda) และยี่เข่ง (L. indica)

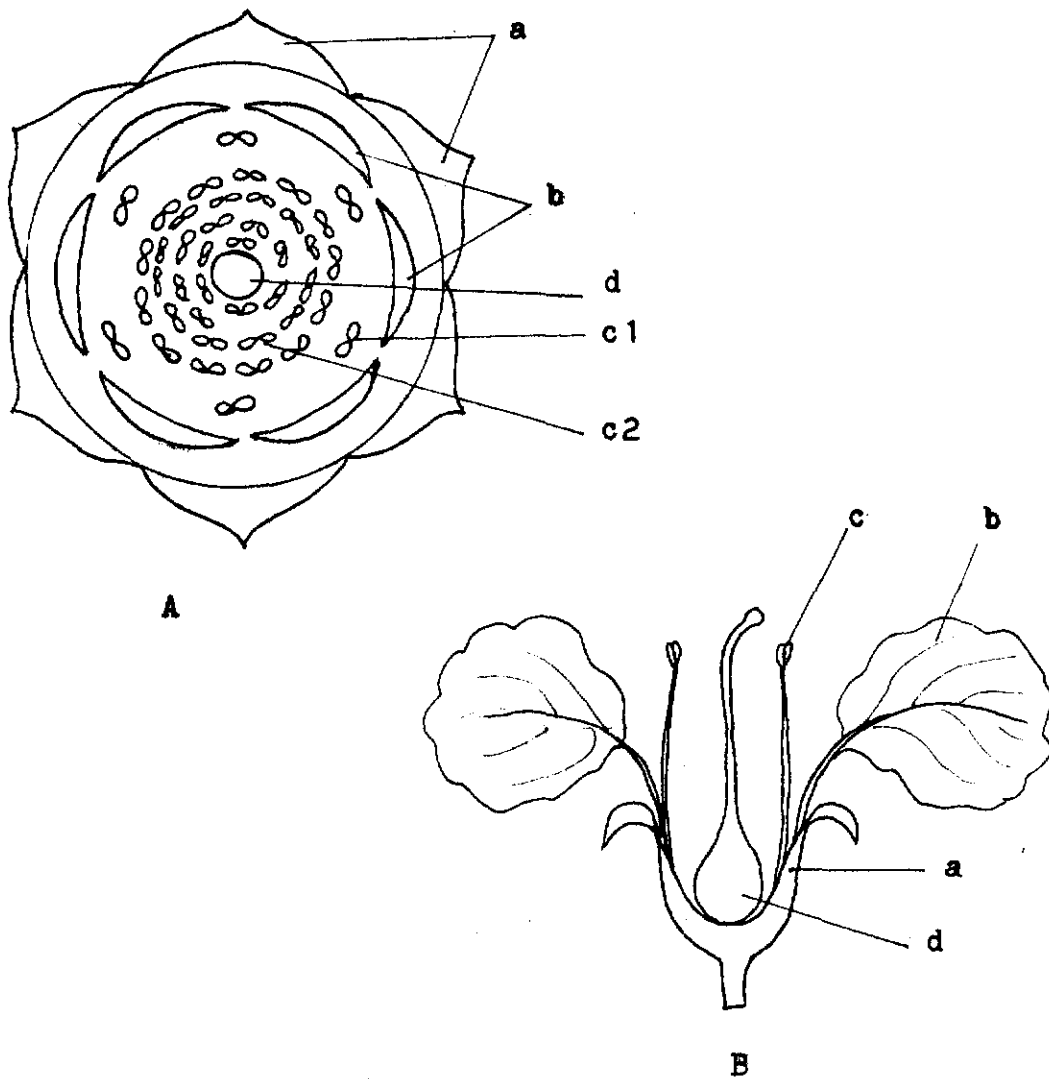
ตำแหน่งของรังไข่ แบบ superior ovary ติดอยู่ที่ฐานกลีบรองกลีบดอก
 รูปถ้วย ลักษณะของดอกจึงเป็นแบบ perigynous รังไข่บางชนิดมีขนปกคลุมซึ่งมักพบใน
 ดอกที่เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด ได้แก่ เสลาใบเล็ก (L. tomentosa) เสลาใบใหญ่
 (L. loudonii) ตะแบกเกรียบ (L. balansae) ตะแบกใหญ่
 (L. calyculata) และตะแบกนา (L. floribunda) ส่วนอีกพวกหนึ่งรังไข่
 เกดียงไม่มีขนปกคลุม มักพบในดอกที่มีเกสรตัวผู้กลุ่มเดียวขนาดไล่เลี่ยกัน ได้แก่
 อินทนิลน้ำ (L. speciosa) และอินทนิลมก (L. macrocarpa) ยกเว้น
 ตะแบกเปลือยกบาง (L. duperreana) ยี่เข่ง (L. indica) ตะแบกคอง
 (L. ovalifolia) เสลาเปลือยกบาง (L. venusta) เสลาเปลือยกหนา
 (L. villosa) และเสลาคำ (L. undulata) ซึ่งรังไข่เกดียงไม่มีขนปกคลุม
 แต่เกสรตัวผู้มี 2 กลุ่ม คือ ขนาดยาวมี 6 อัน และขนาดสั้นมีจำนวนมาก (ภาพประกอบ 3)

7. ลักษณะผล (fruits)

ผลของพืชสกุลนี้เป็นแบบ capsule มีกลีบรองกลีบดอกติดอยู่ที่ฐานของผล
 เมื่อผลแก่และโปรยเมคแล้วก็ยังสามารถพบผลแห้งค้างอยู่บนลำต้น แม้กระทั่งต้นพืชมี
 การผลัดใบและดอกดอกในฤดูกาลใหม่ของปีถัดไป ก็ยังสามารถพบผลแห้งติดค้างต้นอยู่
 ได้อีก ดังนั้นลักษณะของผลก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ใช้ในการจำแนก และวิเคราะห์ชนิด
 ของพืชสกุลนี้ ได้แก่

ลักษณะผลเมื่อแก่ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. ผลเมื่อแก่แตก 3 - 4 เลี่ยง ได้แก่ เสลาเปลือยกบาง (L. venusta)
 และเสลาเปลือยกหนา (L. villosa)

ภาพประกอบ 3 สุธรรคอก และส่วนประกอบของดอกผาตามยาว

A : สุธรรคอก

a : กลีบรองกลีบดอกเชื่อมติดกันปลายแยกเป็นแฉก

b : กลีบดอก

c1: เกสรตัวผู้ขนาดยาว วงนอก

c2: เกสรตัวผู้ขนาดสั้น

d : รังไข่

B : ดอกผาตามยาว

2. ผลเมื่อแก่แตก 5 - 6 เลี้ยง โคนแก่ เสลาคำ (L. undulata)
 ตะแบกเปลือกบาง (L. duperreana) ตะแบกคอง (L. ovalifolia)
 อินทนิลน้ำ (L. speciosa) อินทนิลมก (L. macrocarpa) เสลาใบเล็ก
 (L. tomentosa) เสลาใบใหญ่ (L. loudonii) ตะแบกเกรียบ (L. balansae)
 ตะแบกใหญ่ (L. calyculata) ตะแบกนา (L. floribunda) และยี่เข่ง
 (L. indica)

ขนาดของผล มีตั้งแต่ขนาดเล็ก ประมาณ 0.8 - 1.0 เซนติเมตร เช่น
 ตะแบกใหญ่ (L. calyculata) ไปจนถึงขนาดใหญ่ ประมาณ 3.5 - 4 เซนติเมตร
 เช่น อินทนิลมก (L. macrocarpa) เป็นต้น

สิ่งปกคลุมก็มีประโยชน์ในการจำแนกชนิดของพืช เป็นลักษณะที่คู่กับสิ่งปกคลุม
 รังไข่ ผลบางชนิด ผลเกลี้ยง ไม่มีขนปกคลุม โคนแก่ ยี่เข่ง (L. indica) เสลา
 เปลือกบาง (L. venusta) เสลาเปลือกหนา (L. villosa) ตะแบกคอง
 (L. ovalifolia) เสลาคำ (L. undulata) ตะแบกเปลือกบาง
 (L. duperreana) อินทนิลน้ำ (L. speciosa) และอินทนิลมก (L. macrocarpa)
 ส่วนบางชนิดผลมีขนปกคลุม โคนแก่ เสลาใบเล็ก (L. tomentosa) เสลาใบใหญ่
 (L. loudonii) ตะแบกเกรียบ (L. balansae) ตะแบกใหญ่ (L. calyculata)
 และตะแบกนา (L. floribunda) กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผล เกลี้ยงไม่มีขน
 ปกคลุม โคนแก่ ยี่เข่ง (L. indica) เสลาเปลือกบาง (L. venusta) เสลา
 เปลือกหนา (L. villosa) เสลาคำ (L. undulata) ตะแบกคอง
 (L. ovalifolia) อินทนิลน้ำ (L. speciosa) และอินทนิลมก
 (L. macrocarpa) บางชนิดมีขนปกคลุมหนาแน่น โคนแก่ ตะแบกเกรียบ
 (L. balansae) ตะแบกใหญ่ (L. calyculata) และตะแบกนา
 (L. floribunda) ส่วนบางชนิดมีผลละเอียดปกคลุม แต่เมื่อผลแก่ขนจะหลุดร่วงไป
 จนขนเกลี้ยง หรือเกือบเกลี้ยง โคนแก่ ตะแบกเปลือกบาง (L. duperreana) เสลา
 ใบเล็ก (L. tomentosa) และเสลาใบใหญ่ (L. loudonii) เป็นต้น

เปลือกของผลแก่ มีทั้งผิวเรียบ เป็นมัน สีน้ำตาลไหม้ ใ้แก่ ยี่เซ่ง (L. indica)
 ตะแบกเกรียบ (L. balansae) ตะแบกใหญ่ (L. calyculata) ตะแบก
 เปลือกบาง (L. duperreana) เสดาใบเล็ก (L. tomentosa) เสดาใบใหญ่
 (L. loudonii) ตะแบกคง (L. ovalifolia) และตะแบกนา
 (L. floribunda) บางชนิดเปลือกของผลขรุขระคล้ายเนื้อไม้ เช่น อินทนิลน้ำ
 (L. speciosa) และอินทนิลบก (L. macrocarpa) บางชนิดเปลือกค่อนข้าง
 เรียบ ผลแก่เปลือกสีน้ำตาลแกมเหลือง ใ้แก่ เสดาเปลือกบาง (L. venusta)
 เสดาเปลือกหนา (L. villosa) และเสดาคำ (L. undulata) เป็นต้น

รูปวิธานแยกชนิดโดยใช้ลักษณะดอก ผล ลำต้น และใบ

1. รั้งไซหรือเถาอกของผลไม่มีขนปกคลุม เกสรตัวผู้มีกลุ่มเดียวขนาดไล่เลี่ยกันจำนวนมาก หรือมี 2 กลุ่ม ขนาดยาวมี 5 - 7 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก
2. ดอกตูมมีสันนูนหรือครีบบนที่ผิวค้ำนอกจำนวน 6 สัน เท่ากับกลีบดอกหรือกลีบรองกลีบดอก เกสรตัวผู้มี 2 กลุ่ม
3. สันเรียบพาดตามยาวอยู่ที่ผิวหน้าต้น ๆ กลีบดอกเป็นคลื่นมากจนขอบพับเป็นจีบ ก้านกลีบดอกยาว ใบแบบรูปไข่หรือรูปไข่กลับขนาดยาว 3 - 8 เซนติเมตร กว้าง 2.5 - 3 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกสีน้ำตาลแกมแดงค่อนข้างบาง ไม่มีขนปกคลุม ผลแก่แตก 6 เลี้ยง เป็นไม้พุ่มหรือกิ่งไม้พุ่ม
 1. ยี่เข่ง (*L. indica*)
3. สันมักเป็นครีบบน อาจเรียบ หรือขุ่นเป็นคลื่น ผลแก่แตก 3 - 5 เลี้ยง หรือ 6 เลี้ยง ใบอ่อนมักมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน
4. ดอกตูมมีครีบบนยาวออกไปเฉพาะทางส่วนบน ใบรูปทรงแบบขอบขนานแกมรี ผลแก่แตก 3 - 5 เลี้ยง
 2. เสลาเปลือกบาง (*L. venusta*)
4. ดอกตูมมีครีบบนพาดตามยาวจากด้านบนถึงด้านล่าง
 5. กลีบดอกแคบเป็นรูปหอก ผลแก่แตก 3 เลี้ยง ช่อดอกเล็กและสั้นประมาณ 3 - 7 เซนติเมตร ดอกเป็นกระจุกอยู่ที่ปลายช่อดอก ลำต้นเปลือกแตกเป็นร่องตามยาวมีพูพอนที่โคนต้น กลีบดอกสีขาว ขนาดเล็ก 0.1 - 0.3 เซนติเมตร ใบรูปหอก
 3. เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*)

5. กลีบดอกกว้าง เป็นแผ่นค่อนข้างกลม ผลแก่ส่วนมากแตก 5 - 6 เลี้ยง
6. ตรีบที่กลีบรองกลีบดอกหรือดอกตูม ค่อนข้างเรียบ และตรงหรือขอบอาจเป็นคลื่นเล็กน้อย ผลรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ใบรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ขนาดยาว 3 - 5 เซนติเมตร กว้าง 3 - 3.5 เซนติเมตร ไม่มีขนปกคลุม
 4. ตะแบกคง (*L. ovalifolia*)
 6. ตรีบที่กลีบรองกลีบดอกหรือดอกตูม เป็นคลื่นขยุกขยิก ไม่เป็นระเบียบ ส่วนปลายของดอกตูมมีติ่งเล็กน้อย ใบแบบรูปรีหรือขอบขนานแกมรี ขนาดยาว 7 - 10 เซนติเมตร กว้าง 2 - 3 เซนติเมตร ใบอ่อนมีขนสีเทาทั้งสองด้าน ใบแก่ขนเกือบเกลี้ยง ผลรูปรี แตก 3 - 5 เลี้ยง
 5. เสลดคำ (*L. undulata*)
2. ดอกตูมมีสันหรือตรีบที่ผิวนอกจำนวน 12 สัน หรือสองเท่าของกลีบดอก เกสรตัวผู้มีขนาดเคียวไล่เลี่ยกันจำนวนมาก หรือมี 2 ขนาด
3. ดอกตูมมีขนละเอียดคล้ายค้อนข้างเหลืองปกคลุมหนาแน่น เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด ผิวค้ำในของกลีบรองกลีบดอกมีขนที่ส่วนปลายกลีบ ลำต้นมีรอยแผลเป็นทางขวาง ผลขนาดยาว 1.7 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร เปลือกเป็นมันสีน้ำตาลไหม้ ใบรูปขอบขนานแกมรี ขนาดยาว 8 - 10 เซนติเมตร กว้าง 2 - 4 เซนติเมตร
6. ตะแบกเป็ดอกบาง (*L. duperreana*)

3. ดอกตูมเกลี้ยงไม่มีขนหรือมีขนละเอียดคล้ายเทาแกมขาว ปกคลุมประปราย ดอกเมื่อบานเต็มทีกว้างตั้งแต่ 5 เซนติเมตรขึ้นไป ผลมีขนาดใหญ่ตั้งแต่ 2 เซนติเมตรขึ้นไป เปลือกของผลขรุขระคล้ายเนื้อไม้ ผลแห้งเปลือกสีน้ำตาลค่อนข้างเหลือง เกสรตัวผู้มีขนาดเกือบได้เสียกัน
4. ดอกตูมรูปลูกข่าง มีติ่งที่ส่วนปลายของดอก ดอกบานกว้าง 5 - 8 เซนติเมตร ผลเปลือกแข็ง ขนาด 2.2 - 2.6 เซนติเมตร ใบรูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรี ขนาดยาว 10 - 22 เซนติเมตร กว้าง 5 - 8 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลม ลำต้นเป็นพุ่มกลม แตกกิ่งแผ่คลุมเกือบถึงโคนต้น

7. อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*)

4. ดอกตูมรูปทรงค่อนข้างกลม มีรอยนูนเป็นแฉกตรงกลางดอกเล็กน้อย ดอกมีขนาดใหญ่มาก กว้าง 10 - 12 เซนติเมตร ผลเปลือกแข็ง มีขนาดใหญ่ 2.8 - 3.5 เซนติเมตร ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาดใหญ่ 20 - 40 เซนติเมตร กว้าง 10 - 20 เซนติเมตร สันขอบเรียบหรืออาจเป็นหยัก

8. อินทนิลบก (*L. macrocarpa*)

1. รังไข่หรือฝักนอกของผลมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด ขนาดสั้นมีจำนวนมาก ขนาดยาว 5 - 7 อัน ผลแก่แตก 6 เลี้ยง
2. ดอกตูมมีขนละเอียดคล้ายสีเหลืองปกคลุม ฝักค้ำในของกลีบรองกลีบดอกไม่มีขน กลีบดอกสีขาวหรือค่อนข้างขาว โคนค้ำมีพูพอน ใบแบบรูปหอก มีขนปกคลุมทั้งสองค้ำ ใบแก่ขนร่วงมีประปรายที่ค้ำท้องใบ

9. เสลาใบเล็ก (*L. tomentosa*)

2. ดอกตูมมีขนละเอียดคล้ายสีเหลือง น้ำตาลแกมเหลือง หรือน้ำตาลแกมแดง ปกคลุม ฝักค้ำในของกลีบรองกลีบดอก บริเวณปลายแฉกมีขนปกคลุม กลีบดอกส่วนมากสีม่วง ม่วงแกมชมพู ม่วงซีด หรือค่อนข้างขาว

3. ผิวนอกของคอกตุ่มหรือกลีบรองกลีบดอกเรียบ หรือมีสันเป็นริ้วไม่ชัดเจน

4. ผลมีขนาดใหญ่กว่า 1 เซนติเมตรขึ้นไป คอกสีม่วง ชมพู หรือ ม่วงซีด ใบแบบขอบขนานแกมรี หรือรูปรีแกมรูปไข่

5. ใบแก่มีขนสีเหลืองหรือน้ำตาลปกคลุมประปรายทั้งสองด้าน รูปทรงแบบขอบขนานแกมรี ปลายใบมีติ่งแหลม เป็นผ้อย ชุกชบิก ลำต้น เปลือกแตกเป็นร่องตามยาว กิ่งแตกออก แฉยย่อยลงมาคลุมลำต้น ช่อคอกสั้นมักแตกออกตามกิ่งตรง ซอกใบ คอกตุ่มมีขนละเอียดสีเหลืองปกคลุม มีริ้วรอย พาดตามยาว มีติ่งเป็นพู่กลางคอก ผลรูปขอบขนาน

10. เสลาใบใหญ่ (*L. loudonii*)

5. ใบแก่เกลี้ยงใบมีขน รูปทรงแบบรูปรีแกมรูปไข่ ปลายใบ เรียวแหลม ลำต้นมีรอยแผลเป็นคางคาง คอกตุ่มผิวเรียบ มีขนหยาบกระด้างสีน้ำตาลเข้มปกคลุม ผลรูปไข่หรือรูปรีแกมรูปไข่ ผลแก่มีขนปกคลุมหนาแน่นที่ส่วนปลาย

11. ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*)

4. ขนาดของผลเล็กกว่า 1 เซนติเมตร คอกสีค่อนข้างขาว ใบ รูปหอก คอกตุ่มขนาดเล็ก กลีบดอกเล็ก ช่อคอกแตกออกซ้าย ขวาเยื้องกันเล็กน้อย ลักษณะคล้ายรูปกรวย

12. ตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*)

3. ผิวนอกของคอกตุ่มหรือกลีบรองกลีบดอกมีสันหรือกึ่งริ้วชัดเจน มีขนหยาบ กระด้างสีน้ำตาลแกมแดงปกคลุม สันหรือกึ่งริ้วพาดตามยาวไม่ถึงปลายยอด ขนาดของครีบอาจเท่ากันหรือยื่นออกมาทางส่วนบนจนเป็นติ่ง ช่อคอก ขนาดใหญ่ 20 - 50 เซนติเมตร ลำต้นเรียบสันมีรอยแผลเป็นหลุม ตื้น ๆ

13. ตะแบกนา (*L. floribunda*)

รูปวิธานแยกชนิดใช้ลักษณะของผล และใบ

1. ผิวคานนอกของผลเกลี้ยงไม่มีขนปกคลุม
 2. ผลแก่แตก 3 - 4 เลี้ยง เปลือกนอกของผลมีสีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลค่อนข้างเหลืองหรือเทา
 3. ใบรูปทรงแบบของขนานแกมรี หรือขอบขนานแกมรูปไข่ มีขนนุ่มทั้งสองด้าน กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลมีสันนูนพาดตามยาวชัดเจน ผลค่อนข้างรูปไข่ ขนาดยาว 1.4 - 1.6 เซนติเมตร กว้าง 0.7 - 1.0 เซนติเมตร
 1. เสลาเปลือกกาง (*L. venusta*)
 3. ใบรูปทรงแบบรูปหอก ขนาดยาว 6 - 11 เซนติเมตร กว้าง 1.4 - 2.2 เซนติเมตร มีขนปกคลุม ผลรูปรีขนาดยาว 1.5 - 2.2 เซนติเมตร กว้าง 1.1 เซนติเมตร ผลมักรวมกลุ่มอยู่ที่ปลายช่อดอก
 2. เสลาเปลือกหนา (*L. villosa*)
 2. ผลแก่แตก 5 - 6 เลี้ยงหรือมากกว่า
 3. ผลมีขนาดเล็กกว่า 2 เซนติเมตร
 4. กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลมีสันเป็นคลื่นขยุกขยิกเห็นชัดเจน รูปขอบขนานหรือขอบขนานแกมรีสั้น ๆ ขนาดยาว 1.1 - 1.5 เซนติเมตร ใบเป็นรูปรี ขนาดยาว 7 - 10 เซนติเมตร กว้าง 2 - 3 เซนติเมตร
 3. เสลาคว่ำ (*L. undulata*)
 4. กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลมีสันเรียบตรง เห็นไม่ชัดเจน

5. ใบรูปทรงเป็นแถบขอบขนานแกมรูปไข่ หรือรูปไข่กลับ
ขนาดยาว 3 - 8 เซนติเมตร กว้าง 2 - 4 เซนติเมตร
ก้านใบสั้น ผลรูปขอบขนานสั้น ๆ กลีบรองกลีบดอกที่ติด
อยู่กับผลบางและย่นเล็กน้อย

4. ยี่เข่ง (*L. indica*)

5. ใบรูปทรงเป็นแถบ รูปขอบขนาน หรือรูปขอบขนานแกมรี
ขนาดยาว 8 - 10 เซนติเมตร กว้าง 2 - 4 เซนติเมตร
ปลายใบแหลม ผลลักษณะแบบรูปขอบขนาน ขนาดยาว
1.2 - 1.7 เซนติเมตร กว้าง 0.8 - 1.0 เซนติเมตร
กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลหนา แฉกพับกลับ ที่ส่วนแตก
ของผลมักมีร่องที่ค้ำหลัง

5. ตะแบกเป็ลือกบาง (*L. duperreana*)

3. ผลมีขนาดใหญ่กว่า 2 เซนติเมตร

4. ผิวค้ำนอกของผลเรียบและเป็นมัน สีน้ำตาลค่อนข้างแดง ลักษณะ
ของผลรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลรูป
ถ้วย หนาและหุ้มผลอยู่เกือบครึ่ง ใบรูปทรงเป็นแบบรูปไข่หรือรูป
ไข่กลับ ขนาดยาว 3 - 5 เซนติเมตร กว้าง 3 - 3.5 เซนติเมตร

6. ตะแบกคง (*L. ovalifolia*)

4. ผิวค้ำนอกของผลขรุขระคล้ายเนื้อไม้ สีน้ำตาลค่อนข้างเหลือง
5. ผลทรงกลมหรือค่อนข้างรี ขนาด 2 - 2.5 เซนติเมตร
กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลค่อนข้างบาง ใบรูปรีหรือ
รูปขอบขนานแกมรี ขนาดยาว 5 - 19 เซนติเมตร กว้าง 4 - 8
เซนติเมตร ปลายใบเรียวยาว เส้นแขนงมีก้านมีเส้นแขนงสั้น ๆ
อยู่ระหว่างกลางแต่ละคู่

7. อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*)

5. ผลทรงกลมหรือขอบขนาน ขนาดยาว 2.5 - 4 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลหนา แฉกแผ่ออกหรือพับกลับ ใบรูปทรงแบบรูปขอบขนานหรือขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาดยาว 10 - 40 เซนติเมตร กว้าง 5 - 20 เซนติเมตร ปลายใบมน หรือมีติ่งแหลมเล็กน้อย เส้นแขนงห่างและโค้งขึ้น

8. อินทนิลบก (L. macrocarpa)

1. ผิวค้ำนอกของผลมีขนปกคลุมหนาแน่น หรือมีประปราย ผลแก่ก็มีขนปกคลุมหนาแน่นที่บริเวณส่วนปลายของผล
2. กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลมีขนละเอียดสีเหลืองแกมเทาปกคลุม เมื่อผลแก่ขนเกลี้ยงหรือมีประปราย
3. รูปทรงของใบเป็นแบบรูปหอก หรือรูปหอกแกมรี ขนาดยาว 5 - 20 เซนติเมตร กว้าง 2 - 8 เซนติเมตร ผลเป็นแบบรูปขอบขนาน ขนาดยาว 1.2 - 1.7 เซนติเมตร กว้าง 0.9 - 1.2 เซนติเมตร ปลายแฉกของกลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลพับกลับ

9. เสลาใบเล็ก (L. tomentosa)

3. รูปทรงของใบเป็นแบบรูปขอบขนาน หรือขอบขนานแกมรี ขนาดยาว 4 - 20 เซนติเมตร กว้าง 3 - 8 เซนติเมตร ปลายใบค่อนข้างมน ผลเป็นแบบรูปขอบขนานแกมรี ขนาดยาว 1.2 - 2.0 เซนติเมตร กว้าง 0.9 - 1.5 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลมีสันบาง ๆ แฉกแผ่ออกและปลายยกขึ้นเล็กน้อย

10. เสลาใบใหญ่ (L. loudonii)

2. กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผล มีขนหยาบกระด้างสีน้ำตาลแกมแดงหรือน้ำตาลแกมเหลืองปกคลุมหนาแน่นหรือประปราย
3. กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผล เรียบ ไม่มีสัน

4. ผลขนาดใหญ่กว่า 1 เซนติเมตร รูปไข่หรือรูปขอบขนานสั้น ๆ รูปทรงของใบเป็นแบบรูปรี หรือรูปรีแกมรูปไข่ ขนาดยาว 5 - 15 เซนติเมตร กว้าง 2 - 5.5 เซนติเมตร ก้านช่อ-ผลมีขนยาวปกคลุมหนา

11. ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*)

4. ผลขนาดเล็กกว่า 1 เซนติเมตร รูปขอบขนาน ส่วนปลายมน รูปทรงของใบเป็นแบบรูปหอก ขนาดยาว 10 - 20 เซนติเมตร กว้าง 2 - 8 เซนติเมตร แตกช่อคอกและผล ชาย-ขวา สลับกันลักษณะคล้ายกรวยกลับ

12. ตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*)

3. กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลมีสีนูนออกมาชัดเจนจำนวน 10 - 12 เซนติเมตร สีนูนมีขนาดเท่า ๆ กัน หรือมีคืบยื่นระหว่างแฉกของ กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผล ผลรูปขอบขนานแกมรี ขนาดยาว 1.2 - 1.6 เซนติเมตร กว้าง 0.7 - 1.1 เซนติเมตร มีขนปกคลุมประปรายแต่ค่อนข้างหนาแน่นที่ส่วนปลายของผล

13. ตะแบกนา (*L. floribunda*)

รูปวิธานแยกชนิดใช้ลักษณะของดอก และใบ

1. ใวนอกของรังไข่ไม่มีขนปกคลุม เกสรตัวผู้มีจำนวนมากเป็นกลุ่มเดี่ยวมีขนาดยาวไล่เลี่ยกันหรือมี 2 กลุ่ม กลุ่มวงนอกมีขนาดยาว ส่วนกลุ่มวงในมีขนาดสั้นออกเป็นกระจุก
2. ดอกตูมมีสันนูนหรือครีบจำนวน 6 - 8 ครีบ หรือเท่ากับจำนวนกลีบรองกลีบดอกหรือกลีบดอก เกสรตัวผู้มี 2 กลุ่ม
3. สันนูนเรียบ พาดตามยาวอยู่ที่ผิวหน้าขึ้น ๆ ดอกตูมลักษณะทรงกลม กลีบรองกลีบดอกบาง แฉกตั้งขึ้น ก้านกลีบดอกยาว กลีบดอก ขอบเป็นคลื่นมากจนพับเป็นจีบ ใบขนาดเล็กลักษณะรูปไข่กลับ ก้านใบสั้น
 1. ยี่เข่ง (*L. indica*)
3. สันนูนมักเป็นครีบซึ่งเรียบตรง หรืออาจเป็นคลื่นขยุกขยิก
4. ดอกตูมมีครีบยื่นออกไปเฉพาะทางส่วนบน รูปทรงของใบเป็นแบบขอบขนานแกมรี ปลายใบมน
 2. เสลาเปลือกล่าง (*L. venusta*)
4. ดอกตูมมีครีบพาดตามยาวจากค้ำบนถึงค้ำล่าง
5. กลีบดอกแคบเป็นรูปหอก ขอบดอกเล็กและสั้นประมาณ 3 - 7 เซนติเมตร ใวนอกของกลีบรองกลีบดอกมีขนยาวอ่อนนุ่ม สีเทาค่อนข้างขาวปกคลุมบาง ๆ กลีบดอกขนาดเล็ก 0.1 - 0.3 เซนติเมตร แผ่นกลีบเรียบ รูปทรงของใบเป็นแบบรูปหอก ปลายใบเรียวยาว
 3. เสลาเปลือกลบน (*L. villosa*)
5. กลีบดอกกว้าง เป็นแผ่นกลมหรือเกือบกลม
6. ครีบที่กลีบรองกลีบดอกค่อนข้างเรียบและตรง หรือขอบอาจจะเป็นคลื่นเล็กน้อย รูปทรงของใบเป็นแบบขอบ

ขนานแกมรูปไข่หรือรูปไข่กลับขนาดยาว 4 - 6 เซนติเมตร กว้าง 3 - 4 เซนติเมตร ปลายใบมน หรือมีติ่งแหลมเล็กน้อย

4. ตะแบกคง (*L. ovalifolia*)

6. ครีบทึกลับรองกลีบดอกชุกชุกยักไม่เป็นระเบียบ ทาคตามยาวแต่ไม่ถึงปลายยอดของดอกตูม รูปทรงของใบเป็นแบบรูปรีแกมรูปไข่ หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาดยาว 6 - 15 เซนติเมตร กว้าง 4 - 7 เซนติเมตร ปลายใบแหลม

5. เสลาดำ (*L. undulata*)

2. ดอกตูมมีสันนูนหรือครีบทึที่ผิวนอกจำนวน 12 - 14 สัน หรือสองเท่าของกลีบรองกลีบดอก
3. ผิวค้ำในของกลีบรองกลีบดอกไม่มีขนปกคลุม เกสรตัวผู้มีกลุ่มเดี่ยวจำนวนมากขนาดไล่เลี่ยกัน ดอกเมื่อบานเต็มที่มีขนาดกว้างตั้งแต่ 5 เซนติเมตร ขึ้นไป ก้านช่อดอกหนาและใหญ่
4. ดอกตูมลักษณะคล้ายลูกข่างขนาดยาว 0.7 - 1.2 เซนติเมตร กว้าง 0.6 - 1.0 เซนติเมตร ส่วนบนสุดของดอกตูมมีตุ่มกลมเล็ก ๆ ดอกบานมีขนาดกว้าง 5 - 8 เซนติเมตร ใบรูปทรงแบบรูปรี หรือรูปขอบขนานแกมรี ปลายใบเรียวยาว เส้นแขนงถี่และมีเส้นสั้น ๆ อยู่ระหว่างกลางแต่ละคู่

6. อินทนิลน้ำ (*L. speciosa*)

4. ดอกตูมรูปทรงกลม ขนาดยาว 1.0 - 1.3 เซนติเมตร กว้าง 0.9 - 1.2 เซนติเมตร ส่วนบนสุดของดอกตูมมีรอยบุ๋มเล็กน้อย ดอกเมื่อบานเต็มทีกว้าง 10 - 12 เซนติเมตร ใบรูปทรงแบบขอบ

ขนานหรือขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาดยาว 10 - 40 เซนติเมตร กว้าง 5 - 20 เซนติเมตร เมื่อใบอ่อนปลายใบมีติ่งแหลม ใบแก่ปลายใบมน เส้นแขนงห่างและโค้งขึ้น

7. อินทนิลบก (L. macrocarpa)

3. ผิวค้ำในของกลีบรองกลีบดอกมีขนปกคลุมที่บริเวณปลายของแฉก ค้ำนอก มีขนละเอียดคล้ายละอองสีค่อนข้างเหลืองปกคลุมหนาแน่น รูปทรงของใบเป็นแบบรูปขอบขนานแกมรีขนาดเล็ก ยาว 8 - 10 เซนติเมตร กว้าง 2 - 4 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลม เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด

8. ตะแบกเป็ดอีกบาง (L. duperreana)

1. ผิวนอกของรังไข่และดอกตูมมีขนปกคลุม เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด
2. ผิวค้ำในของกลีบรองกลีบดอกไม่มีขนปกคลุมที่บริเวณปลายแฉก กลีบดอกสีขาวรูปทรงของใบเป็นแบบรูปหอก

9. เสลาใบเล็ก (L. tomentosa)

2. ผิวค้ำในของกลีบรองกลีบดอกมีขนปกคลุมที่บริเวณปลายแฉก กลีบดอกสีม่วงซีดหรือม่วงสด เป็นส่วนมาก
3. ผิวนอกของกลีบรองกลีบดอกเรียบ หรือมีสันเป็นริ้วตามยาวขึ้นมาเพียงเล็กน้อยไม่ชัดเจน
4. ใบแก่ยังคงมีขนสีเหลืองอ่อนนุ่มปกคลุมประปรายทั้งสองค้ำ ดอกตูมมีขนอ่อนสีเหลืองปกคลุม มีสันเป็นริ้วตามยาว รูปทรงของใบเป็นแบบรูปขอบขนาน ขนาดยาว 4 - 20 เซนติเมตร กว้าง 3 - 8 เซนติเมตร ปลายใบแหลมเล็กน้อย ใบแก่ปลายมน กลีบดอกขอบเป็นคลื่นที่ริมเป็นผอชยุกขยิก

10. เสลาใบใหญ่ (L. loudonii)

4. ใบแกชงเกลี้ยง หรืออาจมีเล็กน้อยที่ด้านหลังใบ ดอกตูมฉิวเรียบ มีขนหยาบกระด้างสีน้ำตาลแกมเหลืองปกคลุมหนาแน่น
5. กลีบดอกขนาดยาวกว่า 1 เซนติเมตรขึ้นไป กลีบดอกสีม่วงซีด หรือม่วงสด ดอกตูมรูปลูกข่างขนาดยาว 0.7 - 1.1 เซนติเมตร กว้าง 0.6 - 0.8 เซนติเมตร รูปทรงของใบเป็นแบบรูปรี หรือรูปรีแกมรูปไข่ ขนาดยาว 5 - 15 เซนติเมตร กว้าง 2 - 5.5 เซนติเมตร

11. ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*)

5. กลีบดอกขนาดเล็กยาวเพียง 0.5 - 0.8 เซนติเมตร กลีบดอกสีม่วงซีด หรือค่อนข้างขาว ดอกตูมรูปกรวยขนาดยาว 0.3 - 0.6 เซนติเมตร กว้าง 0.3 เซนติเมตร ซอคดอกคล้ายรูปกรวยกลับ แตกข้อสลัซชาย-ขวา รูปทรงของใบเป็นแบบรูปหอกขนาดยาว 10 - 20 เซนติเมตร กว้าง 2 - 5 เซนติเมตร ปลายใบเรียวยาว

12. ตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*)

3. ฉิวนอกของดอกตูมหรือกลีบรองกลีบดอก มีสันนูน หรือครีดยื่นออกมาเห็นเด่นชัด ดอกตูมมีสันนูนขนาดเท่า ๆ กันจำนวน 10 - 12 สัน สันเป็นครีดยาวตามยาวแต่ไม่ถึงปลายยอด ส่วนปลายของสันอาจแผ่ออกตรงกลางดอกมีติ่งยื่นออกเป็นหู ใบแบบรูปขอบขนานแกมรี ปลายใบเป็นติ่ง

13. ตะแบกนา (*L. floribunda*)

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทนิล แต่ละชนิด

1. *L. indica* Linn., Arn. Acad. 4 : 137. 1759;
 Roxb., Fl. Ind. : 404. 1877; Kurz., Fl. Burm. 1 : 521. 1877;
 Clark in Hook. f., Fl. Br. Ind. 2 : 575. 1879 ; Brandis, Ind.
 Trees : 338. 1921; Parkinson, Burm. For. Bull. 23 : 12. 1931;
 Kanjilal et al., Fl. Assam 2 : 312. 1938; Backer & Bakhuizen,
 Fl. Java 1 : 256. 1963; Furtado & Montien, Gard. Bull.
 Sing. 24 : 190. 1969.

ลักษณะต้น เป็นไม้พุ่มหรือกิ่งไม้ต้น ขนาดสูงประมาณ 3 - 5 เมตร แตกกิ่ง
 ใกล้เคียงพื้นดิน กิ่งขนาดเท่า ๆ กัน เรือนยอดเป็นพุ่มค่อนข้างกลม เปลือกสีน้ำตาลอ่อน
 ผิวเรียบและเป็นมัน แตกเป็นแผ่นหรือลอกเป็นสะเก็ดบาง ๆ

ใบ รูปทรงเป็นแบบรูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ บางครั้งอาจพบ
 แบบรูปรี ขนาดยาว 3 - 8 เซนติเมตร กว้าง 2 - 4 เซนติเมตร ก้านใบสั้นมาก
 จนดูเหมือนไม่มีก้านใบ เส้นแขนงมี 5 - 7 คู่ เส้นเรียบขอบใบมีลักษณะโค้ง ใบ
 เกือบไม่มีขน บางครั้งอาจพบขนนุ่มสีค่อนข้างขาวที่เส้นกลางใบเล็กน้อย การจัดเรียง
 ตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม หรือกิ่งตรงกันข้าม

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ลักษณะคล้ายรูปกรวยเหลี่ยมยาวประมาณ
 5 - 20 เซนติเมตร กว้าง 7 - 20 เซนติเมตร ดอกไม่อัดกันแน่น ดอกตูมลักษณะ
 ค่อนข้างกลมป่องตั้งสั้น ๆ ที่ส่วนปลายช่อดอก ขนาดของดอกตูมยาว 0.5 - 0.6
 เซนติเมตร กว้าง 0.5 - 0.6 เซนติเมตร มีสันสั้น ๆ ที่ผิว 5 - 6 สัน กลีบรอง
 กลีบดอกเป็นรูปประฆังสี่เหลี่ยมประมาณ 0.3 เซนติเมตร กว้าง 0.5 - 0.6 เซนติเมตร
 ปลายแยกเป็นแฉก 5 - 6 แฉก กลีบรองกลีบดอกบาง ไม่มีขนปกคลุม กลีบดอกลักษณะ
 ค่อนข้างกลม สีม่วงแกมขาว หรือสีชมพูบางครั้งอาจพบสีขาว ขอบกลีบดอกเป็นคลื่นมาก
 จนยื่นเป็นจีบพับไปมา ฐานกลีบดอกเรียวเข้าเป็นก้านกลีบดอกขนาดยาวเห็นได้ชัด

ดอกเมื่อบานเต็มที่กว้างประมาณ 3 - 5 เซนติเมตร เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด ขนาด ยาวมี 4 - 6 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก รังไข่ชนเกลี้ยงลักษณะค่อนข้างกลม คอ เกสรตัวเมียเรียวยาวออกมาเด่นชัด

ผลเป็นแบบ capsule ลักษณะค่อนข้างกลม หรือรูปขอบขนานสั้น ๆ ปลายผลมน ยาวประมาณ 0.8 - 1.1 เซนติเมตร กว้าง 0.8 เซนติเมตร กลีบรอง กลีบดอกที่ติดอยู่กับผลเป็นรูปปากแตร หรือรูปถ้วย ลึกประมาณ 0.7 เซนติเมตร ปลาย แฉกเป็นรูปสามเหลี่ยม ยาว ๆ ตั้งตรง ผิวบาง ผลเมื่อแก่แตก 4 - 6 เลี่ยง เมล็ดมีปีกขนาด 0.6 เซนติเมตร

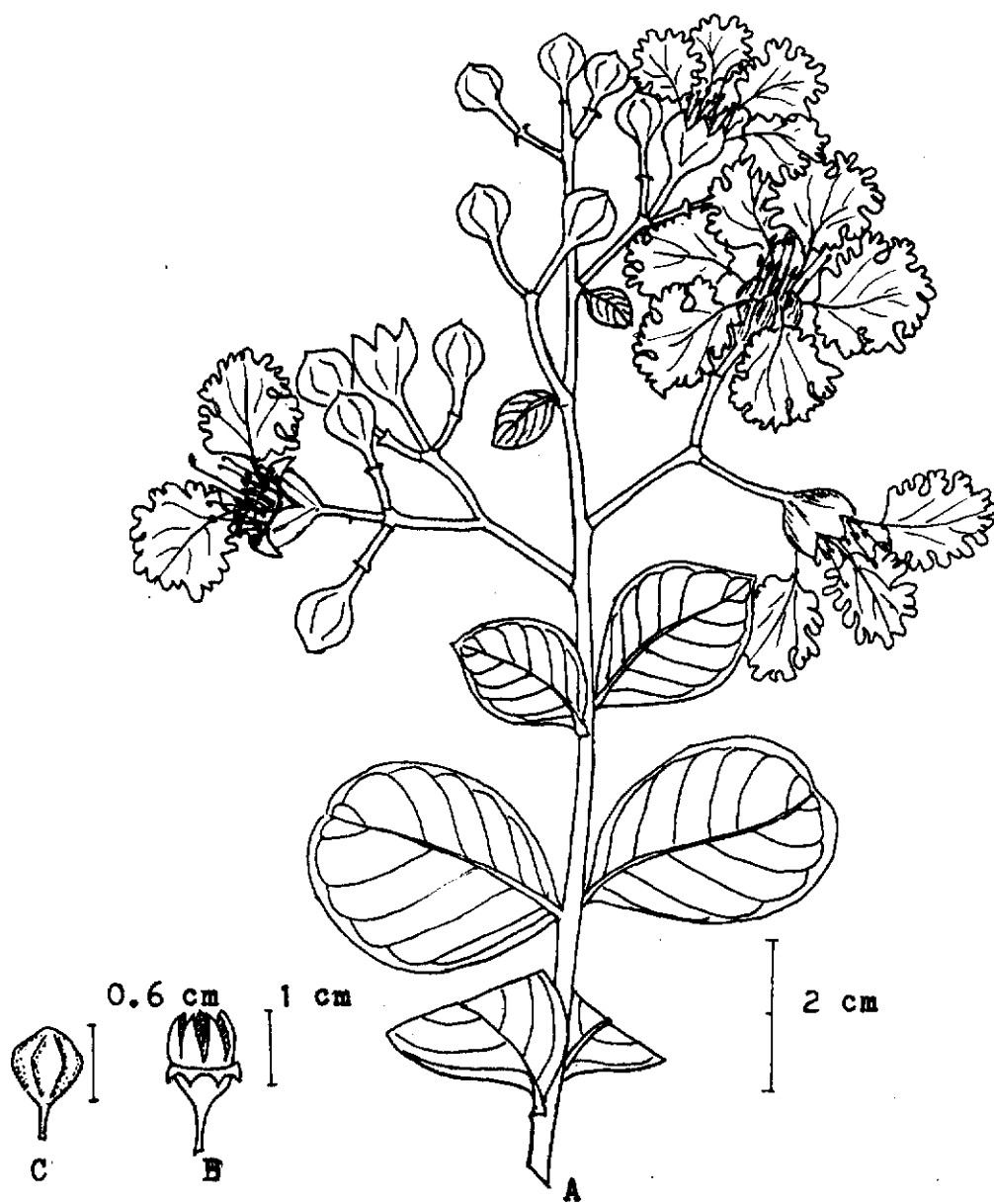
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบตั้งแต่เดือนเมษายนเป็นต้นไปแต่ ไม่ทิ้งใบหมดทั้งต้น เริ่มออกดอก ราวเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม บางสภาพท้องถิ่น อาจพบออกดอกถึงเดือนพฤศจิกายน ผลเริ่มแก่และแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดราวเดือน ธันวาคมเป็นต้นไป

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ เป็นไม้ที่นำเข้ามาปลูกเป็นไม้ประดับซึ่งมีถิ่นกำเนิด มาจากประเทศจีน ปลูกได้เกือบทุกสภาพพื้นที่ที่เป็นที่ราบ ดินเป็นดินร่วน ดินปนทราย ดินเหนียว ตลอดจนถึงดินลูกรัง ความสูงจากระดับน้ำทะเล 0 - 350 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ เป็นพันธุ์ไม้ปลูกประดับซึ่งนำมาจากต่างประเทศ ถิ่น ฐานเดิมอยู่ที่เขตสั้นทางตอนใต้ของประเทศจีน

ประโยชน์ ไม้ปลูกเป็นไม้ประดับ

ชื่อพื้นเมือง ยี่เซ่ง (ภาคกลาง) คำฮ่อ (ภาคเหนือ)

ภาพประกอบ 4 บีเซง (L. indica) A: ช่อดอก B : ดอก
C : ดอกตูม

2. L. venusta Wall. ex Clarke in Hook.f., Fl. Br. Ind. 2 : 576. 1879; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 720. 1931; Parkinson, Burm. For. Boll. 23 : 16 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 203. 1969.

- L. collettii Craib, Kew Bull.:53. 1911; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 960. 1921; Craib, Fl. Siam, Enum. 1 : 720. 1931.

- L. corniculata Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 943. 1921.

ลักษณะ เป็นไม้ยืนต้นสูงประมาณ 12 - 18 เมตร ต้นโตประมาณ 0.45 - 1 เมตร เปลือกสีน้ำตาลค่อนข้างขาวแตกเป็นแผ่นหรือเป็นสะเก็ดตามยาวบาง ๆ กิ่งย่อยลักษณะเรียวไม่เป็นเหลี่ยม

ใบ รูปทรงของใบเป็นแบบขอบขนาน หรือขอบขนานแกมรี ขนาดยาวประมาณ 4 - 12 เซนติเมตร กว้าง 2.5 - 5.5 เซนติเมตร ปลายใบมนหรือบางครั้งเกือบกลม แผ่นใบข้างและเป็นมันคล้ายหนัง ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ใบอ่อนมีขนอ่อนนุ่มสีค่อนข้างขาวปกคลุมตามเส้นแขนง เมื่อใบแก่ขนหลุดร่วงเกือบเกลี้ยง ก้านใบยาว 0.3 - 0.6 เซนติเมตร เส้นแขนง 5 - 9 คู่ ที่ซอกใบมีตาลักษณะรูปสามเหลี่ยมสั้น ๆ เมื่อแห้งตาเป็นสีน้ำตาล

ดอก ช่อดอกแบบ panicle ขนาดใหญ่ยาวประมาณ 45 เซนติเมตร แผ่ ออก มีขนนุ่มสีค่อนข้างขาวปกคลุม ก้านดอกสั้นประมาณ 0.4 เซนติเมตร และขนาดไม่เท่ากัน ดอกตูมคล้ายลูกข่างยาว 0.9 เซนติเมตร กว้าง 0.6 เซนติเมตร ระหว่างรอยหยักของแฉกกลีบรองกลีบดอกจะมีส่วนที่ยื่นขึ้นไปข้างบน และมีส่วนที่พาดตกลงมาข้างฐานลักษณะเป็นสันทื่อ ๆ หรือเป็นครีบจำนวน 6 สัน มีขนนุ่มสีค่อนข้างขาวปกคลุมบาง ๆ กลีบรองดอกเป็นรูปประฆังมี 6 แฉก ลักษณะปลายแหลม กลีบดอกสีชมพูหรือสีม่วง รูป

ขอบขนานสั้น ๆ ยาวรวมถึงก้านกลีบดอกด้วยประมาณ 0.9 เซนติเมตร ปลายกลีบดอกมนและขอบเป็นคลื่น ดอกเมื่อบานเต็มทีกว้างประมาณ 2.4 เซนติเมตร มีกลิ่นหอม เกสรตัวผู้มี 2 กลุ่ม ขนาดยาวลักษณะค่อนข้างหนา 6 - 8 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก รังไข่ไม่มีขนปกคลุม หอเกสรตัวเมียยาว

ผล เป็นแบบ capsule ค่อนข้างรูปไข่ ขนาดยาว 1.2 - 1.7 เซนติเมตร กว้าง 0.8 เซนติเมตร กลีบรองที่ติดอยู่กับผลเห็นสันไม่ชัดเจน กลีบรองกลีบดอกพับกลับ ผิวนอกของผลเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลค่อนข้างเหลือง ผลแก่แตก 3 - 5 เลี่ยง

ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบตั้งแต่เดือนมีนาคมเป็นต้นไป ออกดอกเริ่มบานระหว่าง เดือนเมษายนถึงสิงหาคม ผลแก่ประมาณเดือนธันวาคม หลังจากนั้นจึงแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดติดต่อกันไปจนถึงเวลาผลัดใบใหม่

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ พบตามที่ราบของป่าผลัดใบที่แห้งแล้งตามภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และตะวันตกเฉียงใต้ ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 15 - 1000 เมตร

เขตกระจายพันธุ์ พบในประเทศจีน พม่า และแถบอินโดจีน ประเทศไทยพบที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ เลย อุทัยธานี กาญจนบุรี และสระบุรี

ประโยชน์

ชื่อพื้นเมือง เล้า เล้าคำ เล้าหมื่น (ภาคเหนือ) เป็๋ยซี่หมู (นครพนม) เสลาคำ เสลาเปลือกบาง (ราชบุรี)

ภาพประกอบ 5 เสลาเปลือกนาง (*L. venusta*)

A: ช่อดอก B: ดอก C: ดอกตูม

3. *L. villosa* Wall. ex Kurz, in Journ. As. Soc. Bengal 17 : 2. 1873; in Hook.f., Fl. Br. Ind. 2 : 578. 1879; Craib, Kew Bull. : 54. 1911; Brandis, Ind. Trees : 339. 1921; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 947. 1921; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 728. 1931; Parkinson, Burm. For. Bull. 23 : 16. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 205. 1969.

- *L. villosa* Kurz var. *sparsior* Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 729. 1931.

- *L. tomentosa* sec. Hoss., Bot. Centralbl. Beih. 28. 2 : 416. 1911. Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 205. 1969.

ลักษณะต้น เป็นไม้ต้นสูงประมาณ 20 เมตร ลำต้นโต 0.45 - 1.00 เมตร โคนต้นเป็นพุ่ม ใบสีเขียว หนา แตกเป็นร่องยาวลงตามลำต้น เมื่อสับคูดมีสีแดง เปลือกลอกง่าย เนื้อไม้เป็นเส้นสนกัน

ใบ รูปทรงของใบเป็นแบบรูปหอก ขนาดยาว 6-11 เซนติเมตร กว้าง 3 - 4 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลมยาวออกมาเล็กน้อย ใบอ่อนมีขนนุ่มสีเทาอ่อน ข้างขาวปกคลุมทั้งสองด้านต่อมาขนหลุดร่วงเกือบเกลี้ยง มีขนปกคลุมประปรายที่เส้นกลางใบและเส้นแขนงใบ เส้นแขนงมี 5 - 8 คู่ ก้านใบยาว 0.3 - 0.5 เซนติเมตร การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบกึ่งตรงกันข้าม

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ออกจากปลายยอดหรือปลายกิ่ง ช่อดอกยาวประมาณ 3 - 8 เซนติเมตร กว้าง 3 - 4 เซนติเมตร รูปทรงกระบอกหรือกึ่งกรวยเหลี่ยม ดอกมักมีหนาแน่นตรงส่วนปลายของช่อดอก ก้านช่อดอกจึงยาว และมีขนสีค่อนข้างขาวปกคลุมหนาแน่น ดอกตูมลักษณะคล้ายรูปลูกชามยาว 0.4 เซนติเมตร กว้าง 0.2 - 0.3 เซนติเมตร มีสันเป็นครีบกั้นตามยาวถึงรอยแยกของกลีบรองกลีบดอก จากนั้น

จะเป็นสันนวม ๆ จนถึงยอด ดอกอ่อนสีเขียวมีขนอ่อนนุ่มสีเทาอ่อนข้างขาวปกคลุม กลีบรองกลีบดอกรูปถ้วยลึก 0.5 - 0.6 เซนติเมตร กว้าง 0.4 - 0.5 เซนติเมตร จำนวน 5 - 6 แฉก ลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมยาว 0.2 เซนติเมตร ขอบไม่หนา แฉกพับกลับเล็กน้อย กลีบดอกขนาดเล็กยาวประมาณ 0.3 เซนติเมตร กว้าง 0.1 เซนติเมตร สีขาวหรือสีเหลืองอ่อนข้างขาว ก้านดอกสั้นกว่าหลอดกลีบรองกลีบดอก (calyx tube) เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด ขนาดยาวหนามี 3 - 6 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก รังไข่ค่อนข้างกลมไม่มีขนปกคลุม คอเกสรตัวเมียเรียวยาวและยาว

ผล เป็นแบบ capsule ลักษณะแบบรูปรี หรือขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 1.5 - 2.2 เซนติเมตร กว้าง 1.1 เซนติเมตร ผิวนอกของผลสีน้ำตาลอ่อนข้างเหลืองหรือค่อนข้างขาว เมื่อแก่ผลแตก 3 - 4 เลี้ยง

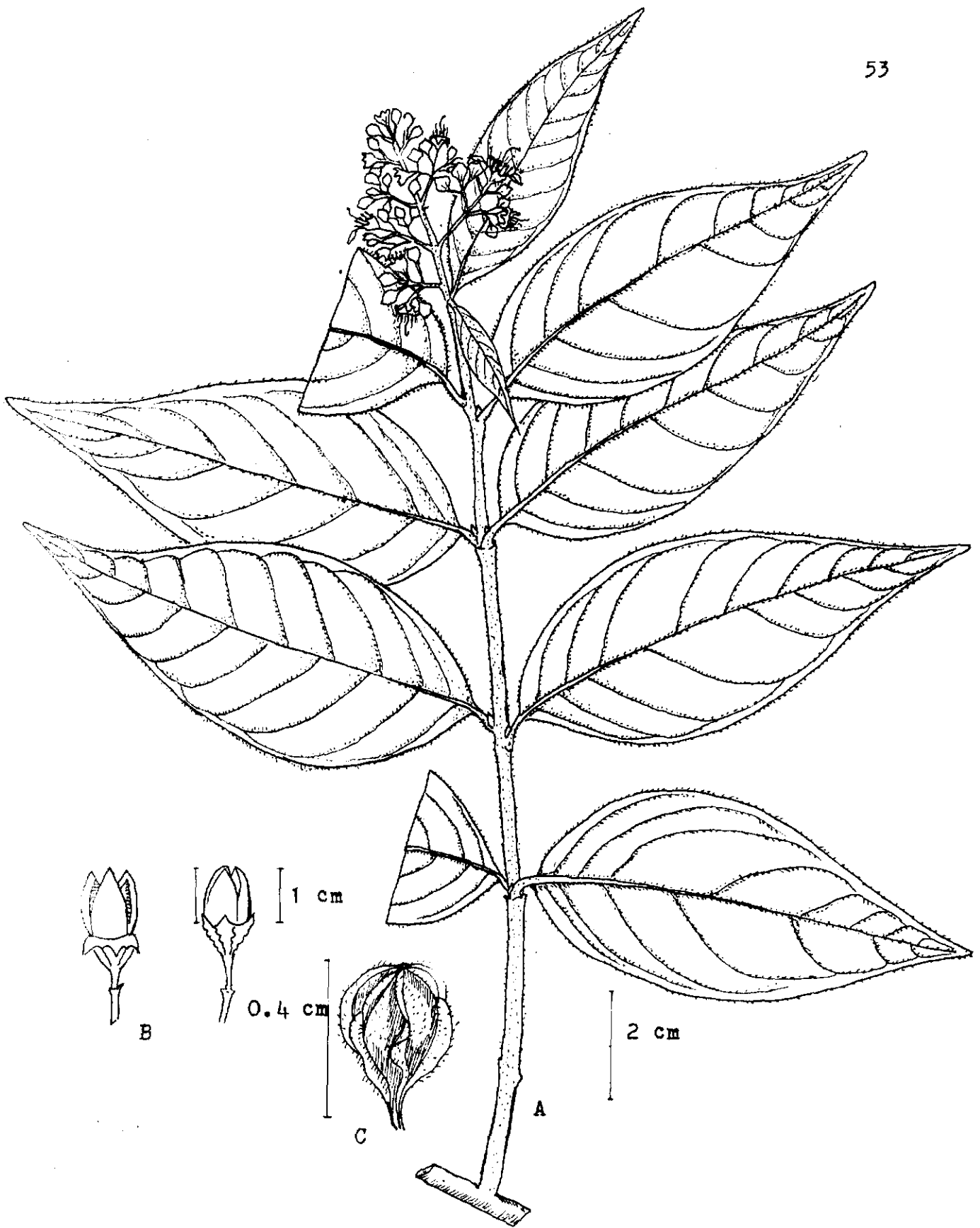
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบตั้งแต่เดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ เวลาผลัดใบมักจะทิ้งใบจนหมดต้นเหลือแต่กิ่งก้าน หลังจากนั้นเมื่อใบอ่อนเริ่มผลิออกมาใหม่จนเต็มต้นแล้ว ดอกจึงเริ่มบานระหว่าง เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ผลเริ่มแก่ราว เดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน และผลแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดระหว่างเดือนธันวาคมถึงมกราคม

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ เป็นพืชที่ขึ้นตามป่าเบญจพรรณที่ปะปนกับพันธุ์ไม้ชนิดอื่นในพื้นที่ที่แห้งแล้ง ขึ้นได้ทั้งที่ราบและบริเวณไหล่เขาของภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 300 - 1045 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบในแถบประเทศจีน พม่า และประเทศไทยพบที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน เลย และอุทัยธานี

ประโยชน์

ชื่อพื้นเมือง เคี้ย้นเี้ย มุดเก้า (เลย) แคว้นเื้อ (เพชรบูรณ์) สมอรัค
(สุราษฎร์ธานี พิจิตร) เสลาไบเล็ก (กาญจนบุรี) เสลาเป็ลือกหนา (กำแพงเพชร)
เส้ากำ (เชียงใหม่) เส้าหมื่น (ลำปาง)

ภาพประกอบ 6 เซลาเปลือกหนา (*L. villosa*) A: ช่อดอก B: เมล็ด C: ดอกตูม

4. L. ovalifolia Teysm. et Binn. in Kruid, Arch. 3 : 410. 1840; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 945. 1921; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1 : 662. 1922; Back & Bakh., Fl. Java 1 : 256. 1963; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 210. 1969; Whitmore, Tree Fl. Mal. 2 : 280. 1973.

- L. ovalifolia Teysm. et Binn. var. exapiculata Furtado et. Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 213. 1969. syn. nov.

- L. ovalifolia Teysm. et Binn. var. ruptilis Furtado et. Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 215. 1969. syn. nov.

ลักษณะลำต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางสูงประมาณ 15 - 20 เมตร บางครั้งอาจพบสูงถึง 30 เมตร ลำต้นโตประมาณ 2.40 เมตร ลำต้นตั้งตรงที่โคนต้นมีลักษณะคล้ายไม้ค้ำยันชันขึ้นสูงประมาณ 1.50 เมตร แล้วตั้งตรงขึ้นไป เปลือกมีสีน้ำตาลแกมเทา กิ่ง ผิวเรียบและแตกเป็นสะเก็ด

ใบ รูปทรงแบบขอบขนานแกมรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ขนาดค่อนข้างเล็กยาวประมาณ 4 - 6 เซนติเมตร กว้าง 3.5 - 4 เซนติเมตร ปลายใบมนหรืออาจแหลมเล็กน้อย เส้นแขนง 5 - 9 คู่ ก้านใบสั้นประมาณ 0.5 เซนติเมตร

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle รูปทรงคล้ายทรงกระบอกหรือรูปกรวยเหลี่ยมช่อดอกยาว 6 - 36 เซนติเมตร กว้าง 10 - 25 เซนติเมตร ก้านดอกขนาดไม่เท่ากัน ดอกตูมรูปคล้ายลูกข่างยาว 0.8 - 1.5 เซนติเมตร กว้าง 0.9 - 1.0 เซนติเมตร มีสันนูนอาจเป็นคลื่นมีที่ตั้งที่กลางดอกยาวประมาณ 0.1 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกรูปปากแตร 6 - 9 แฉก ปลายแหลมรูปสามเหลี่ยม ขอบนอกอาจเป็นครีหรือไม่มี กลีบดอก

สีม่วงค่อนข้างกลม ยาวประมาณ 1 - 5 เซนติเมตร กว้าง 1.0 เซนติเมตร ขอบกลีบ
 ดอกเป็นคลื่น ดอกเมื่อบานเต็มทีกว้างประมาณ 5 เซนติเมตร เกสรตัวผู้มี 2 ขนาด
 ขนาดยาวมี 6 - 9 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก รังไข่ทรงกลม ขนเกลี้ยง คอเกสร
 ตัวเมียเรียวยาว

ผล แบบ capsule ลักษณะรูปทรงขอบขนานแกมรี หรือค่อนข้างกลม กลีบรอง
 กลีบดอกที่ติดอยู่กับผลหนาและแข็ง กลีบรองกลีบดอกแผ่ออก เปลือกเรียบสีน้ำตาลค่อนข้างแดง
 ขนาดของผลยาวประมาณ 2 - 2.5 เซนติเมตร กว้าง 1.3 - 1.6 เซนติเมตร มีติ่ง
 กลางลักษณะที่อ ๆ และสั้น

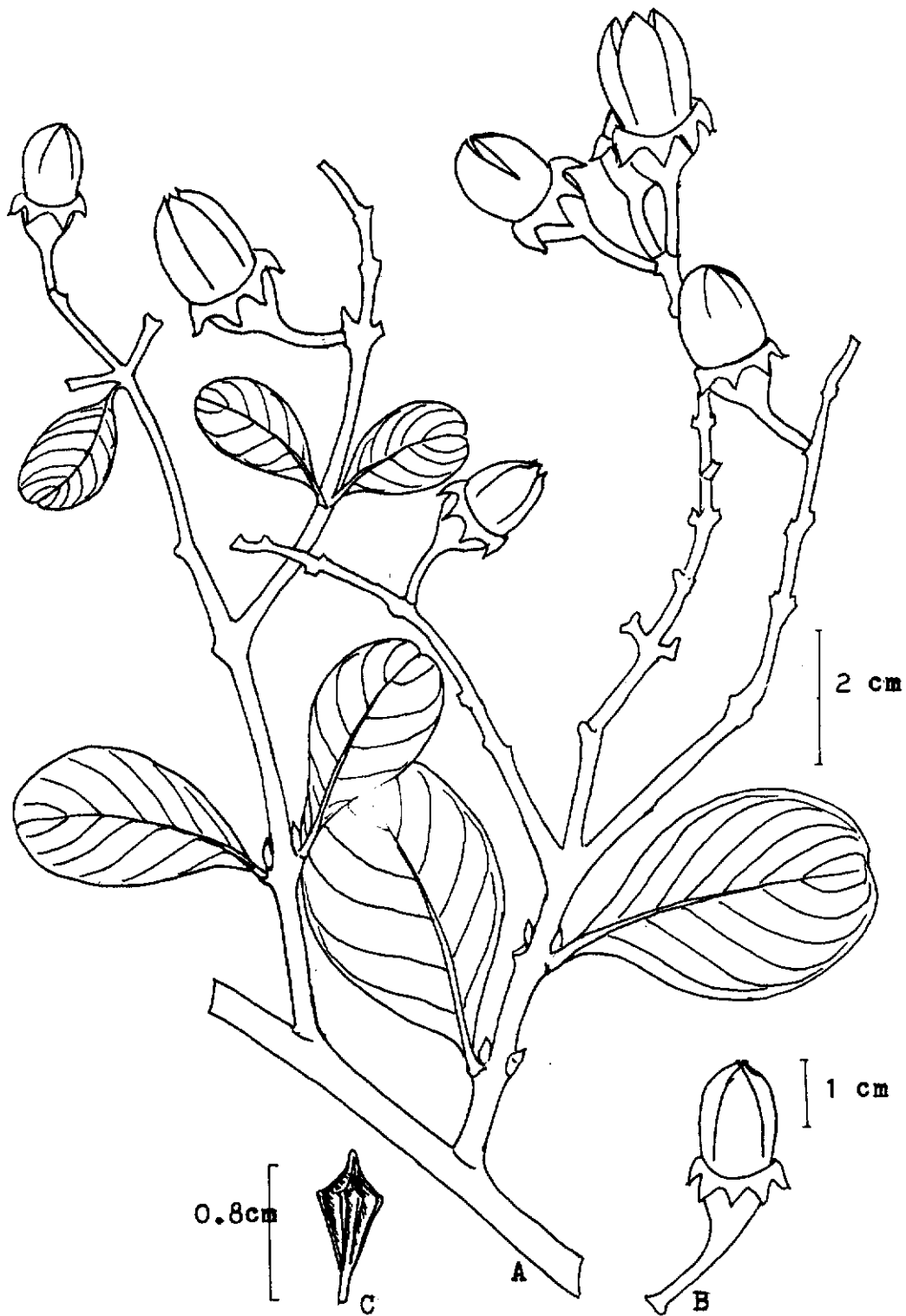
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มออกดอกประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึง
 พฤษภาคม ผลเริ่มแก่ราวเดือนสิงหาคม และแก่เต็มที่จนแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดตั้งแต่
 เดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ พบขึ้นตามป่าผลัดใบที่แห้งแล้งบริเวณเชิงเขา คิน
 ลักษณะเป็นดินหินปูนพบเฉพาะบริเวณภาคตะวันตกเฉียงใต้แถบจังหวัดกาญจนบุรี หรืออาจ
 เป็นดินปนทรายพบได้ทางแถบภาคใต้ ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 750 - 850
 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบได้แถบอินโดนีเซีย มาเลเซีย และประเทศไทยพบที่
 จังหวัดปัตตานี ยะลา และกาญจนบุรี

ประโยชน์

ชื่อพื้นเมือง ตะแบกคอง (ตรัง) อินทนิล (ปัตตานี)

ภาพประกอบ 7 พืชดอก (L. ovalifolia) A: ช่อดอก B: ดอก C: เมล็ด

5. *L. undulata* Koehne in Engl., Jahrb. 92, Beibl. 97 : 52. 1908; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 727. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 225. 1969.

- *L. subangulata* (Craib) Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 208. 1969. syn. nov.

ลักษณะต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดสูงประมาณ 10 เมตร ลำต้นเปลือกแตกเป็นร่อง เปลือกสีเทาดำค่อนข้างหนา

ใบ รูปทรงแถบรูปรีแกมรูปไข่ หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 6 - 15 เซนติเมตร กว้าง 4 - 7 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ฐานแหลมก้นเล็กน้อย หรือบางครั้งค่อนข้างกลมเรียวเข้า ใบอ่อนมีขนทั้งสองด้านต่อมาขนร่วงเหลือตามเส้นกลางใบและเส้นแขนง เส้นแขนงมี 7 - 9 คู่ ก้านใบยาว 0.2 - 0.4 เซนติเมตร

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ออกดอกที่ปลายช่อหรือที่ซอกใบ ช่อดอกยาว 15 - 16 เซนติเมตร กว้าง 9 - 15 เซนติเมตร ช่อดอกย่อยแตกออกแบบตรงกันข้ามหรือกิ่งตรงกันข้าม มีใบประดับย่อยรูปรีแหลมเล็ก ๆ อยู่ที่ฐานของก้านดอก ขนาดประมาณ 0.1 - 0.3 เซนติเมตร ดอกตูมลักษณะคล้ายรูปลูกชามมีครีบเป็นคลื่นยื่นเป็นจีบ 6 ครีบ ตามยาว เหนือขึ้นไปปลายดอกกรีบบางปลายดอกมีติ่ง ดอกกลางในช่อดอกย่อยไม่มีก้านดอก กลีบรองกลีบดอกยาว 0.6 - 0.8 เซนติเมตร กว้าง 0.5 เซนติเมตร มีขนอ่อนนุ่มสีเทาค่อนข้างขาวปกคลุมบาง ๆ แฉกหนาหรือเป็นปีกที่ขอบกลีบดอกเป็นแผ่นรูปขอบขนาน สีขาว ชมพู หรือม่วง ขนาดยาว 0.8 เซนติเมตร กว้าง 0.4 เซนติเมตร เกสรตัวผู้มี 2 กลุ่ม ขนาดยาวมี 3 - 6 อัน ลักษณะหนา กลุ่มสั้นมีจำนวนมาก รังไข่รูปขอบขนานขนเกลี้ยง คอเกสรตัวเมียยาว ยอดเกสรตัวเมียเป็นตุ่ม

ผล รูปขอบขนานหรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาดยาว 1.1 - 1.5 เซนติเมตร กว้าง 0.8 เซนติเมตร ผิวของผลเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลแกมเหลืองจนถึงน้ำตาลเข้ม กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลมีสันเป็นครีบคลื่นหรือขยุกขยิกไม่เป็นระเบียบ ไม่มีขนปกคลุม ผลเมื่อแก่แตก 5 - 6 เลี่ยง

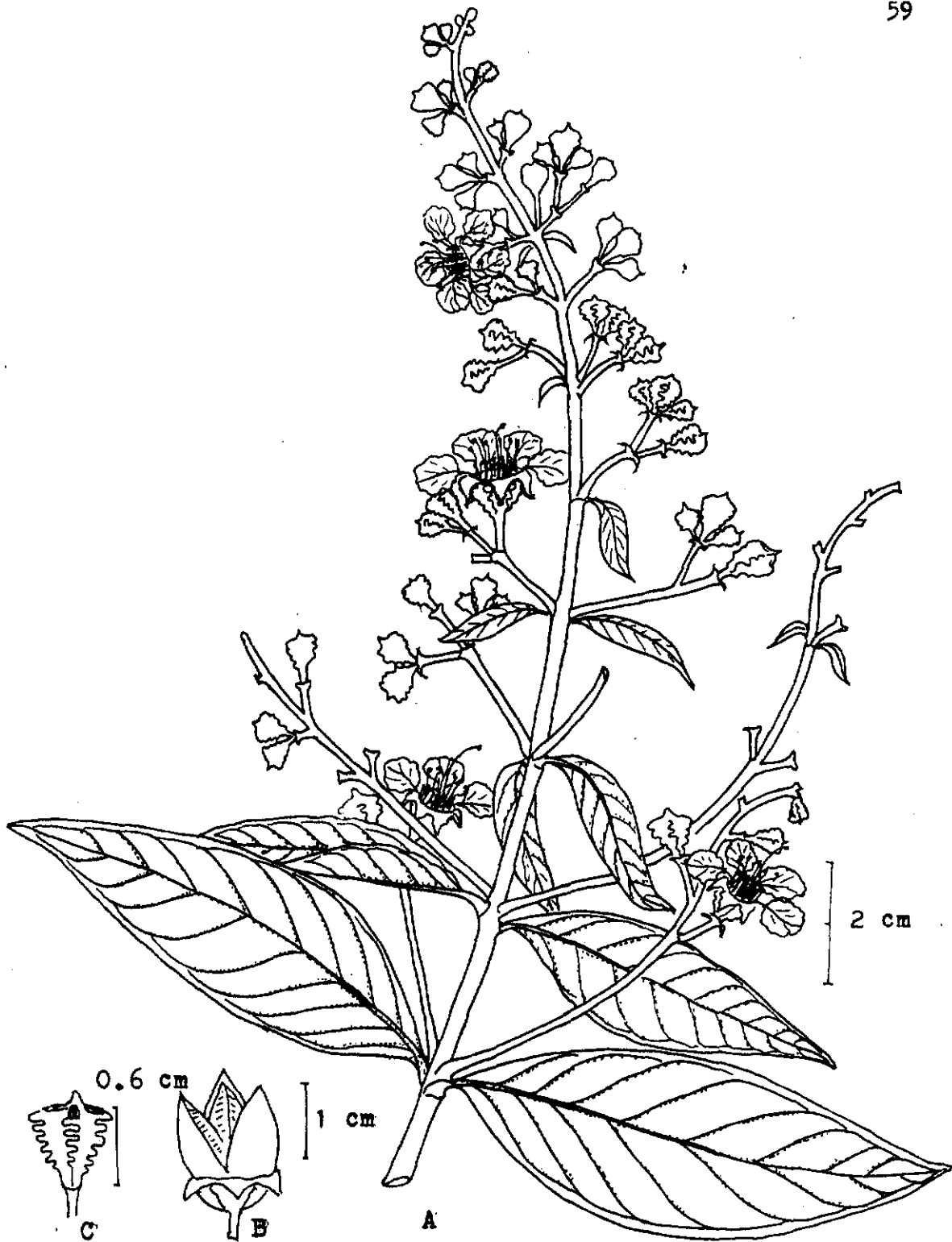
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบประมาณเดือนมีนาคมถึงเมษายนแต่ไม่หมดทั้งต้น หลังจากนั้นจะผลิใบอ่อนและเริ่มออกดอกราวเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม ผลแก่ประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม หลังจากนั้นก็แตกออกเพื่อไปรวมเมล็ด

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ เป็นพืชที่ชอบขึ้นตามป่าไม้ผลัดใบที่แห้งแล้ง และป่าเต็งรัง สภาพพื้นที่มีทั้งที่ราบในป่าโปร่ง ที่ราบไหล่เขาของภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตกเฉียงใต้ ดินเป็นดินปนทราย ความสูงจากระดับน้ำทะเล 50 - 700 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบได้แถบอินโดจีน ในประเทศไทยพบที่จังหวัด แลบนครราชสีมา สระบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี และชลบุรี

ประโยชน์

ชื่อพื้นเมือง เสดาคำ (ราชบุรี) เขี้ยวเนื้อ (สระบุรี)

ภาพประกอบ 8 เอลาคำ (*L. undulata*) A: ช่อดอก B: ดอก C: คอกกุ่ม

6. L. speciosa (Linn.) Pers., Synops. 2 : 72. 1807; Maheshvari, Fl. Delhi : 126. 1963; Furtado & Montion, Gard. Bull. Sing. 24 : 264. 1969; Whitmore, Tree Fl. Mal. 2 : 280. 1973.

- L. flos - reginae Retz., Obs. 5 : 25 (1789) Kurz, For. Fl. Burm. 1 : 524. 1877; Clarke in Hook. f., Fl. Br. Ind. 2 : 577. 1879; Brandis, Ind. Trees : 339. 1921; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 941. 1921; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1 : 823. 1922; Craib, Fl. Siam Emun. 1 : 723. 1931; Parkinson, Burm. For. Bull. 23 : 11. 1931; Kanjilal et al., Fl. Assam 2 : 311. 1938; Backer & Bakhuizen, Fl. Java 1 : 256. 1963.

ลักษณะต้น เป็นไม้ต้นขนาดกลางหรือขนาดใหญ่สูงประมาณ 5 - 14 เมตร ลำต้นโตประมาณ 20 - 60 เซนติเมตร เรือนยอดแผ่ออกเป็นพุ่มกลมปกคลุมลำต้น ทำให้ดูลำต้นสั้น เปลือกสีเทาอ่อนข้างขาวหรือน้ำตาลอ่อนข้างขาว ผิวเรียบ แต่เป็นสะเก็ดลอกออกเป็นแผ่นบาง ๆ หรือแตกเป็นสะเก็ดตามยาวของลำต้น

ใบ ผิวเป็นมันเรียบ ขนเกลี้ยงทั้งสองด้าน รูปทรงของใบเป็นแบบขอบขนานหรือขอบขนานแกมรี บางครั้งอาจพบแบบรูปไข่ ขนาดของใบยาว 5 - 10 เซนติเมตร กว้าง 4 - 8 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ค้านหลังใบสีเขียวแกมเทา ค้านท้องใบสีน้ำตาล เส้นแขนงมี 10 - 15 คู่ และมีเส้นสั้น ๆ อยู่ระหว่างปลายแต่ละคู่อีกที่หนึ่ง ก้านใบยาวประมาณ 0.4 - 0.9 เซนติเมตร การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม อาจเบี่ยงกันเล็กน้อย มีตาขนาดใหญ่ที่ซอกใบ

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ช่อตั้งตรงขึ้นแตกออกจากปลายยอด ช่อดอกตั้งอยู่เหนือเรือนยอด ช่อยาวประมาณ 15 - 40 เซนติเมตร ก้านดอกยาวประมาณ 1.5 เซนติเมตร ดอกตูมลักษณะค่อนข้างกลมหรือรูปลูกข่างมีติ่งสั้น ๆ ที่ยอด ขนาดของดอกตูม 0.7 - 1.2 เซนติเมตร กว้าง 0.6 - 1.0 เซนติเมตร มีสันนูนตามยาวขนาด

ต้นเท่า ๆ กันจำนวน 2 เท่าของกลีบดอกหรือกลีบรองกลีบดอก ที่กลีบรองกลีบดอก
 ก้านบนไม่มีสันนูน กลีบดอกสีม่วงสด หรือม่วงอมชมพู ลักษณะค่อนข้างกลม ขนาดยาว
 ประมาณ 1.5 - 3.0 เซนติเมตร กว้าง 1.0 - 2.0 เซนติเมตร ขอบกลีบเป็นคลื่น
 เล็กน้อย กลีบรองกลีบดอกเป็นรูปประสวย มีขนนุ่มสีน้ำตาลเล็กน้อย จำนวนแฉก 6 แฉก
 แฉกออกหรืออาจพับกลับ ขอบไม่หนา เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ขนาดใกล้เคียงกัน ตั้งอยู่
 บนชั้นกลีบรองกลีบดอกส่วนครึ่งบน รังไข่ลักษณะค่อนข้างกลม ขนเกลี้ยงหรือเป็นเกล็ด
 บาง ๆ คอเกสรตัวเมียเรียวยาว ยอดเกสรตัวเมีย (stigma) เป็นคูนสีเหลือง
 ผล เป็นแบบ capsule ลักษณะค่อนข้างกลม ขนาดยาวประมาณ 2.2
 เซนติเมตร กว้าง 2.2 เซนติเมตร เปลือกสีเขียวค่อนข้างเทาหรือขาว ขนเกลี้ยง
 ยอดมีติ่งแหลมเล็กน้อย เมื่อแก่ผิวสีน้ำตาลค่อนข้างดำ ผิวขรุขระคล้ายเปลือกไม้ ส่วน
 ของกลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลขนเกลี้ยง กลีบรองกลีบดอกโค้งกลับ สันนูนเมื่อผล
 แก่เห็นไม่ชัด ผลเมื่อแก่จะแห้งและแตก 6 เลี่ยง

ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม
 ก่อนที่ใบเริ่มทยอยร่วงหล่นจากต้นมักจะเปลี่ยนเป็นสีแดง เหลือง หรือสีแดงปนเหลือง
 เสียก่อน บางต้นใบที่ร่วงหล่นจนหมดเหลือแต่กิ่งก้านแล้วใบอ่อนจึงเริ่มผลิออกมาภายหลัง
 แต่ส่วนมากในสภาพธรรมชาติใบอ่อนเริ่มผลิออกมาในขณะที่ใบแก่ยังร่วงหล่นไม่หมด
 ใบอ่อนเริ่มผลิระหว่าง เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ระยะเวลาที่ช่อดอกเริ่มเต็มไปด้วย
 สีม่วงสด โดยเริ่มทยอยกันบานติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงมิถุนายน
 ผลจะแก่ตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงธันวาคม เมื่อผลแก่เต็มที่จึงแตกออกเพื่อโปรยเมล็ด
 ระหว่าง เดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม หรืออาจเลยไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ก็ได้

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไปตามที่ราบลุ่มในภาคกลาง
 และขอบเขตกึ่งเขตร้อนริมฝั่งลำน้ำ ลำห้วย ในป่าเบญจพรรณ ทางเขตภาคเหนือ ภาค
 ตะวันออก รวมทั้งเขตภาคตะวันตกเฉียงใต้ และยังพบมากตามป่าดงดิบทางภาคใต้ตั้งแต่
 ชุมพรลงไป ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 170 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบได้ในแถบอินเดีย พม่า อินโดจีน มาเลเซีย
อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ในประเทศไทยพบที่ ตาก กำแพงเพชร นครราชสีมา
ปราจีนบุรี จันทบุรี สระบุรี กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี ตรัง ปัตตานี และชุมพร

ประโยชน์ ไม้นำมาใช้ในการก่อสร้าง และใบมีสรรพคุณใช้เป็นยารักษาโรค
เบาหวาน

ชื่อพื้นเมือง อินทนิลน้ำ (ภาคกลาง) ฉวางมู (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี)

ภาพประกอบ 9 ชินพินน้ำ (*L. speciosa*)

A: ช่อดอก B: ตู C: ดอกตูม

7. L. macrocarpa Wall. ex Kurz, Journ. Asiat. Soc. Beng 92 : 2. 1873; For. Fl. Burm. 1 : 524. 1877; Brandis, Ind. Trees : 339. 1911; Craib, Kew Bull. : 53. 1911; Fl. Siam Enum. 1 : 725. 1931; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 942. 1921; Parkinson, Burm. For. Bull. 23 : 13. 1969.

- L. hossei Koehne, Engl. Jahrb. 92. Beibl. 97 : 50. 1908; Craib, Kew Bull. : 53. 1911; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 960. 1921.

- L. intermedia Koehne var. oblonga Craib, Kew Bull. : 53. 1911.

- L. macrocarpa Wall. nom. nud.; Kurz, Fl. Burm. 1 : 524. 1877; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1 : 824. 1922.

- L. costa - draconis Furtado et montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 270. 1969. syn. nov.

- L. macrocarpa Kurz var. reflexa Furtado et montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 272. 1969. syn. nov.

ลักษณะต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ลำต้นตั้งตรงไม่มีพุ่ม สูงประมาณ 8 - 20 เมตร ลำต้นโต 40 - 120 เซนติเมตร เปลือกสีเทาอ่อนข้างขาว แตกเป็นสะเก็ดลอกเป็นแผ่นบาง ๆ สะเก็ดสีอ่อนข้างน้ำตาล เรือนยอดเป็นพุ่มสูงลักษณะคล้ายทรงกระบอก

ใบ รูปทรงเป็นแถบขอบขนานหรือขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาดยาว 10 - 40 เซนติเมตร กว้าง 5 - 20 เซนติเมตร ปลายใบแหลมเล็กน้อยเมื่อใบยังอ่อน ใบแก่ ปลายใบเกือบกลมหรือมน ฐานใบมน ผิวใบเป็นมันหน้าคล้ายแผ่นหนัง ขนเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนง 8 - 12 คู่ มีเส้นเรียบขอบใบเห็นได้ชัดเจน การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้ามอาจเบี่ยงทะแยงกันเล็กน้อยและสลับกัน

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle มีขนกำมะหยี่สีน้ำตาลค่อนข้างเทาปกคลุมทั้งหมด ช่อดอกลักษณะกิ่งทรงกระบอกยาว 10 - 30 เซนติเมตร ดอกตูมลักษณะค่อนข้างกลม ขนาดยาว 1.0 - 1.3 เซนติเมตร กว้าง 0.9 - 1.2 เซนติเมตร อาจมีตั้งหรือไม่มีตั้ง ที่ปลายช่อมีรอยบุ๋มเล็กน้อย ดอกตูมมีสีน้ำตาลใหญ่และเล็กสลับกัน จำนวน 12 อัน ระหว่างอันจะเป็นร่องลึกลงไป ปลายดอกตูมมักเป็นสีม่วงแกมแดงเรื่อ ๆ กลีบดอกสีม่วงหรือม่วงแกมชมพู รูปขอบขนานปลายค่อนข้างมน ขนาดยาว 2 - 4.5 เซนติเมตร กว้าง 1.5 - 4.0 เซนติเมตร ขอบกลีบดอกเป็นคลื่น ; ก้านกลีบดอกหนาและแข็ง ดอกเมื่อบานเต็มที่มีขนาดใหญ่ กว้างประมาณ 10 - 12 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกรูปถ้วยลึกประมาณ 0.6 - 1.0 เซนติเมตร กว้าง 0.8 - 1.2 เซนติเมตร มี 6 แฉก แฉกกว้างออก ล้นนูน 12 อัน เกสรตัวผู้มีจำนวนมากขนาดไล่เลี่ยกัน อับเรณูมีสีเหลือง รังไข่ค่อนข้างกลม คอเกสรตัวเมียเรียวยาว รังไข่ไม่มีขนปกคลุม

ผล เป็นแบบ capsule ลักษณะรูปขอบขนานสั้น ๆ ส่วนปลายของผลมนหรืออาจแหลม บางครั้งพบลักษณะค่อนข้างกลมขนาดใหญ่ ขนาดของผล 2.5 - 4 เซนติเมตร กว้าง 2.0 - 3.5 เซนติเมตร ผลไม่มีขนปกคลุม เปลือกหนาคลายเนื้อไม้ กลีบรองที่ติดอยู่กับผลหนา เป็นรูปจานรองถ้วยแบน ๆ ลึกประมาณ 0.3 - 0.5 เซนติเมตร กว้าง 2.5 - 3.5 เซนติเมตร แฉกหนา แฉกออกหรืออาจพับกลับ ผลเมื่อแก่มีสีน้ำตาลค่อนข้างขาว ผิวขรุขระคล้ายเปลือกไม้ ผลแห้งแตก 6 เลี่ยง

ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบราวเดือนกุมภาพันธ์ และใบมักจะร่วงหล่นจนหมดต้นเหลือแต่กิ่งก้าน ต่อจากนั้นใบอ่อนจึงเริ่มผลิออกมาพร้อมทั้งช่อดอก ดอกเริ่มทยอยบานติดต่อกันไปตั้งแต่เดือนมีนาคมจนถึงเดือนพฤษภาคม ผลเริ่มแก่ประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม หลังจากนั้นผลจึงแก่เต็มที่และแตกออกเพื่อโปรยเมล็ด ประมาณเดือนมกราคม เป็นต้นไป

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ พบขึ้นมากตามที่ราบลุ่มจนถึงที่ราบตามไหล่เขา ของป่าไม้ผลัดใบในเขตภาคเหนือ หรือตามป่าทุ่งหญ้าแถบจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงใต้ มักพบตามป่าเบญจพรรณ ดินเป็นดินร่วน ดินปนทราย ดินค้ำ ดินหินปูน ความสูงจากระดับน้ำทะเล 300 - 850 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบได้ในแถบพม่า อินโดจีน และในประเทศไทยพบที่แม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ น่าน ตาก พิษณุโลก ชัยภูมิ ศรีสะเกษ เลย ขอนแก่น เพชรบูรณ์ และกาญจนบุรี

ประโยชน์ เนื้อไม้ใช้ทำเสา กระดานพื้น ฝา เรือ เครื่องเรือน และเครื่องมือกลึงกรรม

ชื่อพื้นเมือง อินทนิลบก (ภาคกลาง) กาเสลา (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) จะล่อหูกวาง จอลอ จะล่อ (ภาคเหนือ)

ภาพประกอบ 10 ชินฟิลอก(*L. macrocarpa*) A:ช่อดอก B: ไข่ C: คอกทูน

8. *L. duporreana* Pierre ex Gagnep. in Lec., Nat. Syst. 3 : 358. 1918; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 721. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 285. 1969.

- *L. thorelii* Gagnep., Nat. Syst. 3 : 362. 1918; Fl. Gén. I - C. 2 : 947. 1921.

ลักษณะต้น เป็นไม้ยืนต้นสูงประมาณ 15 - 30 เมตร ต้นโทประมาณ 1.10 - 2.20 เมตร โคนต้นอาจมีพุ่มแต่ไม่สูงนัก เปลือกแห้งสีเหลืองอ่อน ผิวเรียบ มีรอยค่างเป็นควง ๆ

ใบ รูปทรงเป็นแบบขอบขนานหรือขอบขนานแกมรี บางครั้งอาจพบแบบรูปไข่กลับ ขนาดยาว 8 - 10 เซนติเมตร กว้าง 2 - 4 เซนติเมตร ปลายใบแหลมหรืออาจเรียวยาว บางครั้งมน ขนเกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นแขนง 6 - 11 คู่ ร่องแตกค่อนข้างดีแฉก เส้นแขนงด้านหลังใบเห็นชัด ก้านใบขนาดยาว 0.3 - 0.5 เซนติเมตร การเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม มีตาเห็นชัดที่ง่ามใบ

ดอก ช่อดอกแบบ panicle รูปทรงคล้ายกรวยเหลี่ยมหรือทรงกระบอก มีขนอ่อนนุ่มดีเทาค่อนข้างเหลืองปกคลุมประปรายตามก้านช่อดอกย่อย ช่อดอกยาวประมาณ 10 - 30 เซนติเมตร กว้าง 5 - 15 เซนติเมตร แตกช่อดอกย่อยทีละสองหรือสาม ดอกกลางไม่มีก้านดอก ดอกข้างก้านดอกยาวประมาณ 0.5 - 1.0 เซนติเมตร ดอกกลมคล้ายรูปลูกข่าง ปกคลุมด้วยขนหยาบสีเทาค่อนข้างขาว มีสันนูน 12 สัน แต่เห็นไม่ชัดเพราะขนปกคลุมหนา ยอดมีตุ่มกลม กลีบรองกลีบดอกรูปถ้วยมี 6 แฉก แฉกออกหรือพับกลับ มีขนปกคลุมที่ปลายกลีบรองกลีบดอกคานในเกือบครึ่งของแฉก กลีบดอกสีม่วง ลักษณะรูปไข่กลับ ยาว 1.5 เซนติเมตร กว้าง 1.0 เซนติเมตร ขอบย่นเป็นคลื่น เกสรตัวผู้ มี 2 กลุ่ม ขนาดยาวมี 5 - 7 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก รังไข่รูปขอบขนานสั้น ๆ ไม่มีขนปกคลุม

ผล แบบ capsule รูปทรงเป็นแบบขอบขนาน ปลายมน กว้างที่คอด อยู่กับผลเป็นรูปถ้วย สันไม่ชัดเจน ลึกประมาณ 0.3 เซนติเมตร กว้าง 1.0 เซนติเมตร แฉกพับกลับ ผลขนาดยาวประมาณ 1.2 - 1.7 เซนติเมตร กว้าง 0.8 - 1.0 เซนติเมตร ผลแก่แตก 6 เลี้ยง ที่ส่วนแคบมักมีร่องที่คานหลัง เปลือกของผลเป็นสีน้ำตาลไหม้ค่อนข้าง แดง ผิวเป็นมันเรียบ

ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบประมาณเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ออกดอกราวเดือน มิถุนายนถึงสิงหาคม ผลแก่และเริ่มโปรยเมล็ดประมาณเดือนธันวาคม เป็นต้นไป

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ เป็นพืชที่ขึ้นตามป่าผลัดใบ และป่าเบญจพรรณ ทั้งที่ ราบเชิงเขาและที่ราบแถบชายทะเล พบบริเวณภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาค ตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 60 - 325 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบได้ในแถบอินโดจีน ในประเทศไทยพบที่ อุบลราชธานี สระบุรี ตรรก และนครราชสีมา

ประโยชน์ ใช้ในการก่อสร้างที่ไม่ต้องการความแข็งแรงมากนัก

ชื่อพื้นเมือง ตะแบกไข่ (ตรรก) ตะแบกเปลือกบาง (นครราชสีมา)
ตะแบกใหญ่ (ราชบุรี)

ภาพประกอบ 11 ตะแบกเปลือกบาง (*L. duperreana*) A: ช่อดอก
 B: ดอก C: ผลสด.

9. *L. tomentosa* Presl., Bot. Bemerck : 142. 1844;
 Kurz, Fl. Burm. 1 : 522. 1877; Clarke in Hook. f., Fl. Br.
 Ind. 2 : 578. 1879; Brandis, Ind. Trees : 339. 1911; Craib,
 Fl. Siam Enum. 1 : 726. 1931; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 :
 958. 1931; Parkinson, Burm. For. Bull. 23 : 15. 1931;
 Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 292. 1969.

- *L. tomentosa* Presl. var. *caudata* Koehne in Engl.,
 Jahrb. 92. Berbl. 97 : 51. 1908; Craib, Kew Bull. : 54.
 1911.

ลักษณะต้น เป็นไม้ยืนต้นที่แข็งแรง ขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ สูงประมาณ
 15 - 30 เมตร ลำต้นโตประมาณ 1.50 - 2.40 เมตร ลำต้นเมื่อแก่มักเป็นพูพอนที่
 โคนต้น เปลือกเป็นสีน้ำตาลค่อนข้างขาว ผิวขรุขระลักษณะคล้ายเปลือกของต้นสักมาก

ใบ รูปหอกหรือรูปหอกแกมรี ขนาดยาว 7 - 14 เซนติเมตร กว้าง 2.5 - 3
 เซนติเมตร ปลายใบเรียวยาวเล็กน้อย ใบอ่อนมีขนหนายสีค่อนข้างเหลือง เมื่อแก่ขน
 เกือบจะหายไป มีขนปกคลุมบ้างที่บริเวณเส้นกลางใบ การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบกิ่ง
 ตรงกันข้าม

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ก้านช่อดอกปกคลุมด้วยขนหนายกระด้าง
 สีน้ำตาลค่อนข้างเหลือง ดอกตูมรูปลูกข่าง ขนาดยาว 0.3 - 0.7 เซนติเมตร กว้าง
 0.3 - 0.4 เซนติเมตร มีริ้วเป็นสันเล็ก ๆ 12 สัน มีลักษณะเป็นปุ่มที่รอยหยักของแฉก
 ของกลีบรองดอก กลีบรองดอกปกคลุมด้วยขนสีน้ำตาลค่อนข้างเหลือง จำนวน 6 แฉก และ
 พับกลับ ปลายด้านในของกลีบรองดอกไม่มีขน กลีบดอกสีขาว สีชมพู หรือสีม่วงจาง ๆ
 และเมื่อดอกแก่จะเปลี่ยนเป็นสีขาว กลีบดอกลักษณะรูปไข่ ขนาดยาว 1.5 เซนติเมตร
 ขอบกลีบดอกไม่เรียบเป็นหยัก ดอกเมื่อบานเต็มที่ กว้างประมาณ 2.5 - 3 เซนติเมตร

ก้านกลีบดอกยาว เกสรตัวผู้มี 2 กลุ่ม ขนาดยาวมีประมาณ 5 - 7 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก รังไข่รูปเกือบกลมมีขนสีเหลืองปกคลุม คอเกสรตัวเมียยาวประมาณ 1.5 เซนติเมตร

ผล แบบ capsule ลักษณะรูปขอบขนาน ขนาดยาว 1.2 - 1.7 เซนติเมตร กว้าง 0.9 - 1.2 เซนติเมตร กลีบรองที่ติดอยู่กับผลเป็นรูปจานรองแบน ๆ ลึกประมาณ 0.3 เซนติเมตร กว้าง 0.9 เซนติเมตร แฉกพับกลับและเปราะ ผลเมื่อแก่แตก 6 เลี่ยง

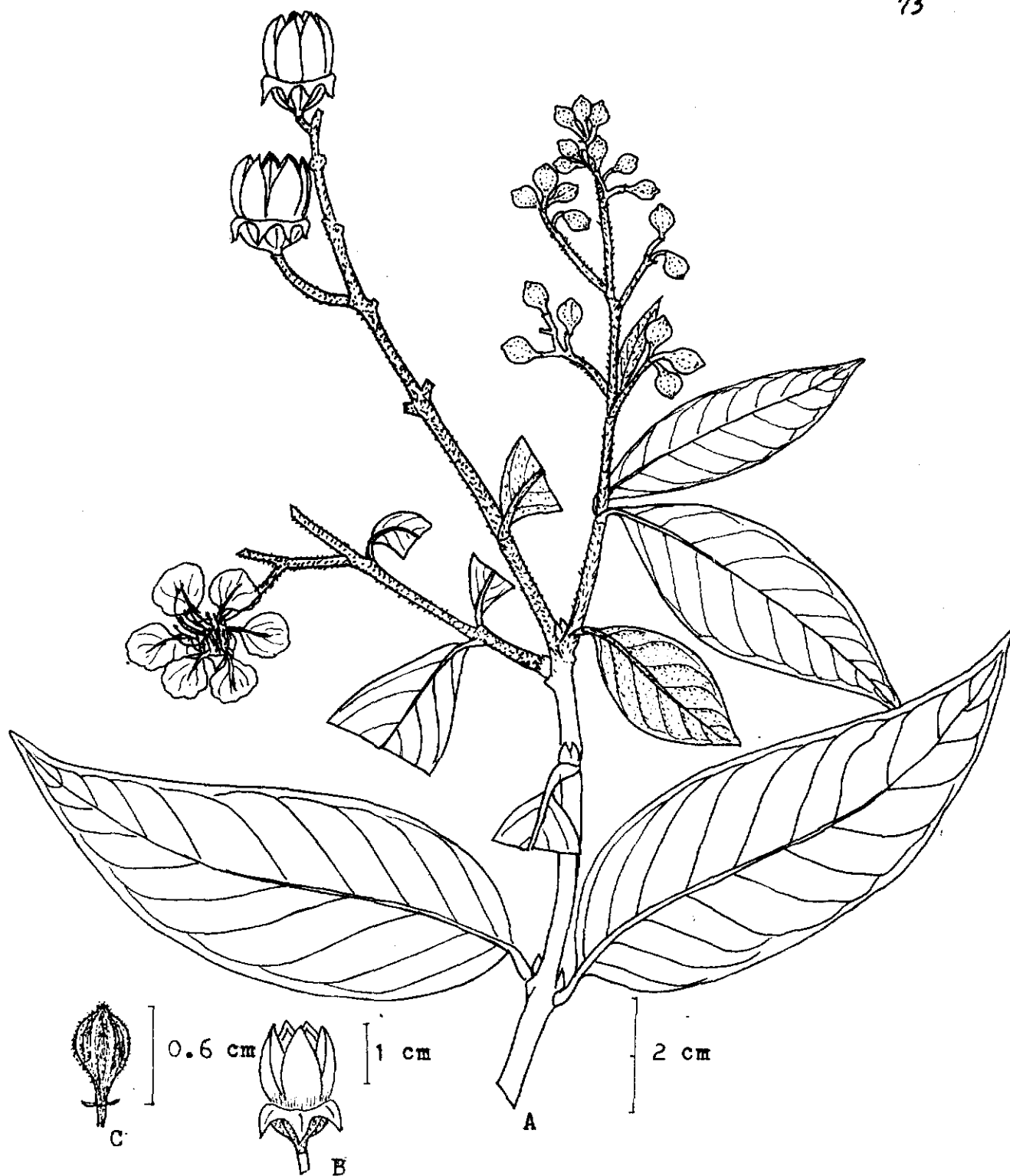
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ระยะเวลาที่คนไม่อาจจะทิ้งใบจนหมดหรือยังคงมีใบเก่าติดค้างเหลืออยู่บ้างก็ได้ ใบอ่อนเริ่มผลิออกมาราวเดือนมีนาคม และเมื่อมีใบใหม่เต็มต้นแล้วดอกจึงเริ่มบานติดต่อกันระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ผลแก่ราวเดือนพฤศจิกายน จากนั้นผลแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ พบขึ้นทั่วไปทั้งที่ราบ และที่ราบไหล่เขาของป่าเบญจพรรณทางเขตภาคเหนือ และในเขตพื้นที่ดินค้ำบริเวณป่าดัดใบของภาคตะวันตกเฉียงใต้ บางครั้งพบตามป่าผสมในเขตภาคตะวันออก ความสูงจากระดับน้ำทะเลอยู่ในช่วง 10 - 800 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบได้ในแถบจีน พม่า อินโดจีน และในประเทศไทยพบที่แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน แพร่ ตาก สุโขทัย นครปฐม และกาญจนบุรี

ประโยชน์

ชื่อพื้นเมือง เป็๋อขาว (ภาคเหนือ) เส้าขาว เส้าเยาะ (เชียงใหม่) เสลา (สระบุรี) เสลาขาว (ราชบุรี) เสลาเปลือกกวาง (กำแพงเพชร)

ภาพประกอบ 12 เสดาใบเล็ก (*L. tomentosa*) A: ช่อดอก B: ดอก C: ดอกตูม

10. L. loudonii Teysm. et Einn., Nat. Tijdschr. Nederl. - Ind. 25 : 425. 1863; Kurz, Fl. Burm. 1 : 724. 1931; Backer & Bakhuizen, Fl. Java 1 : 256. 1963; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 303. 1879.

- L. tomentosa Presl. var. loudonii Clark in Hook. f., Fl. Br. Ind. 2 : 578. 1879.

- L. rottleri Clark in Cp., Cit. 2 : 576. 1879; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 303. 1969.

ลักษณะต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางสูงประมาณ 5 - 15 เมตร ลำต้นตรง มักแตกกิ่งตั้งตรงขึ้นไปแล้วปลายกิ่งทอดลงมาคลุมลำต้น เปลือกแตกเป็นสะเก็ดหนา เป็นร่องตามยาว สีเทาอ่อนข้างดำ หรือสีคล้ำ เปลือกหนา

ใบ รูปทรงเป็นแถบขอบขนานหรือขอบขนานแกมรี บางครั้งอาจพบแบบขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาดยาว 4 - 20 เซนติเมตร กว้าง 3.5 - 8 เซนติเมตร ปลายใบแหลมหรือค่อนข้างกลม ฐานใบมนหรือเกือบเป็นรูปหัวใจ (cordate) เมื่อใบอ่อนปกคลุมด้วยขนหยาบสีเหลืองแกมเทาหนาแน่นทั้งสองข้าง ต่อมาขนหลุดร่วงจนเกลี้ยงหรือเกือบเกลี้ยง เส้นแขนงมี 6 - 12 คู่ เส้นเรียบขอบใบไม่ชัดเจน ก้านใบยาว 0.2 - 0.5 เซนติเมตร การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม แต่ออกด้านซ้าย - ขวา เป็นแนวเดียวกัน

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle รูปทรงคล้ายกรวยเหลี่ยม ช่อดอกออกที่ปลายยอด และตามซอกใบหรือตามกิ่ง ช่อดอกยาวประมาณ 10 - 30 เซนติเมตร กว้าง 8 - 20 เซนติเมตร ส่วนมากมักเป็นช่อดอกสั้น ๆ ที่ออกตามซอกใบ ที่กิ่งมีขนสีเหลืองแกมเทาปกคลุมประปราย มีใบประดับและใบประดับย่อยที่ช่อดอก ดอกตูมค่อนข้างกลม ยาวประมาณ 0.7 - 1.2 เซนติเมตร กว้าง 0.5 - 0.8 เซนติเมตร มีสันเป็นริ้ว ๆ 6 - 8 สัน มีติ่งสั้น ๆ ที่ปลายดอก ปกคลุมด้วยขนสีเหลืองแกมน้ำตาล กลีบดอก

สีม่วงคราม ทอมาสีซีดจนกลีบดอกเป็นสีขาว ลักษณะกลีบดอกรูปไข่กลับ ฐานแคบเรียว เป็นก้านกลีบดอก ขนาดกลีบดอกยาว 2.5 เซนติเมตร กว้าง 1.8 เซนติเมตร ขอบกลีบดอกเป็นคลื่นริมเป็นผอชขยุกขยิก กลีบรองกลีบดอกรูปถ้วย ลึกประมาณ 1.0 เซนติเมตร กว้าง 0.7 เซนติเมตร มี 6 - 8 แฉก ยาวประมาณ 0.6 เซนติเมตร แฉกแผ่อกหรือพับกลับ มีขนหยาบคล้ายสะเก็ดเล็ก ๆ สีเทาค่อนข้างขาวปกคลุมด้วยขนหยาบกระด้างสีเหลืองค่อนข้างขาว คอเกสรตัวเมียยาว

ผล เป็นแบบ capsule ลักษณะค่อนข้างกลมหรือขอบขนานแกมรี มีขนหยาบกระด้าง สีค่อนข้างขาวปกคลุมประปราย ขนาดของผล 1.2 - 2.0 เซนติเมตร กว้าง 0.9 - 1.5 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลรูปถ้วย ลึกประมาณ 1.0 เซนติเมตร กว้าง 0.9 เซนติเมตร มีขนปกคลุมที่สั้นบาง ๆ แฉกแผ่อกหรือโค้งและปลายงอนขึ้นเล็กน้อย ผลเมื่อแก่ผิวสีเทาแกมดำ ผลแห้งแตก 6 เสี่ยง

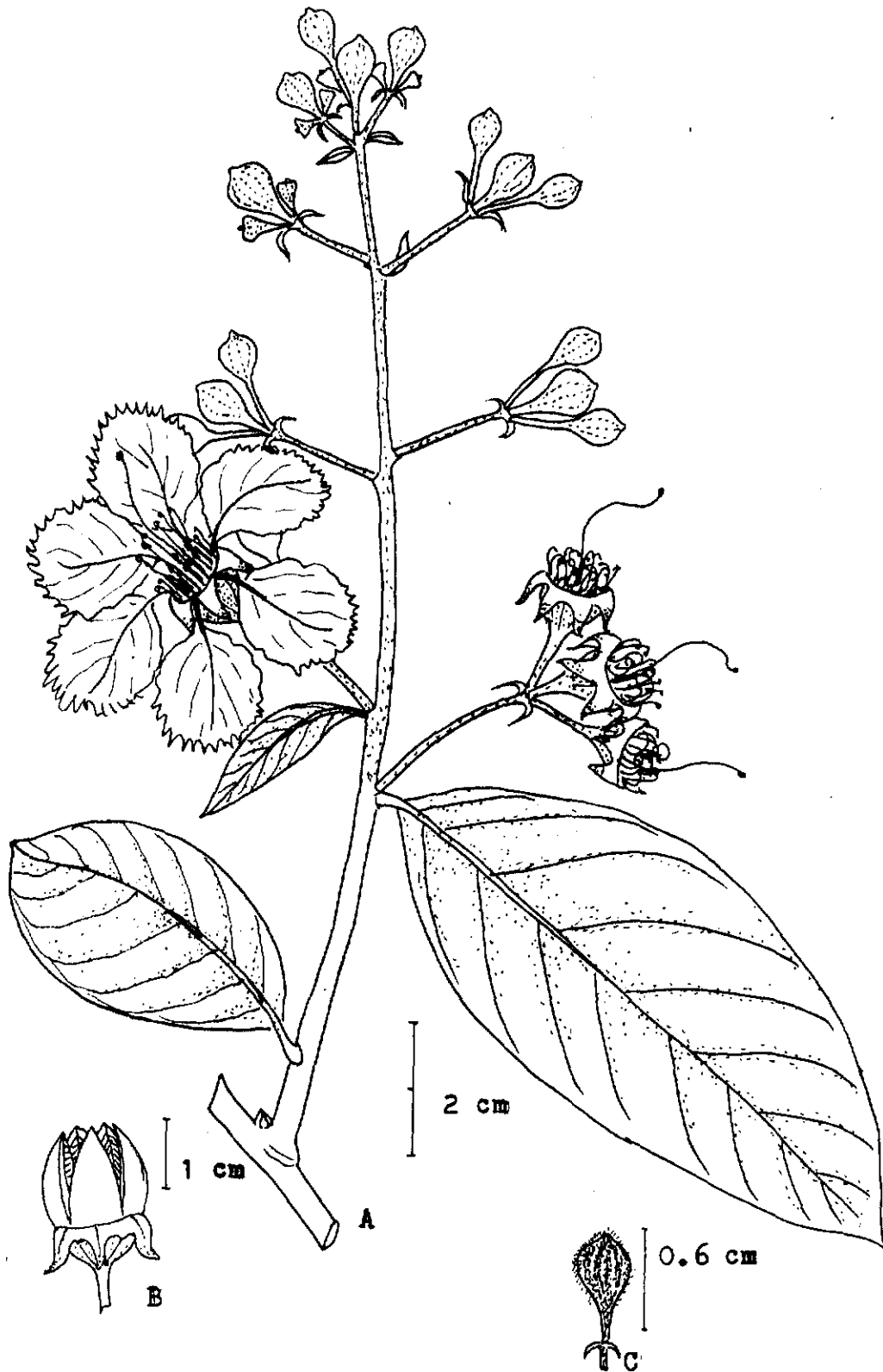
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ เป็นต้นไป เวลาผลัดใบจะทิ้งใบไม่หมด เมื่อใบอ่อนแตกออกมาใหม่เต็มต้นแล้วก็ยังคงมีใบเก่าเหลือติดค้างอยู่บ้างแต่ในไม่ช้าใบเก่าก็จะค่อย ๆ ร่วงไปจนหมด ช่อดอกเริ่มบานติดต่อกันไประหว่าง เดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ผลสุกหรือแก่ประมาณเดือนธันวาคม หลังจากนั้นผลจึงแก่เต็มที่และแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดติดต่อกันไปจนถึงเวลาผลัดใบครั้งใหม่

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ พบขึ้นอยู่ทั่วไปตามไหล่เขาและที่ราบทั่วไปตามป่าดงดิบ และป่าเบญจพรรณในเขตภาคกลาง ภาคตะวันออก และเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 30 - 400 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบได้ในแถบอินโดจีน (ลาว และกัมพูชา) ในประเทศไทยพบที่นครราชสีมา จันทบุรี ชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี และสระบุรี

ประโยชน์ ปดุงเป็นไม้ประดับ

ชื่อพื้นเมือง เสดาใบใหญ่ (ประจวบคีรีขันธ์) ตะแบกขน (นครราชสีมา)
อินทรีต (ปราจีนบุรี)

ภาพประกอบ 13 เซอโนไมโทญ์ (L. loudonii) A:ช่อดอก B:ผล C:ดอกตูม

11. L. balansae Koehne in Engl., Jahrb. 23 Beibl. 57: 35. 1897; Gagnep., Fl. Gén I - C. 2 : 957. 1921; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 718. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 317. 1969.

- L. cochinchinensis Pierre in Lanessan, Plant. Util. : 321. 1886. nom. nudum. ex Gagnep, Fl. Gén. I - C. 2 : 956. 1921; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 719. 1931; Furtado et Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 308 1969, syn. nov.

- L. cochinchinensis var. cochinchinensis Furtado et Montien Gard. Bull. Sing. 24 : 308. 1969; syn. nov.

- L. cochinchinensis Gagnep. var. ovalifolia Furtado et Montien Gard. Bull. Sing. 24 : 310. 1969. syn. nov.

- L. collinsae Craib. Fl. Siam Enum. 1 : 720. 1931; Furtado et Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 312. 1969. syn. nov.

- L. noei Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 725. 1931; Furtado et Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 312. 1969. syn. nov.

- L. noei Craib var. noei Furtado et Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 314. 1969. syn. nov.

- L. noei. Craib var. longifolia Furtado et Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 314 1969. syn. nov.

ลักษณะต้น เป็นไม้ล้มลุกใบขนาดกลางจนถึงขนาดใหญ่ สูงประมาณ 15 - 30 เมตร ลำต้นโต 0.2 - 1.50 เมตร โคนต้นเป็นพุ่มสูง เปลือกนอกผิวเรียบเป็นมัน สีน้ำตาลแกมแดง และมีรอยแผลเป็นหลุมตื้น ๆ ตลอดลำต้น

ใบ รูปทรงแถบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่ ปลายใบเรียวยาวหรือปลายแหลม ฐานใบเรียวเข้าหรือค่อนข้างมน ขนาดยาว 7 - 11 เซนติเมตร กว้าง 2.5 - 4.5 เซนติเมตร ใบอ่อนมีขนหยาบกระด้างสีน้ำตาลแกมเหลืองปกคลุมทั้งสองด้าน ต่อมาขนหลุดร่วงจนเกลี้ยงหรือเกือบเกลี้ยง อาจพบมีประปรายตามเส้นกลางใบ เส้นแขนง และเส้นร่างแหด้านหลังใบ เส้นแขนง 7 - 10 คู่ ก้านใบยาว 0.4 - 1.0 เซนติเมตร การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ออกที่ปลายช่อหรือปลายกิ่ง ก้านดอกย่อยและก้านช่อดอกปกคลุมด้วยขนสีน้ำตาลทองค่อนข้างหนา ช่อดอกยาวประมาณ 8 - 15 เซนติเมตร โคนสั้นเล็กน้อย ก้านดอกหนาและสั้นประมาณ 0.4 เซนติเมตร

ดอกตูมลักษณะคล้ายลูกข่างมีสันไม้ชัดเจนที่ฐานของดอก ปลายดอกมีติ่งสั้น ๆ คล้ายพู่ปกคลุมด้วยขนหยาบกระด้างสีน้ำตาลทองค่อนข้างหนา ขนาดของดอกตูมยาวประมาณ 0.7 - 1.1 เซนติเมตร กว้าง 0.6 - 0.8 เซนติเมตร กลีบรองกลีบดอกรูปถ้วย มีจำนวน 6 แฉก ด้านนอกปกคลุมด้วยขนหยาบสีน้ำตาลแกมเหลือง ปลายกลีบด้านในมีขนปกคลุม กลีบดอกสีค่อนข้างม่วงหรือชมพูแกมม่วง ลักษณะค่อนข้างกลมขนาดยาว 1.5 - 2.0 เซนติเมตร กว้าง 1.4 - 1.7 เซนติเมตร ขอบกลีบดอกเป็นคลื่น เกสรตัวผู้จำนวนมากขนาดไล่เลี่ยกัน รังไข่ค่อนข้างกลมมีขนหยาบกระด้างสีน้ำตาลทองปกคลุม

ผล เป็นแบบ capsule ลักษณะรูปไข่ยาวประมาณ 1.2 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร ผิวของผลเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลไหม้ ขนเกือบเกลี้ยง แต่มีหนาแน่นที่ส่วนปลายของผล กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลรูปถ้วย ยาว 1.0 - 1.5 เซนติเมตร กว้าง 1.0 เซนติเมตร ปลายแฉกเรียว ยาวออกประมาณ 0.1 เซนติเมตร และโค้งกลับเล็กน้อย ผลเมื่อแก่แตก 6 เสี่ยง

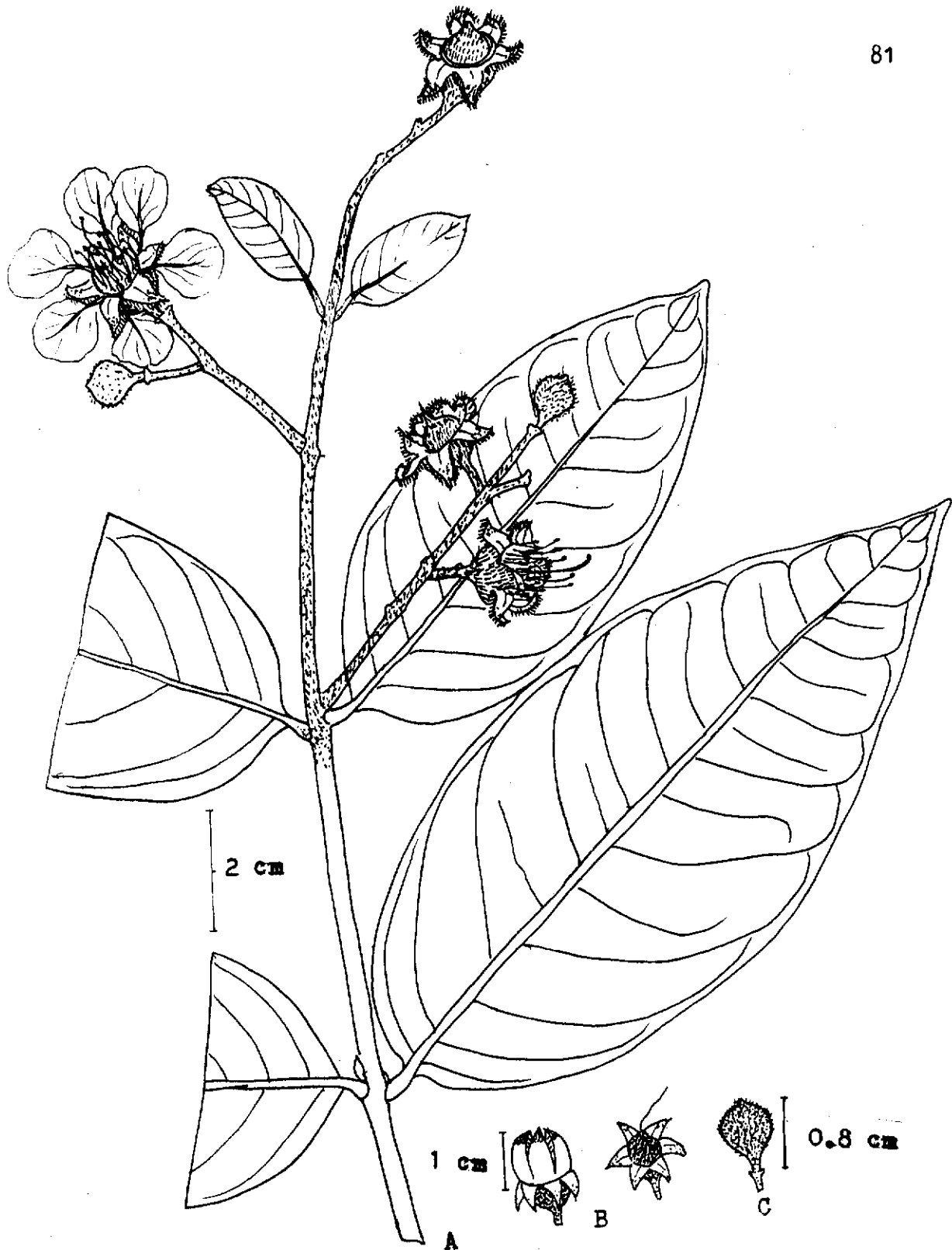
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบราวเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เวลาผลัดใบจะทิ้งใบหมด เมื่อใบอ่อนผลิเต็มต้นแล้วช่อดอกจึงเริ่มบานในระหว่างเดือน พฤษภาคมถึงมิถุนายน ในบางท้องที่ช่อดอกอาจจะบานล่าช้าไปถึงเดือนกันยายนก็ได้ ผล จะแก่ในราวเดือนธันวาคม และแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดตั้งแต่เดือนมกราคมเป็นต้นไป

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ ครอบคลุมตามป่าเบญจพรรณ และป่าดิบแล้งทาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และที่ขึ้นปะปนอยู่ในป่าดิบชื้นทางภาค ตะวันออก นอกจากนี้ยังอาจพบได้บางทางแถบภาคใต้ พื้นที่ที่ขึ้นมีทั้งที่ราบและตาม ภูเขา สภาพดินทั้งดินร่วน ดินปนทราย ดินค้ำ และดินหินปูน ความสูงจากระดับ น้ำทะเล 100 - 700 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบในแถบจีน อินโดจีน (ลาว) มาเลเซีย ใน ประเทศไทยพบที่เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน ตาก เดย รัษฎุมิ จันทบุรี สระบุรี นครปฐม กาญจนบุรี อุทัยธานี ตรัง และปัตตานี

ประโยชน์ เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้างที่ต้องการความแข็งแรงปานกลาง

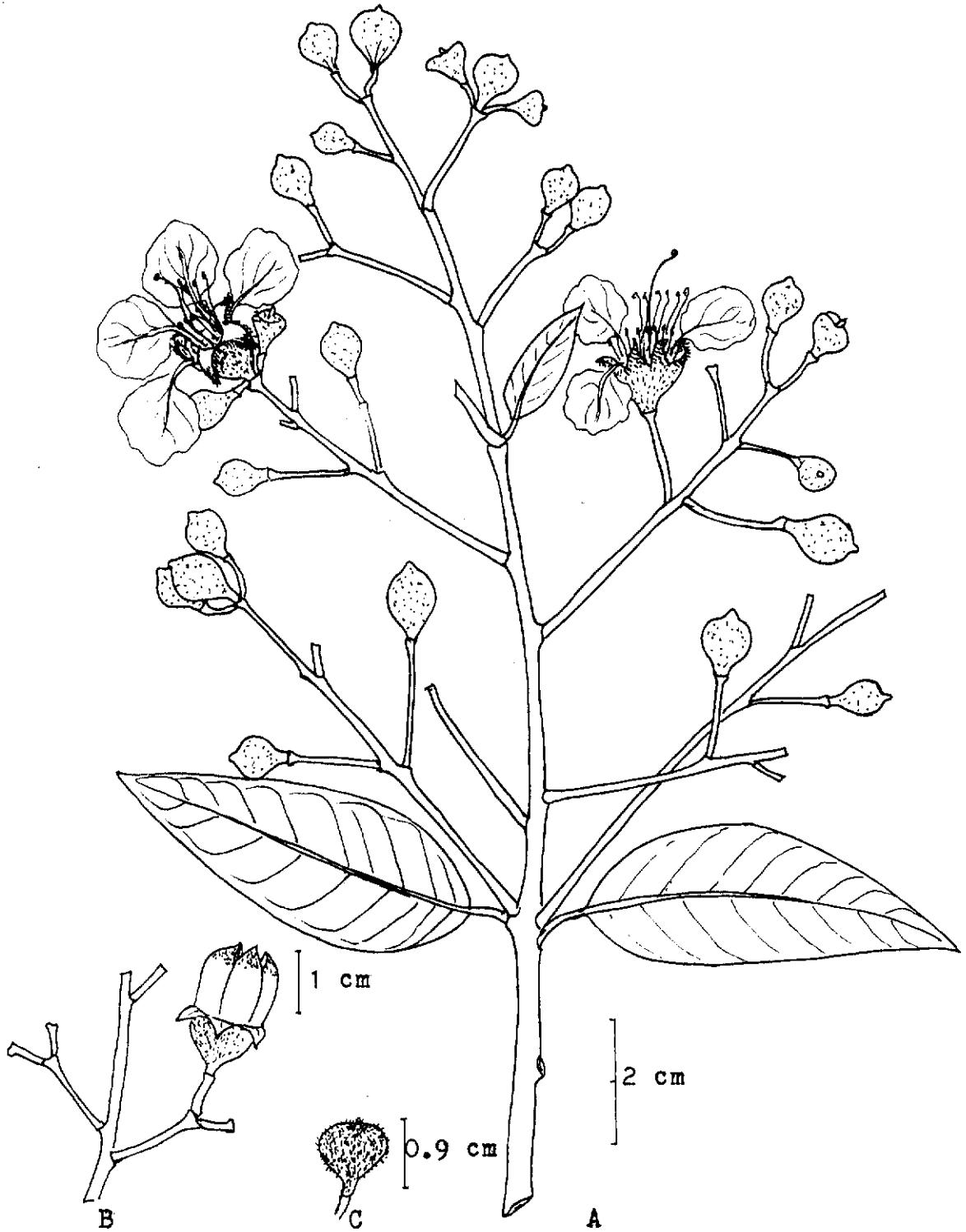
ชื่อพื้นเมือง ตะแบกเกรียบ (นครราชสีมา) เป็๋ยแดง เป็๋ยแมว เป็๋ยกะแ่อง เป็๋ยด้วะ (ภาคเหนือ)

ภาพประกอบ 14ก ตะแบกเกรียม (*L. balansae*) A: ซอกดอก B: ผล C: กอกลุ่ม

ภาพประกอบ 14๗ ทะแบกเกรียบ (*L. balansae*) A:ช่อดอก

ภาพประกอบ 14ค ตะแบกเกรียบ (*L. balansae*) A: ช่อดอก B: ผล C: ดอกตูม

12. L. cayculata Kurz, Journ., As. Soc. Beng. 9f. 2 : 307. 1872; Fl. Burm. 1 : 522. 1877; Clarke in Hook. f., Fl. Br. Ind. 2 : 576. 1879; Brandis, Ind. Trees : 339. 1911; Gagnep., Fl. Gen. I - C. 2 : 959. 1921; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 719. 1931; Parkinson, Burm. For. Bull. 23 : 9. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 306. 1969.

- L. angustifolia Pierre ex Laness., Pl. Util. Col. Fr. : 322. 1886; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 956. 1921.

ลักษณะต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูงประมาณ 20 - 30 เมตร ลำต้น โทประมาณ 2.50 เมตร ลำต้นเมื่อแก่จะมีลักษณะเป็นหลุมตื้น ๆ อยู่ทั่วไป โคนต้น ลักษณะเป็นพุ่ม ใบเล็กเรียบ บ้าง แตกเป็นแผ่นเล็ก ๆ ค่อนข้างกลม สีขาวค่อนข้างเทา

ใบ รูปทรงเป็นแบบรูปหอกหรือรูปหอกแกมขอบขนาน ขนาดยาว 10 - 20 เซนติเมตร กว้าง 2 - 5 เซนติเมตร ปลายใบเรียวยาวออกหรือแหลม ฐานใบมน ใบเป็นมันคล้ายหนัง ไม่มีขนปกคลุม เส้นแขนงทั้งสองด้านเห็นชัด ร่องแหว่ง เส้นแขนงเห็นชัดเจน ก้านใบสั้น การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม มีตาขนาดใหญ่ประมาณ 0.1 - 0.2 เซนติเมตร ที่ซอกใบ

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ปกคลุมด้วยขนหยาบสีน้ำตาล ช่อยาว ประมาณ 10 - 30 เซนติเมตร ช่อดอกแตกช่อย่อยออกทางด้านข้างตั้งฉากกับก้านช่อดอก ก้านดอกสั้นจนดูเกือบไม่มีก้านดอก ดอกตูมลักษณะคล้ายกรวยกลม ขนาดยาว 0.3 - 0.6 เซนติเมตร กว้าง 0.3 เซนติเมตร มีติ่งตรงปลายดอกเล็กน้อย กลีบรองกลีบดอกรูปปากแตร ลึก 0.6 เซนติเมตร กว้าง 0.4 เซนติเมตร ปกคลุมด้วยขนสีน้ำตาล ผิวเรียบไม่มีสัน แฉกจำนวน 6 แฉก ตั้งขึ้น ขอบกลีบรองกลีบดอกไม่หนา ปลายกลีบรองกลีบดอกด้านในมีขนสีเหลืองแกมน้ำตาล กลีบดอกรูปไข่กลับ ปลายแหลม ขอบกลีบดอกเป็นคลื่นเล็กน้อย กลีบดอกสีขาวหรือขาวแกมเหลือง ขนาดไม่เด่นชัด

ยาวประมาณ 0.5 - 0.8 เซนติเมตร กว้าง 0.5 เซนติเมตร ดอกเมื่อบานเต็มที่ กว้างประมาณ 1.5 เซนติเมตร เกสรตัวผู้มี 2 กลุ่ม ขนาดยาวมี 5 - 7 อัน ขนาด สั้นจำนวนมาก รังไข่รูปขอบขนานมีขนปกคลุม

ผล แบบ capsule ลักษณะรูปขอบขนานสั้น ๆ ปลายของผลมน มีติ่ง เล็กน้อย ขนาดของผลประมาณ 1.0 เซนติเมตร กว้าง 0.6 เซนติเมตร ผิวของผล เมื่อแก่สีเทาแกมดำ กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับผลรูปถ้วย ไม่มีสัน มีขนสีน้ำตาลแกมแดง ปกคลุมหนาแน่น แฉกพับกลับและเปราะ ผลเมื่อแก่จะแห้งและแตก 6 เลี้ยง

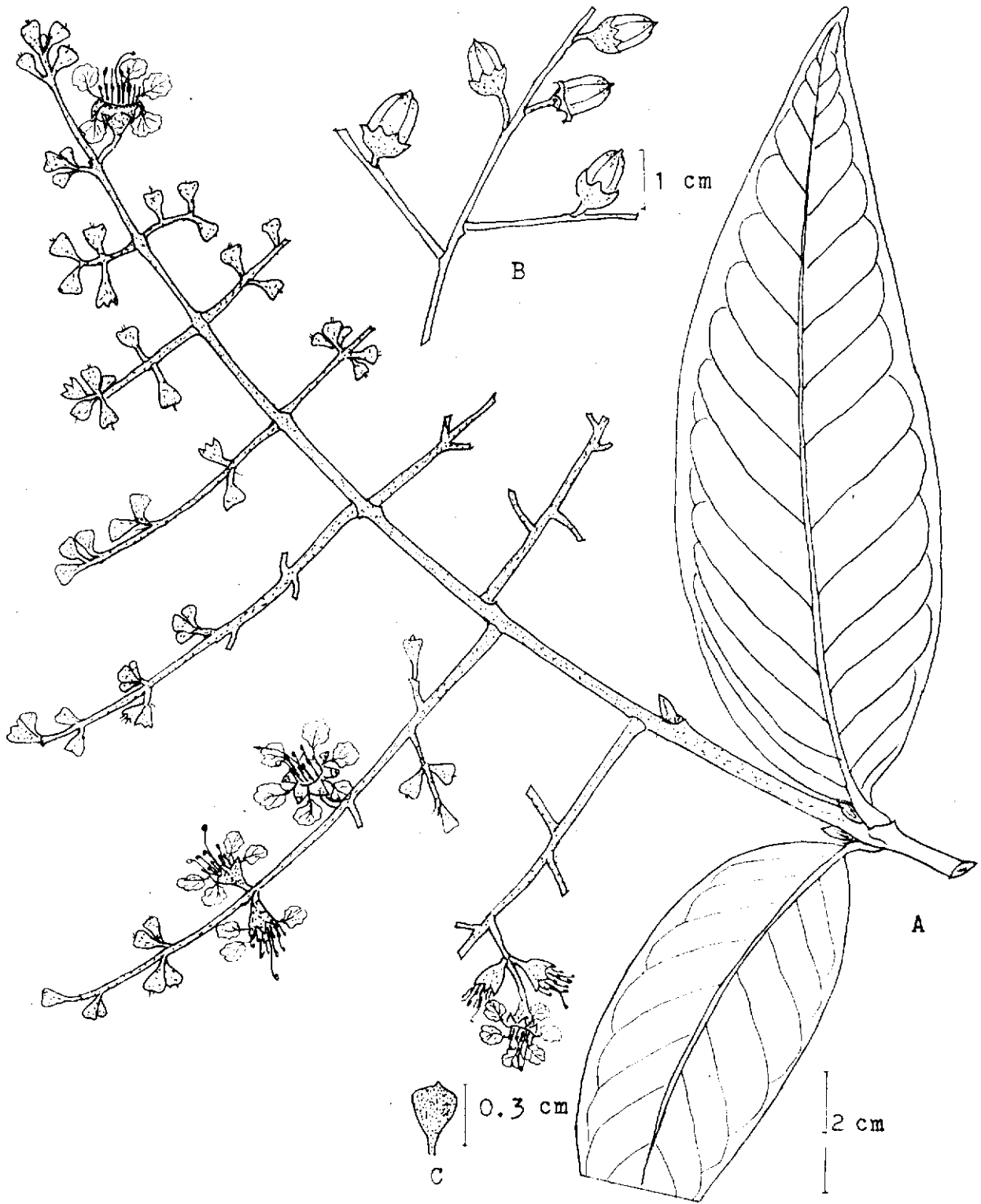
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบราวเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน จากนั้นจะทยอยผลิใบและออกดอกราวเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลง ไปตามสภาพของภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อม ผลแก่ราวเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม แล้วเริ่มไปริยเมล็ด

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ ขอบขึ้นตามป่าไม้ผลัดใบ โดยเฉพาะป่าเบญจพรรณ หรือป่าดงดิบ ตามบริเวณเชิงเขาพบได้ทั่วไป พื้นที่ที่ขึ้นมีทั้งดินค้ำ ดินปนทราย และดินร่วน ทั้งที่ราบและตามเชิงเขา ความสูงจากระดับน้ำทะเล 120 - 700 เมตร

เขตการกระจายพันธุ์ พบในแถบพม่า ในประเทศไทยพบที่ กาญจนบุรี แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ชัยภูมิ นครราชสีมา อุบลราชธานี ชลบุรี จันทบุรี สุโขทัย ศรีสะเกษ พิษณุโลก หนองคาย และสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ ใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรคบิด อุจจาระเป็นมูกเลือด เนื้อไม้ใช้ ในการก่อสร้างที่ต้องการความแข็งแรงปานกลาง

ชื่อพื้นเมือง ตะแบกขาวใหญ่ (ปราจีนบุรี) ตะแบกใหญ่ (ราชบุรี) ตะแบกหนัง (จันทบุรี) ตะแบก (ภาคกลาง)

ภาพประกอบ 15 ตะแบกใหญ่ (*L. calyculata*) A: ช่อดอก B: ผล C: ดอกตูม

13. L. floribunda Jack, Malay. Misc. 1 : 38. 1820 -
 22; Fl. Burm. 1 : 522. 1877; Clarke in Hook. f., Fl. Br. Ind.
 2 : 577. 1879; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 953. 1921; Craib,
 Fl. Siam Enum. 1 : 721. 1931; Parkinson, Burm. For. Bull.
 23 : 10. 1931; Backer & Bakhuizen, Fl. Java 1 : 256. 1963;
 Ridl., Fl. Mal. Pen. 1 : 823. 1967; Furtado & Montien,
 Gard. Bull. Sing. 24 : 329. 1969; Whitmore, Tree Fl. Mal.
 2 : 279. 1973.

- L. turbinata Koehne, op. cit. 4 : 34. 1838;
 Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 329. 1969.

- L. anisoptera Koehne in Engl., Jahrb. 4 : 407.
 1883; Gagnep., Fl. Gén. I - C. 2 : 952. 1921; Furtado &
 Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 321. 1969. syn. nov.

- L. spireana Gagnep., not., Syst. 3 : 362. 1918,
 Fl. Ind. 2 : 951. 1921; Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 726.
 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 321. 1969.
 syn. nov.

- L. siamica Gagnep., not. syst. 3 : 361. 1918;
 Fl. Gén. I - C. 2 : 950. 1921; Craib, Fl. Siam. Enum. 1 :
 726. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 324.
 1969. syn. nov.

- L. cuspidata (Clarke) Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 721.
 1931. syn. nov.

- L. floribunda Jack var. brevifolia Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 722. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 331. 1969. syn. nov.

- L. floribunda Jack var. sublaevis Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 722. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 333. 1969. syn. nov.

- L. floribunda Jack var. subcostata Craib, Fl. Siam Enum. 1 : 722. 1931; Furtado & Montien, Gard. Bull. Sing. 24 : 333. 1969. syn. nov.

ลักษณะต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูงประมาณ 8 - 18 เมตร ลำต้นไม่ตั้งตรงขึ้นไป ที่โคนต้นมักบิดหรือเป็นปุ่มปม บางครั้งแตกเป็นคาคบไม้ เปลือกผิวเรียบ มักมีรอยแผลเป็นหลุมตื้น ๆ มีสีค่อนข้างขาวหรือค่อนข้างเหลือง ผิวแตกเป็นสะเก็ดบาง ๆ สีน้ำตาลแกมแดง เรือนยอดเป็นพุ่มรูปกรวยหนาแน่น

ใบ รูปทรงแถบขอบขนานหรือขอบขนานแกมรี ยาว 14 - 16 เซนติเมตร กว้าง 6 - 8 เซนติเมตร ใบอ่อนมีสีเขียวอมแดง มีขนปกคลุม ต่อมาขนหลุดร่วงไปจนเกลี้ยง ใบแก่ผิวเรียบเป็นมันค่อนข้างหนา เส้นแขนงเห็นชัดทั้งสองด้านมี 6 - 12 คู่ ใบมักไม่แผ่ออก ขอบใบม้วนเข้าหากัน การจัดเรียงตัวของใบเป็นแบบตรงกันข้าม

ดอก เป็นดอกช่อแบบ panicle ขนาดใหญ่ยาวประมาณ 40 เซนติเมตร แตกเป็นช่อยาว ๆ ขนาดไม่เท่ากันหลาย ๆ ช่อ มักแตกออกทั้งสีดำน ช่อดอกย่อยเมื่อแตกออกปลายมักโค้งขึ้น ดอกตูมรูปหลอดข้าง มีขนหยาบสีน้ำตาลแกมแดงปกคลุมหนาแน่น ต้นสูงขนาดเท่า ๆ กัน 10 - 12 ต้น พาดตามยาวแต่ไม่ถึงยอด ปลายดอกตูมมีติ่งคล้ายหู กลีบดอกมีสีม่วง ม่วงจาง หรือชมพู ลักษณะรูปขอบขนานปลายมนขนาดยาว 1.0 - 1.6 เซนติเมตร กว้าง 0.7 - 1.2 เซนติเมตร ขอบกลีบดอกเป็นคลื่นเล็กน้อย ก้านกลีบดอกเรียวยาว กลีบรองกลีบดอกเป็นรูปถ้วย ลึกประมาณ 0.3 - 0.4 เซนติเมตร

กว้าง 0.7 - 1.2 เซนติเมตร แฉกจำนวน 6 แฉก ค้านอกปกคลุมด้วยขนหยาบ
 สีสน้ำตาลแกมแดง ปลายกลีบรองกลีบดอกค้ำในมีขนปกคลุมเกือบครึ่งของแฉก เกสร
 ตัวผู้มี 2 ขนาด ขนาดยาวลักษณะเรียวเล็กมี 6 - 8 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก รังไข่
 คอนข้างกลม มีขนหยาบสีน้ำตาลคอนข้างแดงปกคลุม

ผล เป็นแบบ capsule ลักษณะของผลแบบขอบขนานแกมรี ขนาดยาว
 1.2 - 1.6 เซนติเมตร กว้าง 0.7 - 1.1 เซนติเมตร มีขนหยาบกระด้างสีน้ำตาล
 แดง ปกคลุมประปราย แต่มีหนาแน่นที่ส่วนปลายของผล กลีบรองกลีบดอกที่ติดอยู่กับ
 ผลเป็นรูปถ้วย แฉกแผ่ออกหรือโค้งกลับ สันยังคงเห็นชัด ผลเมื่อแก่เชสีออกสีเทาแกมดำ
 เมื่อแห้งจะแตก 6 เลี่ยง

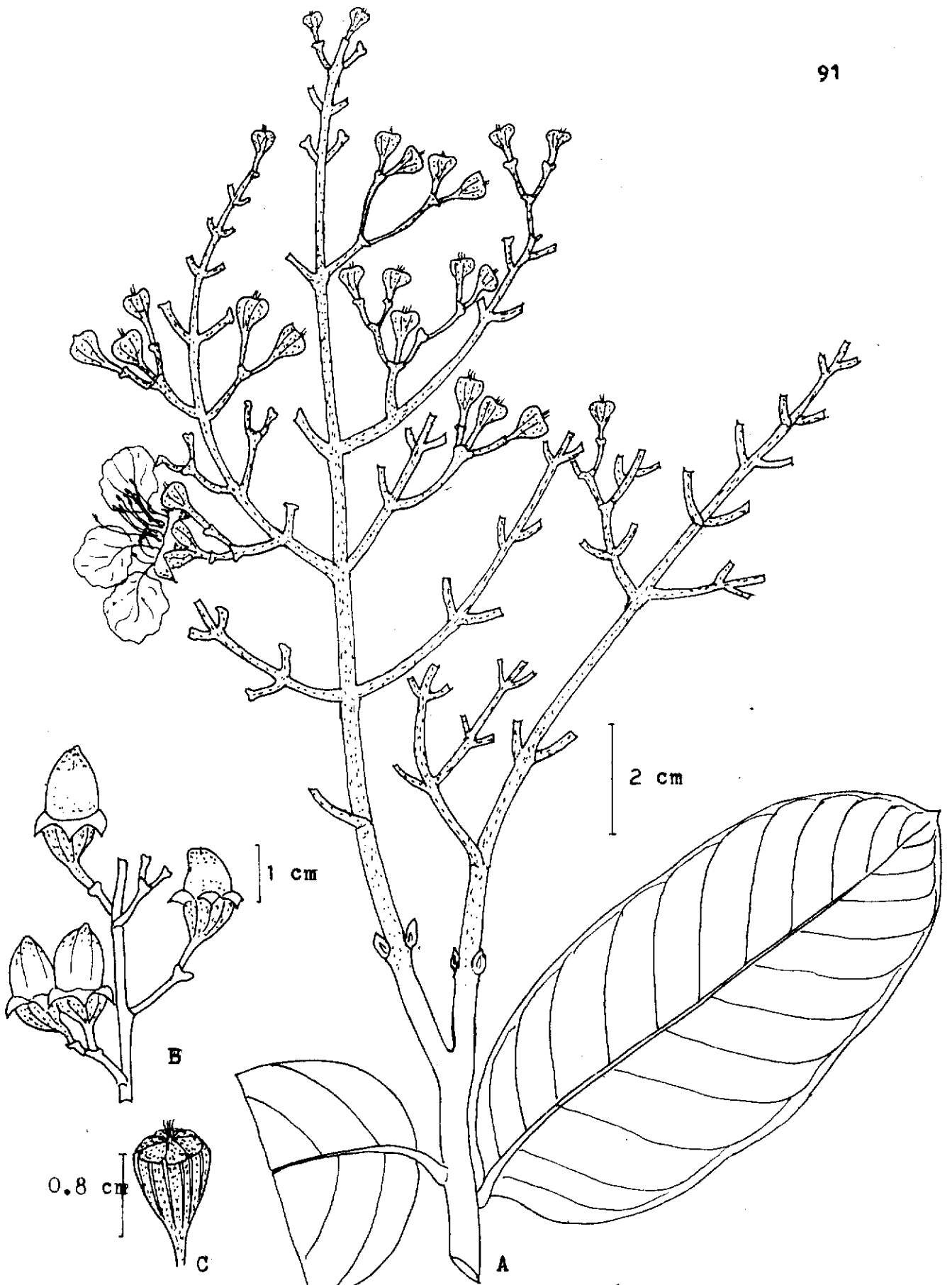
ระยะเวลาการออกดอกและผล เริ่มผลัดใบระหว่างเดือนพฤษภาคมถึง
 มิถุนายน เวลาผลัดใบส่วนมากจะทิ้งใบไม่หมด ใบอ่อนก็จะผลิออกมาใหม่เต็มต้นเสีย
 ก่อน ฤดูแฉงเต็มต้น ดอกเริ่มบานติดดอกกันระหว่างช่วงของเดือนกรกฎาคม - กันยายน
 ไม่นานจนแล้วแต่สภาพของพื้นที่และสิ่งแวดล้อม ผลแก่จะแตกออกเพื่อโปรยเมล็ดใน
 ราวเดือนมีนาคม

ถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ พบขึ้นปนอยู่ประปรายตามป่าผสมในภาคเหนือ
 ภาคกลาง มักนิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป ส่วนภาคใต้พบขึ้นตามป่าคงคิย ป่าทุ่งหญ้า
 และตามท้องนา ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไป ความสูงจากระดับน้ำทะเล
 10 - 500 เมตร

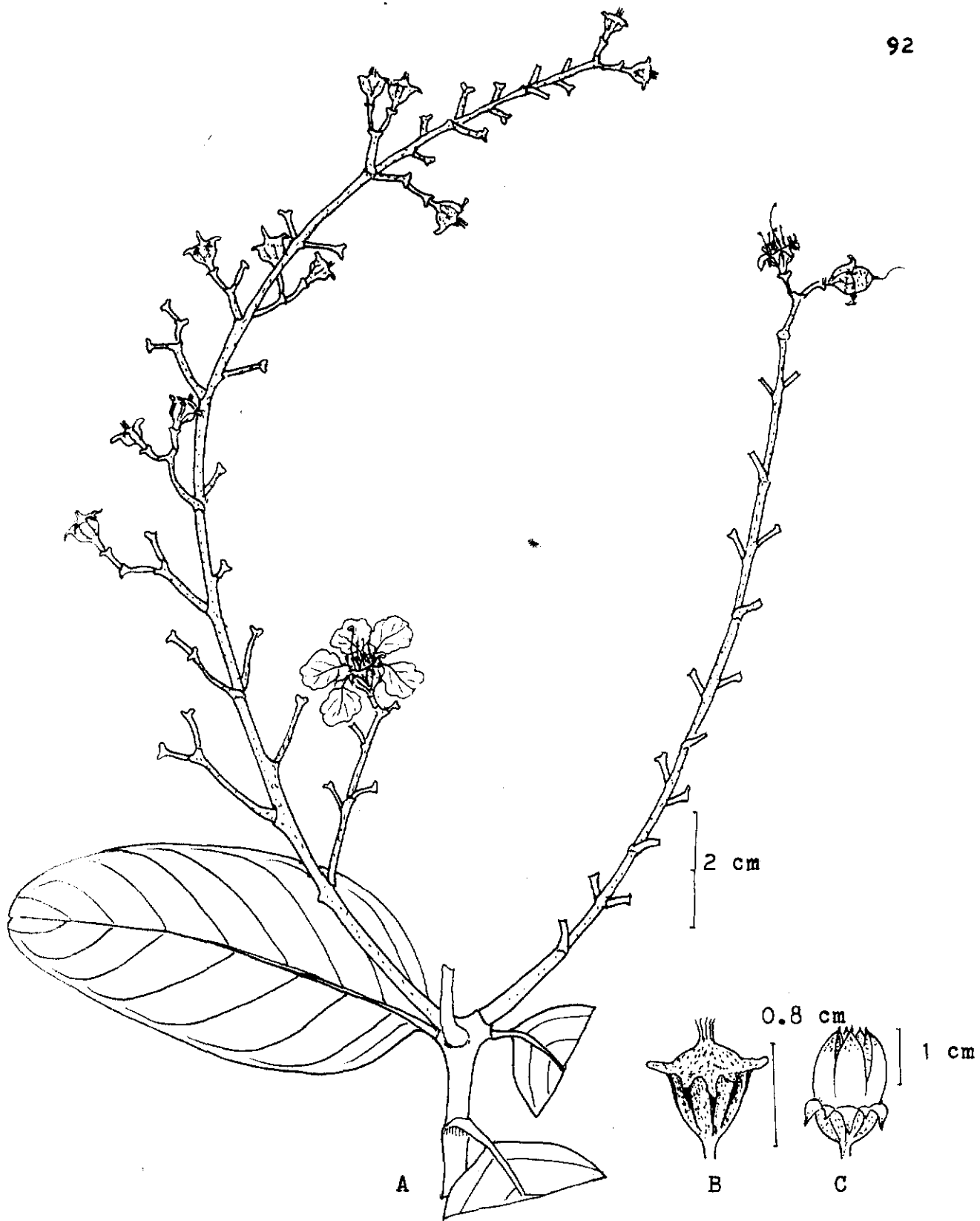
เขตการกระจายพันธุ์พบในแถบจีน พม่า อินโดจีน และมาเลเซีย ในประเทศ
 ไทยพบที่แพร่ กำแพงเพชร พิษณุโลก นครราชสีมา จันทบุรี ตราก นครนายก สระบุรี
 ร้อยเอ็ด เพชรบูรณ์ กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง สุราษฎร์ธานี ตรัง และสงขลา

ประโยชน์ ปลูกเป็นไม้ประดับ เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้างที่ต้องการความ
แข็งแรงปานกลาง

ชื่อพื้นเมือง ตะแบกนา (ภาคกลาง) ตะแบกไซ (ราชบุรี) เป็ดยนา
(ลำปาง) เป็ยหางค่าง (แพร่)

ภาพประกอบ 16ก ตะแบกนา (*L. floribunda*) A: ช่อดอก B: ดอก C: ดอกตูม

ภาพประกอบ 16๗ ทะแบกนา (*L. floribunda*) A:ช่อดอก B: ดอกตูม C: ผล

เฟอร์ทาโคและมอนเทียน (Furtado and Montien. 1969 : 190 - 333) และการรวบรวมชื่อพันธุ์ไม้สกุลนี้ซึ่งพบในประเทศไทยของ เต็ม สมิตินันท์ (เต็ม สมิตินันท์ 2523 : 199 - 201) แล้วผลปรากฏว่า จำนวนและชนิดของพืชที่ศึกษารังนี้ตรงกับการศึกษาของแกงเนเปียน แต่พบมากกว่าอยู่ 4 ชนิด คือ

L. siamica, L. indica, L. ovalifolia และ L. duperreana จำนวนชนิดของพืชที่พบตรงตามของเครมที่ไค้กล่าวเอาไว้ในการศึกษาพันธุ์ไม้ในประเทศไทยทั้งหมด 18 ชนิด ซึ่งมากกว่าการศึกษารังนี้ 5 ชนิด ได้แก่ L. collinsae, L. noei, L. siamica, L. cuspidata และ L. spireana นอกจากนี้ ผลการศึกษายังตรงกับการศึกษาทบทวนพันธุ์ไม้สกุลนี้ของ เฟอร์ทาโค และมอนเทียน แต่พบน้อยกว่า 8 ชนิด คือ L. subangulata, L. costa-draconis, L. noei, L. collinsae, L. cochinchinensis, L. spireana, L. siamica และ L. anisoptera อีกทั้งยังตรงตามการรวบรวมชื่อพันธุ์ไม้สกุลนี้ในประเทศไทยของ เต็ม สมิตินันท์ ซึ่งมีทั้งหมด 17 ชนิด แตกต่างจากผลการศึกษารังนี้ 4 ชนิด ได้แก่ L. cuspidata, L. collinsae, L. spireana และ L. siamica

2. ค่านัดฐานวิทยา พืชสกุลตะแบก เสลา และอินทนิล เป็นพืชที่มีลักษณะคอกเป็นดอกช่อแบบ panicle กลีบดอกเป็นแฉกบาง ๆ ยับย่น ขอบมักเป็นคลื่น กลีบดอกลักษณะค่อนข้างกลมหรือรี ฐานเรียวเข้าจนเป็นก้านกลีบดอก มีหลายสีคือม่วง ชมพู หรือขาว ขนาดของคอกมีตั้งแต่ขนาดเล็กประมาณ 1 เซนติเมตร เช่น เสลาเป็ลือกหนา (L. villosa) จนถึงขนาดใหญ่เห็นเด่นชัด กว้างประมาณ 8 - 12 เซนติเมตร เช่น อินทนิลบก (L. macrocarpa) กลีบรองกลีบดอกเป็นรูปถ้วยปลายแยกเป็นแฉก 5 - 7 แฉก ใบเรียบเป็นมัน ขนเกลี้ยง หรือมีปกคลุมประปราย รูปทรงมีทั้งแบบรูปรี รูปขอบขนาน รูปไข่ รูปไข่กลับ หรือรูปหอก ส่วนมากเป็นลักษณะที่กำกึ่งกันระหว่างลักษณะคั้งกล่าว เช่น รูปบรรทัดแกมรูปรี เป็นต้น ปลายใบอาจมน แหลม หรือเรียวยาว ฐานใบปกติค่อนข้างมนหรือรี ก้านใบสั้น เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก กลุ่มเดี่ยว

ขนาดใกล้เคียงกัน หรือมี 2 กลุ่ม ขนาดยาวมี 5 - 7 อัน ขนาดสั้นมีจำนวนมาก คอเกสร
ตัวเมียเรียวยาว รังไข่ขนเกลี้ยง หรือมีขนปกคลุม ผลเป็นแบบ capsule ลักษณะ
ค่อนข้างกลมหรือรี เปลือกแข็ง ผลแก่แห้งแล้วแตก 3 - 6 เลี้ยง เปลือกของลำต้น
อาจเรียบ ลื่น สีเทา หรือน้ำตาลอ่อน มักหลุดเป็นสะเก็ดทำให้เห็นเป็นค่างค่างทั่วไป
หรือมีรอยแผลเป็นหลุมตื้น ๆ มักเรียกพวกที่มีลักษณะเปลือกของลำต้นแบบค่างกล่าวนี้น่า
ตะแบก ส่วนพวกที่เปลือกลำต้นมีสีเข้ม แตกเป็นร่องไปตามความสูงของลำต้น เรียก
พวกนี้ว่า เสลา และอีกพวกหนึ่งเปลือกของลำต้นค่อนข้างเรียบหรือลอกเป็นสะเก็ด
บาง ๆ มีเหลี่ยมมุม เรียกกลุ่มพวกนี้ว่า อินทนิล พืชสกุลนี้แต่ละชนิดมีลักษณะที่คล้ายคลึง
กันมาก อีกทั้งบางชนิดมีลักษณะที่อาจแปรผันไปจากลักษณะเดิม พืชที่มีเขตการกระจาย
กว้างมักจะแปรผันได้มากกว่าพืชที่มีเขตการกระจายแคบ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพพื้นที่
สภาพภูมิอากาศ และอาจเนื่องจากความสูงจากระดับน้ำทะเลที่แตกต่างกัน ทำให้พืช
สกุลนี้บางชนิดมีลักษณะที่แปรผันไปจากเดิมได้ ดังเช่น

L. balansae Koehne เป็นพืชที่มีลักษณะเปลือกของลำต้นเรียบ ลื่น
ต้นแก่เห็นรอยแผลเป็นหลุมตื้น ๆ ทั่วไป ดอกตูมรูปดุกข้าง ฉีวนอกเรียบไม่มีสันนูน
มีขนสีน้ำตาลแกมเหลืองปกคลุม ช่อดอกแบบ panicle ก้านช่อดอกมีขนปกคลุม เกสร
ตัวผู้มี 2 กลุ่ม ใบรูปทรงแบบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่ ผลแบบ capsule ลักษณะ
รูปไข่ มีขนปกคลุมหนาแน่นที่ปลาย ผลแก่แตก 6 เลี้ยง เป็นพืชที่มีเขตการกระจาย
กว้าง ลักษณะค่างกล่าวนี้อาจทำให้เกิดการแปรผันได้มากตามสภาพถิ่นกำเนิด และ
สภาพภูมิอากาศ ดังเช่น ขนาดของลำต้น ใบ ดอก และผล อาจเล็กหรือใหญ่กว่าปกติได้
นอกจากนี้ก็มีความสั้นยาวของกิ่งกลางยอดของดอกตูม รูปทรงของใบจากแบบรูปรีอาจ
แปรผันออกไปเป็นแบบรูปรีแกมรูปไข่ ซึ่งมีส่วนฐานมนกว่า หรือส่วนปลายขยายขนาดออก
จนแผ่นใบคล้ายรูปบรรทัด แต่ฐานและปลายเรียวยาวเข้าก็อาจเรียกแบบนี้ว่า รูปขอบขนาน
แกมรี นอกจากนี้ลักษณะปลายใบอาจจะเรียวยาวสอบเข้าจนคล้ายรูปหอกก็ได้ รวมทั้ง
ลักษณะของช่อดอกอาจยาวและก้านช่อดอกหนา มีขนปกคลุมหนา แต่บางต้นอาจจะไม่มีก้านช่อดอก

เรียบางกว่า ตลอดจนการแตกชอกก็อาจแตกทีละสอง หรือสาม จากลักษณะที่แตกต่างออกไปนี้ ได้มีผู้ทำการศึกษาและจัดเป็นชนิดใหม่ขึ้นมา ได้แก่ L. noei, L. cochinchinensis และ L. collinsae ซึ่งอาศัยลักษณะที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยคือความสั้นยาวของติ่งกลางยอดดอกตูม ลักษณะของผล และรูปทรงของใบ

L. undulata Koehne เป็นพืชที่มีลักษณะที่เด่นชัดแตกต่างจากชนิดอื่นคือ เปลือกของลำต้นแตกเป็นร่องตามยาวสีเทาแกมดำ ดอกตูมมีสันที่เป็นครีบลิ้นชุกชุกไม่เป็นระเบียบ ใบรูปรีหรือรูปขอบขนานหรือขอบขนานแกมรีสัน ๆ แตก 5 - 6 เลี่ยง ลักษณะที่อาจแปรผันไป ได้แก่ ขนาดของใบ ดอก และผล รูปทรงของใบจากแบบรูปขอบขนานอาจเปลี่ยนไปเป็นขอบขนานแกมรูปไข่ หรือขอบขนานแกมรีได้ รวมทั้งลักษณะสันที่เป็นคลื่นชุกชุกและลักษณะของกลีบดอกอาจค่อนข้างกลม หรือสอบเข้าจนคล้ายรูปหอกก็ได้ จากลักษณะนี้ ได้มีผู้ศึกษาและจัดแยกลงมาเป็นระดับวาไรเอตี้ คือ L. undulata var. subangulata Craib แต่เฟอร์ทาโค และมนเทียน ทำการศึกษาพบและได้จัดเป็นชนิดใหม่ขึ้นมาคือ L. subangulata (Craib) F. & M.

L. macrocarpa Wall. ex Kurz เป็นพันธุ์ไม้ที่มีลักษณะแตกต่างจากพืชสกุลตะแบก เสลา และอินทนิล ชนิดอื่นชัดเจน คือ ขนาดของดอกใหญ่ ดอกเมื่อบานเต็มทีกว้างประมาณ 10 - 12 เซนติเมตร ใบขนาดใหญ่ รูปทรงแบบขอบขนานแกมรูปไข่ แผ่นใบหนา ดอกตูมค่อนข้างกลม มีสันนูนสองเท่าของกลีบรองกลีบดอก ผลขนาดใหญ่ยาวประมาณ 3 - 4 เซนติเมตร เปลือกคล้ายเนื้อไม้ ผลแก่แตก 6 เลี่ยง บางครั้งอาจพบว่าสันนูนของดอกตูมมีลักษณะขอบสันเป็นหยัก ซึ่งลักษณะที่แตกต่างออกไปอันนี้ เฟอร์ทาโค และมนเทียน (Furtado and Montien. 1969 : 270) ได้ทำการศึกษาพบและตั้งชื่อเป็นชนิดใหม่คือ L. costa-draconis Furtado et Montien

L. floribunda Jack เป็นพันธุ์ไม้ที่มีลักษณะที่เป็นพื้นฐานของพันธุ์ไม้
อีกหลายชนิด กล่าวคือ ลักษณะลำต้นมักเป็นง่ามหรือคาคบ บางครั้งโคนต้นอาจมีพุ่ม
ใบอ่อนเป็นสีชมพูแกมแดง รูปทรงของใบเป็นแบบขอบขนานแกมรี ขอบใบมักพับเข้า
คอกคอกคล้ายรูปลูกข้าง มีสันบนออกมาเห็นเด่นชัด สันบนจะพาดตามยาว แต่ไม่ถึงส่วนปลาย
ของยอด กลางคอกมีติ่งหรือพู่ยื่นออกไป จากลักษณะของคอกคอกแบบนี้ อาจมีการแปรผัน
ออกไปได้ เช่น สันเป็นครีบลึกมากหรือครีบอาจยื่นออกมาตรงบริเวณใกล้ส่วนปลายของคอก
ลักษณะดังกล่าวนี้ แกงเนเปียน (Gagnepian. 1921 : 950 - 951) ได้ตั้ง
ชื่อชนิดขึ้นมาใหม่คือ *L. siamica* Gagnep. และ *L. spireana* Gagnep.
นอกจากนี้อาจพบลักษณะที่ครีบแผ่ออกทั้งส่วนปลายและฐานคอก ลักษณะของคอกคอกอาจ
แปรผันไปทางค่อนข้างทรงกลมมากขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ โคช (Koehne) ได้ตั้ง
ชื่อชนิดใหม่ขึ้นมาคือ *L. anisoptera* Koehne (Furtado and Montien.
1969 : 321 citing Koehne. 1883 : 407)

3. คำวินิจฉัยกำเนิดตามธรรมชาติ และเขตการกระจายของพันธุ์ไม้สกุลตะแบก
เสลา และดินพินในประเทศไทย พบว่า ขอบขึ้นตามป่าไม้ผลัดใบทุกชนิด โดยเฉพาะ
ป่าเบญจพรรณพบได้มาก นอกจากนี้ยังสามารถพบขึ้นได้ในสภาพ ป่าดิบแล้ง จนกระทั่ง
ถึงป่าดิบชื้น ทั้งพื้นที่ราบ ที่ราบตามไหล่เขา และตามเนินเขา ซึ่งมีสภาพดินเป็น
ดินร่วน ดินปนทราย ดินเหนียว และดินหินปูน อาจมีน้ำไหลบ่าหรือพื้นที่ที่แห้งแล้ง ความสูง
จากระดับน้ำทะเล อยู่ในช่วง 15 - 700 เมตร แต่ก็มีบางชนิดที่อาจพบในสภาพสูงกว่า
ระดับน้ำทะเลได้ถึง 800 - 1045 เมตร เช่น *L. ovalifolia*, *L. villosa*
และ *L. venusta*

พืชสกุลนี้ยังเป็นพืชที่มีความต้องการแสงแดดมาก ไม่ชอบร่มเงา จากคุณสมบัติ
อันนี้ทำให้พบพืชสกุลนี้กระจายอยู่ทั่ว ๆ ไปตามสภาพพื้นที่ที่เป็นป่าไม้ผลัดใบ ป่าดิบแล้ง
และมีพบบ้างตามชายป่าดิบชื้นของเขตภาคเหนือ (N) ภาคกลาง (C) ภาคตะวันออก-
เฉียงเหนือ (NE) ภาคตะวันออก (E) ภาคตะวันออกเฉียงใต้ (SE) และภาค
ตะวันตกเฉียงใต้ (SW) ของประเทศไทย

จะเห็นว่าการศึกษาวิเคราะห์พันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสลา และอินทิลในประเทศไทยครั้งนี้ ตรงตามที่ได้มีผู้เคยศึกษากันมาแล้วในอดีต แต่พบว่ามีพันธุ์ไม้ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาในครั้งนี้ 9 ชนิด คือ *L. anisoptera*, *L. siamica*, *L. cuspidata*, *L. spireana*; *L. noei*, *L. cochinchinensis*, *L. collinsae*, *L. subangulata* และ *L. costa-draconis* ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากเอกสารอ้างอิง เปรียบเทียบตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่เก็บได้กับของหอพรรณไม้ กองบำรุงกรมป่าไม้ และที่หอพรรณไม้ศึกษาพืชพรรณ กรมวิชาการเกษตร ตลอดจนขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านอนุกรมวิธานของพืช จึงพอสรุปได้ว่า พันธุ์ไม้ที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ทั้ง 9 ชนิดนั้น มีลักษณะที่แปรผันไปจากพันธุ์ไม้เดิมที่เป็นต้นแบบ การที่จะตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชชนิดใหม่ พืชชนิดนั้นควรจะต้องมีลักษณะที่แตกต่างไปจากชนิดเดิม และลักษณะที่แตกต่างออกไปนั้นควรจะเป็นลักษณะทาง genotype ซึ่งถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานต่อไปได้ เช่น ลักษณะรูปร่างของผล ใบ ดอก ขน จำนวนเกสรตัวผู้ และลักษณะของลำต้น ส่วนลักษณะทาง phenotype ไม่สามารถถ่ายทอดลักษณะอันนี้สู่ลูกหลานได้ เช่น ขนาดของใบ ขน ดอก ผล และลำต้น ซึ่งอาจแปรผันได้เนื่องจากสภาพแวดล้อม สภาพพื้นดิน ความสูงจากระดับน้ำทะเล และสภาพภูมิอากาศ ซึ่งลักษณะที่แปรผันไปดังกล่าวนี้ก็ยังไม่มากพอที่จะจัดแยกพืชเหล่านั้นเป็นชนิดใหม่ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้พืชชนิดดังกล่าวที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเพียงชื่อซ้ำ (synonym) ของพืชชนิดเดิมที่เป็นต้นแบบ (ตาราง 2)

ตาราง 2 ชื่อชนิดยู่ติ และชื่อชนิดที่เป็นชื่อซ้ำ

ลำดับที่	ชื่อชนิดยู่ติ (Legitimate Names)	ลำดับที่	ชื่อชนิดที่ซ้ำ (synonym)
1	<u>L. floribunda</u> Jack	1	<u>L. anisoptera</u> Koehne
		2	<u>L. cuspidata</u> Wall.
		3	<u>L. spireana</u> Gagnep.
		4	<u>L. siamica</u> Gagnep.
2	<u>L. balansae</u> Koehne	1	<u>L. collinsae</u> Craib
		2	<u>L. cochinchinensis</u> Pierre
		3	<u>L. noei</u> Craib
3	<u>L. macrocarpa</u> Wall. ex Kurz	1	<u>L. costa - draconis</u> F. et M.
4	<u>L. undulata</u> Koehne	1	<u>L. subangulata</u> (Craib)F. et M.

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การศึกษาทางอนุกรมวิธานของพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เตลา
และอินทิลในประเทศไทย ขณะนี้พบเพียง 13 ชนิด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำพืชสกุลตะแบก เสลา และอินทนิล ไปใช้ในการทดลองวิจัยในค้ำอื่น เช่น การใช้เป็นสมุนไพร เนื่องจากเป็นพืชที่พบได้มากในประเทศไทย และปลูกง่าย ขึ้นได้เกือบทุกสภาพท้องถิ่น
2. ควรมีการศึกษาทางค้ำอนุกรมวิธานของพืชสกุลอื่นที่กำลังเป็นที่สนใจของวงการต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อป้องกันการสับสนจากการนำเอาพืชชนิดนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์ในค้ำต่าง ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จำลอง เฟ็งคล้าย และ ชวัชชัย สันติสุข พฤกษศาสตร์ป่าไม้เบื้องต้น โรงพิมพ์
การศาสนา 2516, 101 หน้า
- เต็ม สมิตินันท์ ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 ห้างหุ้นส่วนจำกัด
พันธ์พิรมลิจึง 2523, 379 หน้า
- ปราโมทย์ ศรีภิรมย์ ชุมนุมสมุนไพรไทย สำนักพิมพ์หอสมุดกลาง 09 2524,
239 หน้า
- พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ คู่มือการใช้สมุนไพร ฉบับที่ 2 สำนักพิมพ์สารมวลชนจำกัด
2524, 258 หน้า
- ลัดดาวลัย บุญรัตนกรกิจ และ ถนนอมจิต สุภาวีกา ชื่อสมุนไพรและประโยชน์
แผนกวิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 109 หน้า
- Backer, C.A. and Bakhuizen Van Den Brink, R.C. Flora of
Java. N.V.P. Noordhoff, 1963. 647 p.
- Brandis, D. Indian Trees. Constable and Company LTD.,
London, 1921. 767 p.
- Craib, W.G. Florae Siamensis Enumeratio. Vol. 1, Published
under the auspices of the Siam Society, Bangkok, 1931.
809 p.
- Craib, W.G. and Hutchinson, J. "Lagerstroemia Linn,"
in Kew Bull. London, His Majesty's stationary office,
53 - 54 : 1911.
- Everett, B. and Whitmore, T.C. Tree Flora of Malaya. Vol.2,
Hong Kong, Wing Tai Cheung Printing Co.LTD., 1973. 444 p.
- Furtado, C.X. and Montien Srisuko. "A Revision of
Lagerstroemia Linn. (Lythraceae)," The Garden'
Bulletin Singapore. Vol. 24, Singapore, The Government
printing office, 1969. 335 p.
- Gagnepian, F. Flore Generale de L'Indo - Chine. Fasc. 7,
Massom et Cie, Editeurs, Paris, 938 - 961. 1921.

- Hooker J.D. Flora of British India. Vol. 2, L. Reeve & Co., London, 1879. 791 p.
- Kanjilal, U.N. Forest Flora of the Chakrata, Dehradun and Saharanpur Forest Divisions, United Provinces. Calcutta, Government of India central publication branch, 1928. 558 p.
- Kanjilal, P.C., Kanjilal, U.N. and Das, A. Flora of Assam. the authority of the Government of Assam, 1938. 409 p.
- Kurz, S. Forest Flora of British Burma. Vol. 1, office of the superintendent of Government printing, Calcutta, 1877. 549 p.
- Lawrence, George H.M. Taxonomy of Vascular Plants. Twelfth Printing, the Macmillan company, 1968. 823 p.
- Maheshwari, J.K. The Flora of Delhi. New Delhi. council of scientific and industrial research, 1963. 447 p.
- Nicolson, Don H. Flora of Hassan District Karnataka, India. Amering publishing Co.LTD., 1978. 923 p.
- Parkinson, C.E. "Burmese Lagerstroemia Linn." Burma Forest Bulletin. No. 23, Supdt, Cort Printing and stationary Burma, 1931. 16 p.
- Pimsai Amranand. Gardening in Bangkok. The Siam Society Bangkok, 1970. 165 p.
- Ridley, Henry N. The Flora of Malay Peninsula. Vol. 1, Holland, Amsterdam, A. Asher. Col, 1967. 912 p.
- Roxburgh, W. Flora Indica. Thacker, Spink and Co., Calcutta, 1874. 763 p.
- Singh, V. and Jain, D.K. Taxonomy of Angiosperms. India, Rastogi publication, 1981. 489 p.
- Steenis, C.G.G.J. Van. Flora Malesiana. Vol. 4, Noordhoff LTD., 1954. 631 p.

ภาคผนวก

การเก็บและทำตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง

การทำตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้งมีวิธีการเก็บและลำดับขั้นตอนในการทำดังต่อไปนี้

1. วิธีเก็บ (methods of collecting)

1.1 ต้องพยายามเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ให้ครบสมบูรณ์ คือ ใ้ได้ทั้งใบ ดอก ผล และตัวอย่างเนื้อไม้จากต้นเดียวกัน เก็บตัวอย่างละ 5 - 10 ชิ้น

1.2 เลือกเก็บเฉพาะตัวอย่างที่มีลักษณะธรรมดา (typical) ของพันธุ์ไม้ชนิดนั้น ๆ ไม่ควรเก็บใบที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป หรือใบที่ถูกแมลงหรือสัตว์กินจนเว้าแหว่ง

1.3 เก็บเฉพาะดอกที่บานใหม่ ๆ หรือกำลังบาน ไม่ควรเก็บดอกตูมหรือดอกที่อ่อนเกินไป

1.4 ซอกดอกที่อาจเหี่ยวเร็ว เก็บลงในแอลกอฮอล์ 70% ในขวดขนาด 80 - 100 มิลลิเมตร ส่วนตัวอย่างพันธุ์ไม้วางเรียงบนกระดาษฟางหรือกระดาษหนังสือพิมพ์ อาจเรียงซ้อนกันหลาย ๆ ชั้น แต่ควรมีกระดาษคั่นก่อนที่จะวางซ้อนกัน รากควยแอลกอฮอล์ 70% ให้ชุ่มเมื่อใส่ถุงพลาสติกแล้วจากนั้นมัดปากถุงพลาสติกเพื่อกันไม่ให้แอลกอฮอล์ระเหย การรากควยแอลกอฮอล์ 70% นี้จะช่วยรักษาสภาพเดิมของพันธุ์ไม้ที่เก็บไม่ให้หลุดร่วงงายก่อนที่จะนำมาอัดแห้ง

1.5 บันทึกการรายการรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะพันธุ์ไม้ตามแบบฟอร์มการบันทึกสิ่งพันธุ์ไม้เมื่ออัดแห้งแล้วอาจเปลี่ยนแปลงได้จากนั้นลงหมายเลขพันธุ์ไม้กำกับไว้ที่ตัวอย่างพันธุ์ไม้ ถ้าตัวอย่างจากต้นเดียวกันมีหลายชิ้น แต่ละชิ้นต้องลงหมายเลขให้ตรงกันกับหมายเลขต้นและที่แบบฟอร์มการบันทึก

2. วิธีอัด (method of pressing)

2.1 จักเรียงตัวอย่างพันธุ์ไม้ลงในกระดาษฟางซึ่งพับเป็นคู่ ๆ พร้อมทั้งติดป้ายบันทึกข้อความต่าง ๆ และหมายเลขพันธุ์ไม้ผูกติดไว้กับพันธุ์ไม้ เพื่อป้องกันการสับสนขณะทำการอัด

2.2 ทำตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่จะอัดควรรักกินเนื้อที่น้อยกว่าแผ่นกระดาษอัด
 อย่างน้อย 3 - 5 เซนติเมตรโดยรอบ ส่วนใดที่ยื่นออกนอกเขตพื้นที่นี้ต้องหักพับเข้า
 ข้างใน

2.3 อัดให้ใบพลิกคว่ำบ้างหงายบ้าง เพื่อแสดงคานหน้าใบและคานหลังใบ
 ถ้าจำเป็นต้องตัดใบทิ้งบ้างควรตัดให้เหลือก้านติดกิ่งไว้

2.4 วางกระดาษลูกฟูกคั่นระหว่างพันธุ์ไม้แต่ละชั้น เพื่อช่วยให้ความชื้น
 ระเหยได้อย่างรวดเร็ว แล้วปิดทับควยกระดาษลูกฟูกอีกครั้งทั้งสองคานก่อนผูกมัดให้แน่น
 ควยเชือกหรือเข็มขัดรัดแฉงไม้

2.5 นำแฉงที่อัดเรียบร้อยแล้วนำไปตากแดด โดยวางแฉงอัดตั้งขึ้นเพื่อ
 ให้ความชื้นระเหยได้ง่าย หมั่นเปิดออกตรวจและเปลี่ยนกระดาษใหม่ นำออกตากแดด
 3 - 7 วัน พันธุ์ไม้จะแห้งและมีสีสีกเหมือนธรรมชาติ

3. วิธีอบน้ำยา นำตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่แห้งดีแล้วอบน้ำยาเพื่อกันแมลง น้ำยา
 ที่ใช้อบพันธุ์ไม้ใช้ตามสูตรของ จ่าลอง เฟ็งคล้าย และ ชิวชัชย สันติสุข (จ่าลอง
 เฟ็งคล้าย และ ชิวชัชย สันติสุข 2516 : 19) มีส่วนผสมดังนี้

1. Mercuric chloride	350 กรัม
2. Ammonium chloride	250 กรัม
3. Arsenic oxide	50 กรัม
4. Alcohol 90%	10 ลิตร
5. Water	5 ลิตร

น้ำยาที่ผสมเข้ากันดีแล้วลงในอ่างเคลือบหรืออ่างพลาสติก ไม่ควรใช้อ่างที่
 ทำด้วยโลหะ เพราะจะถูกน้ำยากัด ใช้ปากคืบคืบตัวอย่างพันธุ์ไม้จุ่มแช่น้ำยาให้ท่วม ใช้
 เวลาประมาณ 30 วินาที แล้วนำขึ้นวางบนกระดาษฟางตามเดิม เมื่อเสร็จเอากระดาษ
 ลูกฟูกปิดทั้งสองคานแล้วมัดไว้ไม่ต้องอัดในแฉงอีก แต่ยั้งไว้ให้แห้ง ในการอบน้ำยานั้น
 ควรกระทำอย่างระมัดระวังอย่าให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายถูกกับน้ำยา เพราะเป็นพิษ

4. วิธีตัดพันธุ์ไม้แห้ง

4.1 นำพันธุ์ไม้ที่อบน้ำยาและแห้งสนิทแล้วมาเย็บติดบนกระดาษแข็ง
สีขาวขนาด 27 - 42 เซนติเมตร

4.2 ตัดกระดาษป้ายชื่อพร้อมบันทึกรายการตามแบบฟอร์มที่แนบมาด้วยซ้ายล่าง
แล้วหุ้มด้วยกระดาษสีขาวซึ่งบางกว่ากระดาษที่ใช้ตัดพันธุ์ไม้

แบบฟอร์มการบันทึก

สถานที่พันธุ์ไม้ขึ้น (locality).....
(ท้องที่ป่า อำเภอ จังหวัด)

ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล..... เมตร วันที่.....

ชื่อพฤกษศาสตร์.....

ชื่อพื้นเมือง.....

รายละเอียดต่าง ๆ.....

นามผู้เก็บ..... ลำดับที่.....

นามผู้ตรวจ..... วันที่.....

4.3 นำตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่แห้งและสมบูรณ์แล้วเก็บไว้เพื่อเป็นตัวอย่าง
และหลักฐานอ้างอิงในพิพิธภัณฑ์พรรณไม้ (herbarium) งานพฤกษศาสตร์ กองบำรุง
กรมป่าไม้ ต่อไป

กรรมวิธีชอนนิกของพืช

1. ยี่เข่ง (L.indica)
2. เสลาเปลือยกวาง (L.venusta)
3. เสลาเปลือยกหนา (L.villosa)
4. ตะแบกคง (L.ovalifolia)
5. เสลาคำ (L.undulata)
6. อินทนิลน้ำ (L.speciosa)
7. อินทนิลบก (L.macrocarpa)
8. ตะแบกเปลือยกวาง (L.duperreana)
9. เสลาใบเล็ก (L.tomentosa)
10. เสลาใบใหญ่ (L.loudonii)
11. ตะแบกเกรียบ (L.balansae)
12. ตะแบกใหญ่ (L.calyculata)
13. ตะแบกหนา (L.floribunda)

กรรมนี้บอกชนิดของผู้เก็บ

เริ่มจากชื่อของผู้เก็บเรียงตามลำดับอักษร ตัวเลขตัวแรกคือหมายเลขประจำตัวของผู้เก็บ (collector's number) ตัวเลขตัวที่สองคือหมายเลขชนิดของพืช ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นเองตามกรรมนี้ชื่อชนิด ผู้เก็บคนใดที่เก็บพันธุ์ไม้สกุลนี้มากกว่า 1 ชนิด หมายเลขประจำตัวผู้เก็บก็จะเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก

A. 9 : 10

Adisai 433 : 12

Amnat 111 : 7

Amorn 14 : 3

Apai s.n. : 12 (BKF. 11895)

Beusekom & Phengkhilai 1074 : 7, 1248 : 11, 2311 : 7

Beusekom et al. 1235 : 2, 3745 : 4, 4295 : 12

Bhusayakanit s.n. : 13 (BKF. 18079)

Bjornland et al. 263 : 11, 516 : 9

Bloembergen 8 : 6

Blocmbergen & Kosterman 295 : 7

Bunnak 20 : 3, 461 : 13, 504 : 11, 834 : 6, 835 : 7,

836 : 9

Bunpheng 126 : 12

CH. 10 : 2

Charoen 2 : 7

Charoon s.n. : 10 (BKF. 14650)

Chaweng 4 : 7

Charonephon 66 : 7
Chira 509 : 3, 535 : 9
Chit 259 : 10
Collins 961 : 10, 2067 : 10
C.P., B.S. & B.N. 3006 : 4
D.B. s.n. : 10 (BK. 10098)
Din 5 : 1, 19 : 11, 31 : 2, 121 : 12, 163 : 1, 175 : 10,
179 : 12, 232 : 10, 236 : 12
Dee 4 : 10, 5 : 11, 70 : 13, 78 : 5, 103 : 11, 106 : 5,
152 : 2, 169 : 7, 344 : 11, 707 : 13, 918 : 11
Garrett 173 : 3
Geesink & Phengkhlai 6243 : 4
Geesink et al. 5612 : 9, 6267 : 12, 6691 : 10, 6832 : 5
Iwatsuki et al. 9455 : 11
Jackson 6054 : 7, 6130 : 7
Jinda 5 : 9
Kasem 361 : 3
Kerr 438 : 2, 1264 : 2, 5634 : 7, 5734 : 7, 6745 : 6,
6769 : 10, 6771 : 6, 7495 : 6, 11574 : 6, 12177 : 6,
19967 : 7
Khanthchai 19 : 7, 54 : 7, 355 : 3
Knanthchai & Nimanong 1445 : 7
Kostermans 447 : 9, 689 : 3

- Krachang 2 : 3
- Krajang 5 : 7
- KT. 9548 : 12, 9581 : 7, 9629 : 13
- L. 75 : 10
- Ladell 232 : 6
- Lakshnakara 881 : 7
- Larsen 3301 : 12, 8156 : 13, 8923 : 9
- Larsen et al. 595 : 7, 3052 : 3, 31507 : 11, 31705 : 1,
32168 : 13
- L.B. & E.C. Abbe et al. 9666 : 10
- Luan 6 : 11
- Lung s.n. : 7(BK. 10107)
- Maxwell s.n. : 10(BK. 48571), 71 - 168 : 10, 71 - 737 : 11,
72 - 102 : 12, 72 - 249 : 9,
72 - 544 : 13, 73 - 674 : 13,
74 - 106 : 7, 74 - 322 : 7,
74 - 533 : 5, 74 - 619 : 8,
74 - 585 : 11, 74 - 742 : 8,
74 - 855 : 11, 74 - 1106 : 13,
75 - 416 : 11, 75 - 716 : 5,
76 - 407 : 5, 76 - 462 : 13
- Mangkorn s.n. : 3(EKF. 11177)
- Misathan 5 : 3
- Mitree 7 : 5

Murata T - 17019 : 2
 Murata et al. T - 16466 : 13, T - 16561 : 5, T - 16782 : 13
 Nakan 229 : 7
 Narong 5 : 9
 Nimanong 48 : 10
 Nimanong & Phusomseng 230 : 10, 1764 : 7
 Nilviset 18/2493 : 8
 Mupkakdi 215 : 13
 Onmiah Uwa s.n. : 9(BKF. 1045)
 Opat 5 : 9
 P.B. 84 : 6
 Phan 4 : 7
 Pernchit 416 : 6
 Phengkhlai 68 : 9, 101 : 9, 105 : 7, 291 : 9, 565 : 12,
 3186 : 7, 3980 : 9
 Phengnaren s.n. : 7(BKF. 47034), s.n. : 12(BKF. 47508),
 Phloenchit 1138 : 9, 1592 : 7, 2101 : 11
 Pib 13 : 9
 Pong 5 : 13, 16 : 5
 Pradit 279 : 8, 494 : 12
 Pramual 2 : 9
 Prathompan 5 : 7
 Pricha 2 : 11, 413 : 6, 440 : 6
 Put 82 : 7, 100 : 6, 233 : 10, 459 : 8, 550 : 13,
 1460 : 6, 2840 : 7

- Rabil 379 : 6, 402 : 13, 625 : 6, 728 : 12
- Sakol 361 : 9, 2359 : 9, 2361 : 9
- Samli 2 : 7
- Sanan 391 : 13, 470 : 13
- Sangkhachand 14 : 11, 32 : 11, 74 : 12, 110 : 2, 191 : 13,
271 : 12, 272 : 7, 273 : 13, 341 : 7,
641 : 12, 767 : 9, 969 : 7, 980 : 2,
991 : 11, 1482 : 12, 1490 : 6, 1587 : 13
- Sangkhachand et al. 1663 : 11
- Santisuk s.n. : 9(BKF. 75283), s.n. : 11(BKF. 77496),
135 : 11, 230 : 7, 977 : 2, 979 : 3
- Shimizu T - 11284 : 13
- Shimizu et al. 7685 : 10, 21208 : 2, 26143 : 10, 10462 : 11
- Smith 651 : 6
- Smitinand s.n. : 6(BKF. 28372), 607 : 7, 1373 : 8,
2142 : 11, 3303 : 9, 3314 : 3, 3331 : 12,
3442 : 13, 4184 : 11, 4192 : 9, 4193 : 3,
4563 : 3, 4611 : 9, 4612 : 12, 4813 : 11,
7796 : 13, 10462 : 11, 10659 : 11,
12062 : 13
- Smitinand & Nicharat 10766 : 5
- Smitinand & Pong 7952 : 11
- Smitinand & Sleumer 1359 : 11
- Somdet 502 : 1

Somkhid s.n. : 7(BKF. 4107)
 Sribo 5 : 12
 Stan 1 : 7
 Suen 940 : 10
 Sukrit 1 : 7, 6 : 7
 Suntorn 50 : 3
 Suvanakoses 1592 : 7(BKF. 26441)
 Swarnakoset 1381 : 12
 Tantisewie et al. 877 : 7
 Tawngbai s.n. : 13(BKF. 1205)
 TDBS. 6637 : 13, 10019 : 12
 Tem 439 : 3
 Thaw s.n. : 6(BKF. 8760), s.n. : 12(BKF. 8761), 53 : 13
 Thera s.n. : 7(BKF. 69044)
 Vachrapong 235 : 13
 Vacharee 61 : 10
 Vanpruk 1 : 6, 54 : 11, 75 : 7, 93 : 9, 181 : 2, 186 : 7,
 189 : 7, 198 : 12, 250 : 12, 268 : 9, 271 : 11,
 813 : 13, 5153 : 2
 Viboon s.n. : 9(BKF. 10)
 Vibul 14 : 13
 Vichai 1 : 7
 Vithun 4 : 7
 Winit 513 : 9, 515 : 11, 645 : 11, 662 : 10

Yaem 16 : 9

Ying Yong 847 - 82 : 6, 848 - 82 : 7

Ying Yong & Sakol 1066 - 82 : 13

การศึกษาทางอนุกรมวิธานของพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสดา และอินทนิล
ในประเทศไทย

บทคัดย่อ
ของ
นพรัตน์ พัฒนาเงิน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ธันวาคม 2528

การศึกษาพันธุ์ไม้สกุลตะแบก เสดลา และอินทนิลในประเทศไทยครั้งนี้ ได้เก็บตัวอย่างมาจากป่าไม้ดงดิบ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้น ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้ศึกษาวิเคราะห์ชนิดของพันธุ์ไม้โดยเปรียบเทียบตัวอย่างจากพันธุ์ไม้แห่งที่หอพรรณไม้ กองบำรุง กรมป่าไม้ และที่หอพรรณไม้ตึกพืชพรรณ กรมวิชาการเกษตร พร้อมทั้งได้ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางคานอนุกรมวิธานของพืช

ได้เรียบเรียงรูปพรรณโดยอาศัยลักษณะของดอก และผล นอกจากนั้นยังได้จัดทำคำบรรยายลักษณะของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดพร้อมทั้งวาดรูปปลายเส้น ลักษณะที่สำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ คานสันฐานวิทยา และนิเวศวิทยา

จากการศึกษาพบว่าในประเทศไทยมีพันธุ์ไม้สกุลนี้ทั้งหมด 13 ชนิด และมีชื่อซ้ำอีก 9 ชนิด

A TAXONOMIC STUDY OF GENUS LAGERSTROEMIA LINN.
(LYTHRACEAE) OF THAILAND

AN ABSTRACT

BY

NOPARAT PATTANANGERN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
December 1985

The study of the genus *Lagerstroemia* Linn. was conducted by collecting the specimens in various parts, of Thailand deciduous forest, dry evergreen forest and tropical rain forest. The collections were identified and compared with herbarium specimens and available literatures in the following herbaria : the Forest Herbarium, Royal Forest Department (BKF), Bangkok; and the Herbarium of the Department of Agriculture (BK), Bangkok; and finally rechecked by the specialists at the Forest Herbarium, Royal Forest Department. The study was based mainly on their morphological and ecological data. Key to species base on flowering, fruiting materials and bark characters are constructed. Full descriptions of species so far known to Thailand, supported by line drawings are provided.

Thirteen species are accepted in this study, with the reduction of 9 taxa to synonym.